

Jaarstukken

2017

INHOUDSOPGAVE

	<u>Blz.</u>
INLEIDING	1
I. ALGEMEEN BEELD VAN DE JAARREKENING	3
II. KERNGEGEVENS	7
III. JAARVERSLAG	
A. Programmaverantwoording	
a. <i>Kaders</i>	9
b. <i>Programma's</i>	
1. Welzijn en Zorg	11
2. Wonen en Voorzieningen	18
3. Jeugd en Educatie	26
4. Economie en Arbeidsmarkt	31
5. Ruimte en Milieu	38
6. Bestuur en Dienstverlening	45
c. <i>Overzicht van algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien</i>	49
d. <i>Overzicht van de kosten van overhead</i>	53
B. Paragrafen	
1. Lokale heffingen	57
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing	60
3. Onderhoud kapitaalgoederen	67
4. Financiering	71
5. Bedrijfsvoering	76
6. Verbonden partijen	79
7. Grondbeleid	88
8. Sociaal Domein	91
IV. JAARREKENING	
A. Balans per 31 december 2017 en toelichting	100
B. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en toelichting	117
C. Uitvoeringsinformatie	125
D. Verantwoordingsinformatie SiSa	133

INLEIDING

Aan de raad,

Voor u liggen de jaarstukken 2017.

Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moeten jaarlijks het **jaarverslag en de jaarrekening** worden opgesteld. Deze jaarstukken ondersteunen de kaderstellende en controlerende taak van uw raad.

Het **jaarverslag** bestaat uit de hoofdstukken algemeen beeld van de rekening, kernegegevens, programmaverantwoording en de paragrafen.

De **jaarrekening** bestaat uit de balans en toelichting, het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en toelichting, uitvoeringsinformatie en de verantwoordingsinformatie SiSa.

Behandeling

Wij stellen u voor de behandeling van de jaarstukken te agenderen voor uw vergadering van 9 juli 2018.

Besluitvorming

Uw raad is bevoegd de jaarstukken vast te stellen en een bestemming aan het resultaat te geven. Vervolgens zenden wij een exemplaar aan Gedeputeerde Staten (meldingsplicht).

Wij stellen u voor de jaarstukken vast te stellen en het nadelig saldo van € 282.893,00 te bestemmen zoals voorgesteld in hoofdstuk 1. Tevens vragen wij u om in te stemmen met de mutaties in reserves zoals verwoord in hoofdstuk 1.

Stadskanaal, 12 juni 2018

Burgemeester en wethouders

de heer G.J. van der Zanden
secretaris

de heer H.J. Hamster
locoburgemeester

Aldus vastgesteld in de vergadering van de raad van de gemeente Stadskanaal op 9 juli 2018.

de heer K. Willems
raadsgriffier

mevrouw I.J. Sterenburg-Kooij
plv. voorzitter

I. Algemeen beeld van de jaarrekening

ALGEMEEN BEELD VAN DE JAARREKENING

De jaarrekening 2017 vertoont een nadelig resultaat van afgerond € 283.000,00.

Het begrotingssaldo is na verwerking van de decemberwijziging bijgesteld naar € 575.000,00 nadelig. Het werkelijke resultaat wijkt hier dus € 292.000,00 voordelig van af.

De resultaten van voorgaande jaren bedroegen:

- jaarrekening 2014	€ 2.363.000,00	voordelig
- jaarrekening 2015	€ 3.126.000,00	voordelig
- jaarrekening 2016	€ 1.424.000,00	voordelig
en nu dus:		
- jaarrekening 2017	€ 283.000,00	nadelig

Ontwikkeling resultaat van begroting naar jaarrekening

A. Begroting 2017

De door u vastgestelde begroting voor 2017, sluit met een voordelig saldo van € 267.000,00.

B. Decemberwijziging 2016

Door de decemberwijziging 2016 is het begrotingssaldo € 611.000,00 nadeliger uitgevallen.

C. Voorjaarsnota 2017

Tot en met de voorjaarsnota, inclusief daaraan voorafgaande wijziging (€ 105.000,00 negatief), werd in totaal een bijstelling van het begrotingssaldo geraamd van € 1.026.000,00 negatief.

D. Najaarsnota 2017

De bijstelling van de begroting, inclusief daaraan voorgaande wijziging (€ 43.000,00 negatief), via de najaarsnota had per saldo een voordelig effect van € 780.000,00.

E. Decemberwijziging 2017

De begroting is voor het laatst gewijzigd met de Decemberwijziging 2017. Deze wijziging had een voordelig effect van € 15.000,00 op het begrotingssaldo.

F. Jaarrekening 2017

Op basis van de hiervoor genoemde bijstellingen van de begroting werd een negatief resultaat verwacht van € 575.000,00. Het werkelijke rekeningresultaat is € 292.000,00 positiever. Wij noemen de belangrijkste afwijkingen (vanaf € 100.000,00).

- Een nadeel van € 101.000,00 op de kosten schuldhulpverlening. Hiertegenover staat een voordeel van € 150.000,00 door het niet volledig inzetten van het budget voor de intensivering van de armoedebestrijding.
- De uitgaven in het kader van de Bijstandverlening zijn € 263.000,00 lager uitgevallen. Daarentegen stegen de lasten voor loonkostensubsidies met € 142.000,00.
- Een nadeel van € 114.000,00 door meer verstrekkingen van bijzondere bijstand aan het toegenomen aantal mensen met schuldproblematiek dat onder beschermingsbewind is geplaatst.
- Een nadeel van € 117.000,00 door de overschrijding van het budget re-integratie.
- Een voordeel op de uitkering gemeentefonds van € 131.000,00.
- Een nadeel op de apparaatskosten van € 110.000,00.

- In 2017 is er sprake van een nadeel op het sociaal domein van € 593.000,00, deze bestaat uit:
  - Een voordeel van € 638.000,00 op het sociaal domein binnen programma 1 Welzijn en Zorg.
  - Een nadeel van € 1.040.000,00 op jeugdzorg binnen programma 3 Jeugd en Educatie.
  - Een nadeel van € 191.000,00 op de overige posten binnen het sociaal domein.

Van dit nadeel is € 412.000,00 is onttrokken aan de reserve Sociaal Domein en geeft € 181.000,00 een nadeel in het rekeningresultaat.

Voor een uitgebreidere toelichting op de afwijkingen tussen begroting en rekening verwijzen wij u naar de programmaverantwoording en de paragraaf sociaal domein (hoofdstuk 3 Jaarverslag).

De ontwikkeling van het resultaat 2017 kan als volgt worden samengevat:

A. Saldo primitieve begroting 2017	€	267.000,00	V
B. Mutaties decemberwijziging 2016	"	611.000,00	N
C. Mutaties tot en met voorjaarsnota 2017	"	1.026.000,00	N
D. Mutaties tot en met najaarsnota 2017	"	780.000,00	V
E. Mutaties decemberwijziging 2017	"	15.000,00	V
F. Saldo van afwijkingen in de jaarrekening 2017	"	292.000,00	V
	€	283.000,00	N

Verschil tussen saldo van baten en lasten en het resultaat

De begrotings- en verantwoordingsvoorschriften maken onderscheid in het saldo van baten en lasten en het resultaat. Het verschil betreft de mutaties in de reserves. Het saldo van baten en lasten is het verschil tussen de baten en lasten van de programma's en het onderdeel algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien. Het resultaat is het resultaat "onder de streep" nadat de mutaties in de reserves verwerkt zijn. Dit is het bedrag dat de gemeente uiteindelijk over heeft of tekort komt op de jaarrekening.

Saldo van baten en lasten en het resultaat

Het saldo van baten en lasten (= voor mutaties reserves) van de rekening 2017 bedraagt € 3.664.000,00 negatief. Het resultaat (= na mutaties reserves) van de rekening bedraagt € 283.000,00 negatief. Dit betekent dat in de jaarrekening per saldo € 3.381.000,00 aan de reserves is onttrokken.

Hoewel de mutaties in de reserves niet zijn verwerkt in de programmacijfers hebben wij er toch voor gekozen deze te noemen onder een apart kopje bij de programma's. De verschillen in de mutaties van de reserves houden namelijk rechtstreeks verband met de verschillen in de programmacijfers. Het daar opnemen van de toelichting komt naar onze mening de leesbaarheid van de jaarrekening ten goede.

We stellen u voor in te stemmen met de mutaties in de reserves en daarmee het resultaat vast te stellen op € 283.000,00 negatief.

Het saldo van de incidentele baten en lasten is € 760.000,00 positief.

Exclusief de incidentele baten en lasten is het rekeningresultaat 2017 € 1.043.000,00 negatief (€ 283.000,00 + € 760.000,00). Voor het overzicht van de incidentele baten en lasten verwijzen wij u naar de Jaarrekening, Hoofdstuk IV, onderdeel B.

Resultaat inclusief mutaties reserves

	Begroting	Rekening	Verschillen
1 Welzijn en Zorg	-15.133.000	-14.751.000	382.000
2 Wonen en Voorzieningen	-11.862.000	-11.819.000	43.000
3 Jeugd en Educatie	-14.549.000	-15.041.000	-492.000
4 Economie en Arbeidsmarkt	-26.405.000	-26.363.000	42.000
5 Ruimte en Milieu	-864.000	-725.000	139.000
6 Bestuur en Dienstverlening	-3.802.000	-3.812.000	-10.000
Totaal programma's	-72.615.000	-72.511.000	104.000
Algemene dekkingsmiddelen	80.371.000	80.738.000	367.000
Overhead	-8.311.000	-8.510.000	-199.000
Onvoorzien	-20.000	0	20.000
Totaal	-575.000	-283.000	292.000

Bestemming van het resultaat over 2017

Wij stellen u voor het negatieve rekeningresultaat van € 283.000,00 ten laste te brengen van de algemene reserve. De stand van de algemene reserve bedraagt na het verwerken van het resultaat over 2017 € 11.873.000,00.

II. Kerngegevens

KERNGEGEVENS

	<u>2017</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>
<u>FYSIEKE STRUCTUUR</u>			
Oppervlakte gemeente in ha	11.995	11.994	11.995
Aantal woningen	15.276	15.282	15.285
Afval in 1.000 kg (totaal)	14.109	14.325	14.528
Groente-, fruit en tuinafval	2.460	2.529	2.536
Restafval	5.663	5.548	5.672
Hout	1.327	1.474	1.402
Grof huisvuil	1.966	1.831	1.933
Klein chemisch afval	74	71	68
Glas	600	635	666
Oud papier	1.661	1.786	1.834
Plastic verpakkingen	358	451	417
<u>SOCIALE STRUCTUUR</u>			
Bevolking	32.254	32.241	32.597
0 t/m 4 jaar	1.368	1.408	1.410
5 t/m 19 jaar	5.321	5.339	5.493
20 t/m 64 jaar	17.647	17.697	18.011
65 en ouder	7.918	7.797	7.683
Sociale uitkeringen (alle regelingen)			
Gemiddeld aantal uitkeringsgerechtigden	1.026	1.009	976
In procenten van de bevolking	3,18	3,13	2,99
Aantal leerlingen onderwijs			
Openbaar basisonderwijs	561	607	664
Bijzonder basisonderwijs	1.911	1.929	1.961
Speciaal basisonderwijs	195	197	210
Voortgezet onderwijs (excl. MBO)	1.949	2.074	2.417
Praktijk onderwijs	194	191	201
Speciaal (voortgezet) onderwijs	115	120	118
Aantal leners bibliotheek	8.893	9.529	10.480
Uitleningen bibliotheek	261.070	406.257	453.697
Bezoekers Theater Geert Teis	42.816	42.680	39.793

III. Jaarverslag

A. Programmaverantwoording

KADERS

Het overzicht kaders bevat de door u vastgestelde beleidsnota's of bovengemeentelijke nota's die betrekking hebben op de programma's.

Er is gewerkt binnen de volgende kaders:

Accommodatieplan "Gezonde basis voor Stadskanaalse accommodaties"
Beleidsnota 0^e-lijn "Voor-, vroeg- en nazorg"
Beleidsplan Jeugdhulp 2015-2018
Beleidsplan Openbare verlichting
Beleidsplan Veiligheidsregio Groningen 2016-2019
Beleidsplan Wmo 2013-2017 "De Kracht van Verbinden"
Bestuursakkoord 2014-2018
Bestuursovereenkomst met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA)
Categorisering wegen
Deelname verklaring duurzaam inkopen (gemeente-Senter Novem)
Economisch Actieplan
Energieakkoord Noord-Nederland
Erfgoedverordening
Gemeentelijk rioleringsplan
Herijking Armoedebeleid Gemeente Stadskanaal 2016
Herziening subsidie- en tarievenbeleid sport 2009
Integraal Veiligheidsplan Stadskanaal 2015-2018
Integrale gebiedsontwikkeling Musselkanaal
Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte
Klimaatakkoord gemeenten en Rijk
Lokaal Akkoord 2016-2020 "Samen werken aan goed en passend wonen"
Masterplan centrum Stadskanaal
Naar een integrale Schuldhulpverlening 2011
Nota "Stadskanaal, samen met de burger", integraal beleidskader sociaal domein
Nota "Van AWBZ naar WMO"
Nota Cultuur in kanalen
Nota Doorontwikkeling Huishoudelijke Hulp
Nota Duurzame energie en energiebesparing
Nota Grondbeleid 2017-2020
Nota Integraal Huisvestingsplan (IHP) Onderwijs 2015-2018
Nota Invoering Participatiewet in Oost-Groningen
Nota Leerplicht en het recht op onderwijs
Nota Lokaal Gezondheidsbeleid 2013-2016
Nota Lokaal Onderwijsbeleid "Talent Centraal"
Nota Stadskanaal pakt aan
Nota Doorontwikkeling wijkgericht werken 2017
Notitie HRM-beleid
Omgevingsnota Stadskanaal 2013-2014
Preventie- en handavingsplan Drank- en Horecawet 2014-2016
Provinciaal Omgevingsplan (POP3)
Regionaal Crisisplan rampenbestrijding
Regionaal Kompas Actief onder Dak 2014-2017
Regionaal Prestatiekader
Regionaal Veiligheidsplan Noord Nederland 2015-2018
Regionaal woon- en leefbaarheidsplan (menukaart voor Oost-Groningen)
Sportnota Stadskanaal 2014-2018
Stadskanaal Koersvast "Nait soezen, moar doun"

Structuurplan Gemeente Stadskanaal
Systematiek van waarderings- en activiteitensubsidies
Tarieven zwembad Pagecentrum 2008
Toekomstvisie 2025
Toeristische visie Westerwolde
Visie winkelcentrum Stadskanaal
Waterplan Westerwolde
Welstandsnota
Woonvisie 2015-2025 "Kwaliteit en kwantiteit in wonen, leven en zorg"

Programma's

1. WELZIEN EN ZORG

Vrijwilligerswerk, Algemeen maatschappelijk werk, Opvang, begeleid en beschermd wonen, Eerstelijnsloket WMO en jeugd, Maatwerkvoorzieningen Wmo, Welzijn breed, Sociaal cultureel werk, Volksgezondheid en Lijkbezorging.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

Onze inwoners voelen zich prettig in Stadskanaal en participeren in de samenleving, ook al zijn er beperkingen. Zij kunnen zolang als zij dat willen in hun eigen woonomgeving blijven wonen. Zij dragen zelf de verantwoordelijkheid voor de inrichting van hun leven en leefomgeving, maar weten dat zij kunnen vertrouwen op de aanwezigheid van voldoende algemene voorzieningen en op ondersteuning van de gemeente of van andere professionals als dit niet meer op eigen kracht of met hulp van het sociale netwerk lukt. In situaties waar de leefbaarheid onder druk staat en in situaties waar sprake is van onvoldoende zelfredzaamheid werken wij samen met maatschappelijke instellingen en (vertegenwoordiging van) bewoners aan verbetering.

NIEUW BELEID

Prioriteit	Algemene doelstelling	Activiteit voor het begrotingsjaar
Blijversregeling	Woningbezitters de mogelijkheid bieden om langer op eigen kracht thuis te blijven wonen	Onderzoek naar de mogelijkheden
Asielbeleid	Maatschappelijke begeleiding vluchtelingen	Subsidiering Stichting Vluchtelingenwerk Noord Nederland (SVWNN)

Wat hebben wij bereikt?

Maatschappelijke effecten

Het doel om te acteren zoals dat in ons toegangsmodel "Stadskanaal, samen met de burger" is benoemd, stond ook in 2017 centraal. Geconstateerd kan worden dat gemeente en partijen waar we inkoop-, subsidie- dan wel samenwerkingsrelaties mee hebben elkaar steeds beter weten te vinden, maar dat focus op verbetering en samenwerking noodzakelijk blijft.

Beleidsindicatoren

In verband met wijziging van het BBV is met ingang van 2017 op dit programma de volgende verplichte beleidsindicator opgenomen.

Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	per 1.000 inw	1 ^e halfjaar 2017	98	54

Bron: Waarstaatjegemeente.nl (Besluit Begroting en Verantwoording)

Toelichting

Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op het aantal deelnemende gemeenten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

NIEUW BELEID

Blijversregeling

Het onderzoek naar de mogelijkheden de blijverslening in te voeren is in 2017 gestart. De besluitvorming vindt plaats in 2018.

Asielbeleid

In 2017 speelden de afspraken tussen VNG en het kabinet op het gebied van "uitwerking verhoogde

Asielstroom". Deze afspraken zijn vertaald naar de Stadskanaalse situatie. Voor dit programma was relevant:

- In 2017 is de instroom van asielzoekers verder gedaald. Dat heeft ervoor gezorgd dat de capaciteitsnood die het COA had is omgeslagen in een landelijk overschot aan opvangplaatsen voor asielzoekers (zonder status). Dit heeft geleid tot sluiting van verschillende AZC 's in de regio.
- Wij hebben in 2017 de taakstelling huisvesting van 44 statushouders gerealiseerd binnen de daarvoor gestelde termijn. Ook is de eerder ontstane achterstand in 2016 ingelopen. De door de provincie Groningen in het 1^e kwartaal ingestelde 'indeplaatsstelling' is beëindigd.
- Met Nidos is een pilot gestart waarbij minderjarige alleengaande vluchtelingen in een opvanggezin (eerder gehuisveste statushouder) geplaatst worden.
- In het vierde kwartaal is Welstad, met een aantal ketenpartners, gestart met project "Aan de Slag" dat zich richt op de bewoners van het AZC met als doel deze bewoners eerder te betrekken bij de Nederlandse samenleving door middel van het aanbieden van vrijwilligersactiviteiten.
- Wij hebben in 2017 een subsidie beschikbaar gesteld aan Stichting Vluchtelingen Werk Noord Nederland voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders en het houden van gesprekken.

BESTAAND BELEID

Speerpunt 2017

Transformatie

- In 2017 was er volop aandacht voor de interne transformatieopdracht, die meerdere jaren beslaat. Er zijn activiteiten en scholing georganiseerd om de medewerkers in het sociaal domein bewust te maken van de gewenste transformatieopdracht, waaronder een oplossingsgerichte integrale klantbenadering door alle consulenten.
- Er zijn nieuwe procesafspraken gemaakt waardoor consulenten uit de drie domeinen (wmo, jeugd, participatie) elkaar steeds beter weten te vinden. De dienstverlening is daardoor integraler geworden. Daarnaast zijn de verbindingen tussen onze consulenten en de zorgpartijen verbeterd. Zoals met de wijkverpleging, welzijn (steunpunt mantelzorg, cliëntondersteuning), gecontracteerde Wmo-aanbieders en zorgpartijen die WLZ-zorg bieden.
- Afbakeningsvraagstukken tussen de verschillende zorgwetten (Wet Langdurige Zorg, Zorgverzekeringswet, Wmo, Participatie- en Jeugdwet) waren ook in 2017 een punt van aandacht. In een aantal situaties heeft dit geleid tot innovatieve aanpak waarbij Wmo-zorg is ingezet aanvullend op zorg uit de zorgverzekeringswet, waarmee uit huis plaatsing kon worden uitgesteld of voorkomen.
- In het incidentele geval waar een burger als gevolg van onduidelijkheden tussen de zorgstelsels toch tussen wal en schip dreigde te vallen hebben wij onze verantwoordelijkheid genomen en een oplossing geregeld.
- Vooruitlopend op de voorgenomen overheveling van het Beschermd wonen van centrumgemeente naar lokale gemeenten per 2020 zijn onze consulenten in 2017 betrokken bij het herindiceren van onze inwoners met een Beschermd Wonen indicatie, zodat zij deze doelgroep geleidelijk aan leren kennen.
- Om de bekendheid met het WMO-team en haar werkwijze te vergroten bij zorgpartijen zijn er voorlichtingen gegeven aan professionals van zorgaanbieders WMO en Zorgverzekeringswet.

Overige bestaand beleid

Dit programma valt voor een belangrijk deel onder de Wmo 2015. De gemeente was onder de Wmo 2015 verantwoordelijk voor 3 taakvelden:

- bevorderen van de sociale samenhang, de mantelzorg en vrijwilligerswerk, de toegankelijkheid van voorzieningen, diensten en ruimten voor mensen met een beperking, de veiligheid en leefbaarheid in de gemeente en het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld;
- ondersteunen van zelfredzaamheid en de participatie van personen met een beperking of met chronische psychische of psychosociale problemen zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving;
- bieden van beschermd wonen en opvang.

Daarnaast zijn binnen dit programma taken op het gebied van de publieke gezondheid uitgevoerd door de Gemeenschappelijke Regeling Publieke Gezondheid & Zorg (PG&Z).

Voor Wmo en publieke gezondheid geldt dat er in 2017 een toenemende focus was op afstemming met de Jeugdwet (programma 3) en Participatiewet (programma 4) en op de zorgstelsels die niet primair tot het gemeentelijke domein behoren zoals de Wet Langdurige Zorg (WLZ) en de Zorgverzekeringswet (ZvW).

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Vrijwilligerswerk

- Wij hebben besloten om te starten met een gemeentelijk VOG regeling, voor het gratis verstrekken van Verklaringen Omtrent het Gedrag aan vrijwilligersorganisaties. De gemeentelijke VOG regeling is voor die vrijwilligersorganisaties voor wie het niet haalbaar is om te voldoen aan de gestelde voorwaarden vanuit de landelijke regeling.
- Het legaat mw. Kremer is beschikbaar gesteld voor de opleiding van vrijwilligers in de palliatieve en terminale zorg.

Algemeen maatschappelijk werk

- De implementatie van het nieuwe registratiesysteem bij de uitvoerende organisatie van het algemeen maatschappelijk werk (Stichting Welstad) leidt tot meer inzicht in de problematiek en biedt betere sturingsmogelijkheden.
- Het aantal uitgedeelde mantelzorgcomplimenten (Blijk van Waardering) groeide van 600 (2016) naar 1040 (2017). Daarnaast is een aantal workshops voor mantelzorgers georganiseerd.

Opvang, begeleid en beschermd wonen

- Het reguliere aanbod aan begeleid wonen voor jongeren is uitgevoerd. Daarnaast is de pilot Betaalbare huisvesting voor jongeren van 18-23 jaar met lichte problematiek en een laag inkomen gestart. Wij verleenden voor deze pilot een subsidie aan stichting Welstad.
- De Centrumregeling beschermd wonen en opvang Groningen is aangepast om een dienstverleningsovereenkomst af te kunnen sluiten voor de uitvoering van de taken. In 2017 is daarnaast, onder regie van de Centrumgemeente, gewerkt aan de transformatie van beschermd wonen en opvang ter voorbereiding op de doordecentralisatie naar lokaal per 2020.
- In 2017 hebben wij, mede namens Vlagtwedde, de inloop-GGz bekostigd. Ook droegen wij financieel bij in de bovenregionale inloopvoorziening GGz voor mensen met ernstig psychiatrische aandoeningen.

- Het is de bedoeling dat alle gemeenten en regio's per 1 oktober 2018 beschikken over een goed werkende aanpak voor mensen met verward gedrag op zowel het gebied van 'orde en veiligheid' als 'zorg en opvang'. Voor de gemeenten in de regio Groningen is sprake van een gezamenlijke opgave. In 2017 is hiervoor een werkgroep ingesteld die zorg draagt voor afstemming en samenhang met de Maatschappelijk Opvang en Beschermd wonen en met de lokale aanpak op het gebied van signalering, preventie en nazorg. Het plan van aanpak hiervoor is voorzien in 2018. Op 3 april 2017 is al een crisisbeoordelingslocatie (CBL) voor de provincie Groningen bij Lentis operationeel geworden.
- In 2017 is gestart met de voorbereiding van de inkoop van Beschermd wonen en opvang voor de periode 2018 en 2019. De gemeente Groningen heeft in december 2017 besloten de aanbesteding stop te zetten vanwege discussie omtrent de reële kostprijzen. De consequenties voor het vervolg worden onderzocht in 2018.
- In 2017 is door de gemeente Groningen gestart met de herindicatie van de cliënten Beschermd wonen die Zorg In Natura ontvangen. Bij de herindicatie worden wmo-consulenten van betreffende gemeenten betrokken.
- In 2017 hebben de Groninger gemeenten de aanpak van huisverboden en code rood zaken via het intensief casemanagement laten uitvoeren door Veilig Thuis Groningen (VTG). Meestal na 10 dagen, uiterlijk na 28 dagen, vindt vervolgens overdracht van VTG naar de gemeente en/of Stichting Welstad plaats.
- VTG heeft voor ons in 2017 de wettelijke taken uitgevoerd, zoals het geven van advies en zo nodig bieden van ondersteuning bij (vermoedens) van huiselijk geweld en kindermishandeling, het doen van nader onderzoek na meldingen en het in kennis stellen van politie en/of raad voor de kinderbescherming.

Eerstelijnsloket WMO en jeugd

- Onze KCC medewerkers, de consulenten WMO en Jeugd boden informatie, advies of indiceerden noodzakelijke ondersteuning op het gebied van wonen, zorg en welzijn. Zo nodig werd onafhankelijk medisch advies ingewonnen.
- Cliënten konden desgewenst een beroep doen op (onafhankelijke) cliëntondersteuning van stichting Welstad.
- Voor de uitvoering van de coördinatie CJGV (OOGz), begeleiding ex-gedetineerden, inzet buurtsportcoaches en aanpak huiselijk geweld ontvingen wij middelen van de centrumgemeente Groningen.
- Er is een cliëntervaringsonderzoek WMO 2016 uitgevoerd. De uitkomsten van het onderzoek zijn te benaderen via <http://clientervaringsonderzoek-wmo.nl/>.

Maatwerkvoorzieningen Wmo

- Maatwerkvoorzieningen zijn in natura of middels een Persoonsgebonden Budget verstrekt.
- In 2017 is het contract voor de begeleidingstaken in Ommelander verband met een jaar verlengd tot 1 januari 2019. Er heeft een nadere specificering plaatsgevonden van de begeleiding Basis en Speciaal. Het contract met de pijlerpartners is beëindigd.
- Het beleid voor Huishoudelijke Ondersteuning is gewijzigd.
- Omdat de kosten van beschermingsbewind de afgelopen jaren zijn gestegen is onderzocht hoe de bewindvoering anders georganiseerd kan worden door meer accent te leggen op een preventieve aanpak. Dit heeft geresulteerd in het opstarten van een tweetal pilots en op het zo veel mogelijk inzetten op budgetbeheer als voorliggende voorziening. Ook zijn procesafspraken gemaakt met vertegenwoordigers van de zes grootste bewindvoerderskantoren en vindt met hen periodiek overleg plaats.

Algemene voorzieningen WMO

- Het beleid voor de Algemene Voorziening Schoonmaakondersteuning is in 2017 herzien. Waaronder gewijzigde tarieven voor de eigen bijdragen per 1 januari 2018.
- Er is een pool opzet van driewiel fietsen bij een woongemeenschap.
- We hebben ons aangesloten bij de "zonnebloemauto". Een auto die voor een dag gehuurd kan worden voor uitstapjes met mensen in een rolstoel.

Welzijn breed

- De samenwerking rond casuïstiek heeft met de introductie van de mogelijkheid van collegiale consultatie voor alle beroepskrachten '18-' in het sociaal domein en met het digitaal beschikbaar stellen van de Steunpaletten (preventie en interventie) een stap vooruit gemaakt. Voor uitbreiding naar '18+' is rond niet-toewijsbare zorg, overleg gestart met de wijkverpleegkundigen.
- De integrale financiering door de zorgverzekeraar van het project 'Samen Oud' is gestopt per 1 juli 2017. Wij hebben besloten om samen met Menzis een nieuwe vorm van integrale zorg voor ouderen te gaan ontwikkelen binnen de reguliere financiële en inhoudelijke kaders van gemeente en Zorgverzekeraar. Voor een zorgvuldige afbouw en doorontwikkeling naar een nieuwe werkwijze is voor de tweede helft van 2017 het welzijnswerk incidenteel door ons gefinancierd.
- Wij zijn door de zorgverzekeraar betrokken bij haar inkoop van de niet-toewijsbare wijkverpleegkundige zorg.
- De Algemene Subsidieverordening is vernieuwd en aangevuld met Subsidieregelingen per begrotingsprogramma.
- De participatieraad is betrokken geweest bij diverse beleidsprocessen. Zij heeft op de verschillende dossiers gevraagde en ongevraagde adviezen uitgebracht.
- Er is een regionaal koersdocument met daarin de wettelijke kaders en speerpunten voor het toezicht op de kwaliteit (WMO) en rechtmatigheid (Jeugd en WMO) vastgesteld. In de uitwerking daarvan is regionaal en provinciaal samengewerkt.
- In het wijkgericht werken is vanuit welzijn en zorg een bijdrage aan de wijkagenda's gegeven. Tevens zijn wijkbudgetten aan wijkraden versterkt. Zie verder programma 2, wijkgericht werken.

Sociaal cultureel werk

- Stichting Welstad heeft haar taken op het gebied van sociaal cultureel werk, ouderenwerk, algemeen maatschappelijk werk, mantelzorgondersteuning, vrijwilligerswerk, opbouwwerk, brede scholen, combinatiefunctionaris/ buurtsportcoaches en het jeugd- en jongerenwerk uitgevoerd.
- Op 30 november 2017 is het hospice in de gemeente geopend. Het hospice is vernoemd naar de initiatiefneemster, Tineke Breider.
- In 2017 is besloten MFA Cereswijk te realiseren in de voormalige school De Meander. In 2017 is vervolgens verder onderzocht op welke wijze dit qua exploitatie en beheer het beste georganiseerd kan worden.
- In 2017 is onderzoek gedaan naar de invulling van de voormalige Parkwijkschool.
- In 2017 is besloten de voormalige Spitzenschool nog voor minimaal vier jaar in stand te houden ten behoeve van het project Zorg(t)huis van het Noorderpoort en voor Philadelphia.

Volksgezondheid

- Wij hebben het Plan van aanpak 'Gezond in Stadskanaal' vastgesteld en hebben daarmee de inzet van de GIDS gelden bepaald voor de periode 2014-2017 en de periode 2018-2021.
- Kans voor de Veenkoloniën: In 2017 is een lichter vorm van programmaondersteuning ingericht en is er voor gekozen dat preventie en duurzame interventies meer aandacht krijgen.
- In 2017 is de gemeenschappelijke regeling Publieke Gezondheid en Zorg (PG&Z) aangepast.
- In 2017 is een onderzoek uitgevoerd naar de positionering van de GGD. In een bestuurlijke conferentie is in november het eerste concept besproken met de leden van het Algemeen Bestuur. De besluitvorming hierover vindt plaats in 2018.

Lijkbezorging

De wettelijke taken zijn uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil	
Lasten	18.424	17.802	622	V
Baten	1.742	1.633	109	N
Saldo programma	16.682	16.169	513	V

Toelichting

Bestaand beleid

Het voordelig saldo tussen de begroting en rekening is € 513.000,00. Dit bestaat uit een voordeel van € 638.000,00 op het sociaal domein en een nadeel van € 125.000,00 op de overige programmaonderdelen.

Sociaal domein

Het voordeel op het sociaal domein bedraagt € 638.000,00. De oorzaken zijn hieronder in het kort aangegeven. In de paragraaf sociaal domein geven wij een nadere toelichting.

- Het nadeel op de maatwerkvoorzieningen Wmo bedraagt per saldo € 239.000,00. Op huishoudelijke hulp (OZ/OH, OZ en OH) en op de voorzieningen gehandicapten is er een voordeel met de begroting van respectievelijk € 215.000,00 en € 29.000,00. Dit is totaal € 244.000,00. Hier staat een nadeel van € 483.000,00 tegenover op begeleiding, kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging.
- De Centrumregeling beschermd wonen en opvang Groningen heeft over 2017 een positief resultaat gerealiseerd. Op grond van de afspraken over financiële solidariteit wordt het resultaat over de 23 Groninger gemeenten verdeeld. Het aandeel van onze gemeente bedraagt € 424.000,00.
- Het voordeel op de subsidies, bijdragen e.d. bedraagt € 355.000,00. Een aantal activiteiten zoals het uitvoeringsplan Wmo, is maar voor een deel uitgevoerd. In totaal is € 253.000,00 overgebleven. Verder is een aantal subsidies op een lager bedrag vastgesteld of niet toegekend en hebben wij van instellingen subsidie terugontvangen. Hierdoor is een voordeel ontstaan van € 102.000,00.
- Op de uitvoeringskosten sociaal domein is er een voordeel met het budget van € 81.000,00. Hier staan voor een deel (€ 52.000,00) hogere apparaatskosten tegenover.
- Op de exploitatiekosten van de welzijnsaccommodaties is er een voordeel van € 17.000,00.

Overige programmaonderdelen

Het nadeel op de overige programmaonderdelen bedraagt € 125.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Er is een nadeel van € 101.000,00 op de kosten van schuldhulpverlening. Aan de andere kant is het budget voor de intensivering van de armoedebestrijding niet volledig ingezet. Het voordeel (€ 150.000,00) is verantwoord op programma 4. Arbeidsmarkt en Economie.
- Van het budget voor GIDS is € 29.000,00 niet besteed.
- Op het programmaonderdeel lijkbezorging is een voordeel met de begroting van € 56.000,00. De belangrijkste reden is lagere onderhoudskosten van de begraafplaatsen.
- De apparaatskosten zijn € 109.000,00 hoger uitgevallen. Voor een toelichting op de apparaatskosten verwijzen wij u naar het overzicht Overhead.

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil
Toevoegingen			
Onttrekkingen	1.549	1.419	130
Saldo mutaties	1.549-	1.419-	130-

Toelichting

Er is per saldo € 130.000,00 minder aan de reserves onttrokken dan geraamd. Dit heeft de volgende oorzaken.

- De kosten van de algemene voorziening schoonmaakondersteuning worden gedekt uit de reserve sociaal domein. Het budget is niet volledig aangesproken. De onttrekking aan de reserve valt daardoor € 113.000,00 lager uit.
- Een deel van de kapitaallasten van de welzijnsaccommodaties wordt gedekt uit de reserve. De onttrekking is per saldo € 16.000,00 lager dan geraamd.
- Door lagere kosten van gebiedsgericht werken is de onttrekking aan de reserve € 1.000,00 lager uitgevallen.

Verantwoording ontvangen subsidies

OGGz, verslavingszorg en maatschappelijke opvang

Van de (centrum)gemeente Groningen hebben wij een subsidie van € 239.000,00 ontvangen. Onze gemeente doet dienst als regiogemeente. Dit betekent dat wij de subsidie ontvangen en de verdeling en verantwoording organiseren. Van de subsidie is € 178.000,00 bestemd voor Stadskanaal en € 61.000,00 voor Vlagtwedde. Dit bedrag hebben wij aan de gemeente Vlagtwedde doorbetaald.

De subsidie van onze gemeente is voor de volgende zaken ingezet:

Hulp ex-gedetineerden	€	11.000,00
Projecten woonbegeleiding	"	17.000,00
Begeleidingstrajecten	"	53.000,00
Aanpak huiselijk geweld	"	7.000,00
Centrum Jeugd, Gezin en Veiligheid	"	38.000,00
Buurtsportcoach	"	<u>5.000,00</u>
	€	131.000,00

Er is nog een bedrag beschikbaar van € 47.000,00 (€ 178.000,00 - € 131.000,00). Over de besteding van dit bedrag vindt nog overleg plaats met de gemeente Groningen.

2. WONEN EN VOORZIENINGEN

Wegen, Wijkbeheer, Openbare verlichting, Verkeer, Bibliotheek, Sport, Kunst, muziek en cultuur, Theater Geert Teis, Musea, Monumenten, Speelplaatsen, Stedelijke vernieuwing en Volkshuisvesting.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

Wij blijven een aantrekkelijke gemeente om in te wonen en behouden onze regiofunctie op het gebied van voorzieningen. Wij investeren in kwalitatief behoud van onze voorzieningen. Een voorbeeld is de nieuwbouw van de nieuwe onderwijsvoorziening Stadskanaal.

NIEUW BELEID

Prioriteit	Algemene doelstelling	Activiteit voor het begrotingsjaar
Publiek vervoer	Gezamenlijke aanbesteding Publiek Vervoer Drenthe en Groningen	Aanbestedingsfase

Wat hebben wij bereikt?

Maatschappelijke effecten

Binnen dit programma zijn "leefbaarheid" en "behoud van voorzieningen" belangrijke thema's waar aan wordt gewerkt. Daarbij is de context van bevolkingsdaling, ontgroening en vergrijzing bepalend. Steeds meer werken wij samen met partners bij het ontwikkelen van een aanpak om een aantrekkelijke vestigingsplaats te blijven voor bedrijven en inwoners en onze regiofunctie op het gebied van voorzieningen te behouden. In regionaal verband hebben wij met de andere Oost-Groningse gemeenten samengewerkt aan het Regionaal woon- en leefbaarheidsplan, met de andere drie kernwinkelgebieden (Hoogezand-Sappemeer, Winschoten en Veendam) hebben wij de samenwerking rondom de visie op de winkelgebieden in Oost-Groningen voortgezet. Lokaal kwamen de thema's leefbaarheid en behoud van voorzieningen aan bod in de prestatieafspraken met de woningcorporaties Lefier en Woonservice, de nieuwe nota wijkgericht werken en de verschillende wijkvisietrajecten.

Behoud van voorzieningen en het vergroten van de leefbaarheid zijn opgaven die de gemeente, zeker in de context van krimp, vergrijzing en ontgroening, niet alleen aan kan. Wij hebben daarom ingezet op sterke samenwerkingsverbanden met maatschappelijke partners als woningcorporaties en ook met het bedrijfsleven en bewonersorganisaties. Voorbeelden zijn de integrale gebiedsontwikkeling in Musselkanaal en de Centrumontwikkeling in Stadskanaal. In dit verband moet zeker ook de inzet van inwoners bij de voorbereiding van de aanleg van een glasvezelnetwerk in het buitengebied van de gemeenten Stadskanaal en Westerwolde genoemd worden.

Beleidsindicatoren

In verband met wijziging van het BBV zijn met ingang van 2017 op dit programma de volgende verplichte beleidsindicatoren opgenomen.

	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland
1	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	2015	5	8
2	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	2015	6	9
3	Niet-sporters	%	2016	64,2	48,7
4	Gemiddelde WOZ-waarde	duizend euro	2017	143	216
5	Nieuw gebouwde woningen	aantal per 1.000	2015	0,4	6,4
6	Demografische druk	%	2017	82,2	69
7	Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden	euro	2017	581	644
8	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	euro	2017	622	723

Bron: Waarstaatjegemeente.nl (Besluit Begroting en Verantwoording)

Toelichting

1. Het aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
2. Het aandeel van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopnamen.
3. Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.
4. De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
5. Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen.
6. De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.
7. Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
8. Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

NIEUW BELEID

Publiek vervoer

In 2017 hebben wij gezamenlijk met alle gemeenten in de provincies Groningen en Drenthe en de twee provincies, het publiek vervoer aanbesteed. De concessie gaat in op 1 april 2018. Onder publiek vervoer verstaan we het kleinschalig openbaar vervoer, WMO vervoer, leerlingenvervoer en vervoer jeugdhulp. De opdracht is gegund aan Connexion Taxi Services B.V.

Daarnaast is er een overbruggingsovereenkomst Wmo 2018 afgesloten. Dit was noodzakelijk omdat de opgelopen vertraging door een, uiteindelijk ingetrokken, kort geding maakte dat het nieuwe contract qua aanvangsdatum niet meer aansloot op de einddatum van het contract 2017.

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2017

Demografische ontwikkeling en (regionale) samenwerking

Door de Stuurgroep RWLP Oost-Groningen is in 2016 een nieuw regionaal woon- en leefbaarheidsplan opgesteld (Menukaart Oost-Groningen). Het RWLP bestaat uit verschillende deelprojecten die met elkaar de gevolgen van demografische ontwikkelingen op met name de woningvoorraad op moeten vangen. De gemeente Stadskanaal is trekker van deelproject "inpondfonds" (aankoop koopwoningen en toevoegen aan huurwoningvoorraad) en is in samenwerking met de woningcorporaties Lefier en Woonservice gestart met een pilot.

Per 31 december 2017 liep het regionaal prestatiekader af. Hierin waren regionale afspraken over kwaliteit en kwantiteit van de woningvoorraad vastgelegd. Partners in het prestatiekader waren de Oost-Groninger gemeenten, provincie, corporaties en vastgoed houdende zorgpartijen. Partijen zijn een overleg gestart om te komen tot nieuwe afspraken. Als opmaat is voor de regio een woningmarktonderzoek uitgevoerd.

Spoorlijn Veendam-Stadskanaal

De provincie Groningen, het ministerie van Infrastructuur en Milieu en Prorail hebben besloten dat de te reactiveren spoorlijn de status van hoofdspoor zal krijgen. De provincie Groningen is met het ministerie van Infrastructuur en Milieu in overleg over de exploitatie kosten van het spoor en met de STAR over de eigendomssituatie.

Breedband internet

De minimaal vereiste deelname van 50% is gehaald. Dat betekent dat Mabin-Groningen heeft besloten het glasvezelnetwerk aan te leggen. In 2018 zal het glasvezelnetwerk worden aangelegd in de gemeenten Stadskanaal en Westerwolde.

Overige bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Wegen/Wijkbeheer

- Het onderhoud is uitgevoerd op basis van de Kadernota 2014-2017. Op basis van schouwen en weginspecties kan geconcludeerd worden dat de gerealiseerde beeldkwaliteit voldoet aan de vastgestelde beeldkwaliteit.
- De Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte 2014-2017 is geactualiseerd naar de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte 2018-2021. In 2018 zal de nota ter besluitvorming worden voorgelegd aan uw raad.
- Op grond van de Wegenverkeerswet zijn gehandicaptenparkeerkaarten verstrekt.

Openbare verlichting

Er is gestart met de versnelde grootschalige vervanging van lichtmasten en armaturen. Ongeveer 60% van de verlichting is vervangen door ledverlichting.

Verkeer

- In het kader van de nieuwe centrumvisie Stadskanaal hebben wij in samenwerking met de Centrumwinkeliers en de Algemene Handelsvereniging onderzoek laten uitvoeren naar de gevolgen van de visie voor de verkeersstructuur van het centrum van Stadskanaal. In 2018 zal de uitkomst van dat onderzoek ter besluitvorming worden aangeboden.
- In het kader van Verkeerswijzer Groningen zijn in onze gemeente diverse projecten op het gebied van educatie en voorlichting uitgevoerd.

Bibliotheek

De bibliotheek heeft een hoofdvestiging in Stadskanaal en nevenvestigingen in Musselkanaal (MFA Lint) en Onstwedde (MFA de Bolster).

- In MFA Lint werkten Zorggroep Meander, Stichting Welstad, Bibliotheek Musselkanaal en NOVO samen. In MFA Bolster werd samengewerkt met De Zijlen. Door deze samenwerking zijn de bibliotheken, behalve in het weekeinde, dagelijks geopend. De vestiging in Stadskanaal was in 2017 50 uur per week open.
- Op CBS de Huchte in Alteveer en OBS De Badde in Musselkanaal is in 2017 een 'Bibliotheek op School' (DBOS) gevestigd.
- In de provincie Groningen is het bibliotheekwerk georganiseerd in het netwerk van de Stichting Biblionet Groningen. Deze organisatie verzorgt voor alle Groninger gemeenten taken die samenhangen met het lokale bibliotheekwerk. De Stichting Openbare Bibliotheken Stadskanaal (SOBS) nam producten en diensten af van Biblionet. In 2017 is gestart met een visie op bibliotheekwerk in samenwerking met de Vereniging Groninger Gemeenten (VGG), de provincie en Biblionet.
- Met SOBS zijn gesprekken gevoerd over een fusie met Stichting Biblionet.

Sport

- In 2017 heeft u besloten dat de besluitvorming over de toekomst van de buitenbaden in 2019 zal plaatsvinden. In de periode tot 2019 wordt er gewerkt aan de ontwikkeling van plannen.
- In 2017 stemde uw raad in met de verbouwplannen van het Pagecentrum. Dit behelst een totale vernieuwing van het instructiebad en het sluiten van het subtropische gedeelte. Het verzoek van het Pagecentrum tot aanpassing van de erfpachtovereenkomst zal in de loop van 2018 worden behandeld.
- Door de Stichting Evenementen en Talentondersteuning is in 2017 een subsidie gegeven aan een turntalent uit de gemeente Stadskanaal. Ook werd een verzoek om subsidie tot verdere doorontwikkeling van de Freddie Pranger memorial verleend.
- In 2017 zijn we gestart met een onderzoek naar de binnensportaccommodaties in het centrum van Stadskanaal. Dit onderzoek moet leiden tot een visie waarin toekomstbestendige sportaccommodaties centraal staan. De wisselwerking tussen het onderwijsgebruik en het sportgebruik maakt hiervan een belangrijk deel uit.
- In 2017 hebben wij een mountainbiketocht georganiseerd voor het 'Stadskanaalster bedrijfsleven'. Gelet op het succes hiervan willen we dat ook in 2018 organiseren. Een etappe van de Healthy Ageing Tour (voorheen de Energiewachttour) ging over het grondgebied van Stadskanaal. Ook in 2018 en 2019 zal een etappe worden verreden in de gemeente Stadskanaal.

Kunst, muziek en cultuur

- Wij hebben aan diverse initiatieven een activiteitensubsidie verleend.
- De Kunstenschool Zuid Groningen kreeg steeds meer voet aan de grond binnen het basisonderwijs met diverse muzikale activiteiten. Hierdoor komen steeds meer kinderen in aanraking met muziek in de breedste zin van het woord. De dansschool van de Kunstenschool Zuid Groningen was een sterk groeiende activiteit.
- Onze lokale omroep RTV1 is gefuseerd met Radio Parkstad Veendam en is een samenwerkingsovereenkomst aangegaan met RTV Borger-Odoorn. Naast het thema 'fusie' vroeg ook het thema 'het maken van televisie' de nodige aandacht van RTV1.
- Voor onze inwoners blijft het unieke baksteenmozaïek van Johan Dijkstra (kunstenaar van De Ploeg) behouden, inclusief het bijbehorende trappenhuis. Dit bijzondere gebouw bevindt op het voormalig Philipsterrein (MBP-terrein). Wij hebben dit project gesubsidieerd.

Theater Geert Teis

- In het bijzondere jubileumjaar 2017 waren er 115 voorstellingen te zien in Theater Geert Teis. Het vijftigjarig bestaan is uitgebreid gevierd met een expositie en Viefteg, een theatervoorstelling speciaal gemaakt voor het jubileum. Maar liefst vijf maal was deze voorstelling te zien met een line-up van vele bekende Groningse artiesten, zoals Arno van der Heyden, Vrouw Holland, Pé & Rinus en De Troebadoers.
- De vele bezoekers zaten bovendien op nieuwe stoelen. Ook de vloerbedekking in de zaal is vervangen.
- In september nam directeur Nina Hiddema afscheid. Na 6 jaar heeft zij in september 2017 het stokje overgedragen aan Annelies Klunder.

Musea

- Het Streekhistorisch Centrum heeft het educatieproject 't Knoal weer onder de aandacht gebracht bij diverse scholen in de gemeente. Verder heeft ze grote stappen gemaakt in het verder digitaliseren van hun archief van foto's en documenten.
- Stichting Philips Museum Stadskanaal heeft aan het eind van het jaar haar deuren geopend na een lange periode van voorbereiding.

Monumenten

- Uw raad heeft voor de renovatie van het Julianapark in 2015 een krediet beschikbaar gesteld. De werkzaamheden zijn in 2017 afgerond.

Stedelijke vernieuwing

Integrale gebiedsontwikkeling Musselkanaal

De ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst tussen de ondernemersvereniging, dorpsbelangen, Lefier en de gemeente op 20 juli, markeerde de officiële start van de integrale gebiedsontwikkeling Musselkanaal. De pijler economie is onder begeleiding van de ondernemersvereniging uitgewerkt in een plan van aanpak. Een vastgoedregisseur is aan de slag gegaan en er is opdracht gegeven om een stimuleringsregeling te ontwerpen. De op te stellen regeling dient als een stimulans voor ondernemers om een verbetering van de gevel en entree door te voeren.

Voor de inrichting van de collectieve ruimten aan de Anjerstraat, LTS-park en Begoniastraat is een ontwerp gemaakt en de eerste vijf woningen aan de Badstraat zijn gebouwd.

Centrumontwikkeling Stadskanaal

Met de Algemene Handelsvereniging en de Centrumwinkeliers Stadskanaal hebben wij in 2017 een nieuwe subsidieaanvraag bij de provincie Groningen ingediend. In november werd bekend dat onze aanvraag is gehonoreerd.

De ondernemers rondom het Menistenplein hebben een ontwerp voor het plein gemaakt waarvoor breed draagvlak bestond. Daarom is de herinrichting van het Menistenplein al in het voorjaar van 2017 uitgevoerd.

Volkshuisvesting

- Er zijn in het kader van de startersleningen (voor starters op de woningmarkt) in 2017 26 leningen verstrekt. De gemiddelde waarde van de leningen was € 22.000,00. Ter vergelijking: in de voorgaande drie jaren werden er gemiddeld 18 leningen verstrekt.
- Er is in 2017 geen regionale woningmarktmonitor opgesteld. Het systeem van woningmarktmonitor sluit aan op de systematiek van het prestatiekader 2013-2018. Er wordt momenteel gewerkt aan een nieuw prestatiekader. Daarin zal ook een nieuwe wijze van monitoren opgenomen worden. Omdat de systematiek van de huidige woningmarktmonitor daarmee is achterhaald, is er in regioverband voor gekozen geen woningmarktmonitor volgens de oude systematiek meer op te stellen.
- Wij hebben met de woningcorporaties Lefier en Woonservice prestatieafspraken gemaakt voor 2018.
- De gemeentelijke taakstelling voor het huisvesten van vergunninghouders was voor 2017 44 personen. Wij hebben deze taakstelling en de achterstand die wij in 2016 hadden opgelopen, gerealiseerd. De door de provincie Groningen in het 1^e kwartaal ingestelde "indeplaatsstelling" is beëindigd.
- In 2017 heeft de stichting Waardebehoud onroerend goed (WOG) haar laatste activiteiten uitgevoerd. De middelen zijn besteed, de werkwijze is geëvalueerd en heeft zijn waarde bewezen. Met de onderdelen "aanpak voorkomen verpaupering en waardedaling" en "rotte kiezenaanpak" van het Regionaal woon- en leefbaarheidsplan hebben wij in 2017 met de regio Oost-Groningen aan het voorkomen van leegstand en verpaupering gewerkt.

Wijkgericht werken:

- Wij hebben de nota "Wijkgericht werken in onze organisatie" uit 2012 herzien. In november heeft uw raad de nota "Doorontwikkeling wijkgericht werken" vastgesteld.
- Met bewonersbelangen Cereswijk, Welstad en OBS de Badde is gewerkt aan concentratie van voorzieningen in Cereswijk in het gebouw waar voorheen CBS Meander gehuisvest was. Na een verbouwing van dit pand zullen de drie genoemde organisaties onder een dak zijn gehuisvest.
- Wij hebben collegebezoeken gebracht aan Maarsveld, Parkwijk, Maarsstee en Vledderveen.
- Er zijn integrale wijkvisies georganiseerd in Alteveer, Musselkanaal, Stadskanaal Noord en Parkwijk. Met Ocrea en andere partners in Onstwedde is gewerkt aan het programma en de projectenagenda voor het dorp. In Alteveer is in samenwerking met Dorpsbelangen en partners ook een programma en projectenagenda opgesteld.
- In Maarswold is door Welstad een talentenonderzoek gedaan. Directe aanleiding was de opheffing van de wijkraad Maarswold Actief! in 2016. Doel was om te inventariseren aan welke activiteiten er behoefte is bij wijkbewoners en hoe mensen daaraan zelf een actieve bijdrage kunnen leveren. Dit ter voorbereiding op de opening in 2018 van een buurtcentrum in de voormalige Spitzenschool aan de Utrechtselaan. In en vanuit dit buurtcentrum zal Philadelphia voor een aantal cliënten dagbesteding verzorgen (onder andere onderhoud van de dierenweide in Maarswold) en zal het Noorderpoortcollege het Zorg(t)huis vestigen.
- In 2017 is de tweede fase van het Gegevensknooppunt Groningen (GKG) afgerond. Er is gewerkt aan 4 thema's: Energietransitie, Kapvergunning (in het kader van de omgevingswet), Water en Bodeminformatie.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil	
Lasten	13.892	14.103	211-	N
Baten	2.721	2.098	623	N
Saldo programma	11.171	12.005	834-	N

Toelichting

Het nadelig verschil tussen rekening en begroting bedraagt € 834.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Van de provincie Groningen is een voorschot van € 1 mln op de subsidie voor het uitvoeren van maatregelen in het kader van de gebiedsontwikkeling Musselkanaal ontvangen. De bijdrage is op dit programma geraamd. Voor de uitgaven van 2017 is hiervan € 260.000,00 verantwoord. Het verschil van € 974.000,00 levert een nadeel op. Hiertegenover staat een voordeel op de reserveringen.
- Wegens het afwikkelen van de jaarrekening 2016 hebben wij van de Stichting Openbare Bibliotheken Stadskanaal een subsidie terugontvangen van € 80.000,00 waarmee een voordeel is ontstaan.
- De provincie Groningen heeft nog geen rekening gestuurd voor onze bijdrage voor de in 2006 uitgevoerde verkeersmaatregelen aan de N365 (Smeerling) waardoor een voordeel van € 75.000,00 is ontstaan. De afrekening vindt nu plaats in 2018.
- Onderhoudsbudgetten leveren per saldo een nadeel op van € 31.000,00.
  - Voor de stormschades n.a.v. drie stormen is via de decemberwijziging 2017 een budget van € 150.000,00 beschikbaar gesteld. De werkelijke schade bedraagt € 236.000,00 waarmee een nadeel van € 86.000,00 is ontstaan. De overschrijding is met name ontstaan omdat één storm laat in het jaar schade heeft veroorzaakt en in het extra budget daarmee geen rekening is gehouden.
  - Het versneld vervangen van openbare verlichting heeft een positief effect op het exploitatie en onderhoudsbudget voor openbare verlichting. Hierdoor is per saldo een voordeel ontstaan van € 42.000,00.
  - Overige ontwikkelingen binnen de onderhoudsbudgetten leveren per saldo een nadeel op van € 54.000,00.
  - Van woningbouwcorporatie Lefier is ultimo 2017 nog een vergoeding ontvangen van € 67.000,00 voor door de gemeente uitgevoerd onderhoud in de wijk Maarsstee voor de periode 2014-2017. Deze afrekening heeft in 2014 tot en met 2016 abusievelijk niet plaatsgevonden.
- De taakstelling op het beheer van de dierenweides is in 2017 nog niet gerealiseerd waardoor een nadeel van € 40.000,00 is ontstaan.
- Aan stichting De Bast is voor een noodzakelijke reparatie aan het dak van de sportzaal incidenteel een bijdrage van € 22.000,00 verstrekt. Dit levert een nadeel op.
- Het incidenteel geraamde budget voor een haalbaarheidsonderzoek naar de drie zwembaden is nog niet besteed waardoor een voordeel van € 25.000,00 is ontstaan.
- Overige ontwikkelingen leveren per saldo een voordeel op van € 53.000,00.

Investerings

Tractiemiddelen

Op basis van de investeringsplanning Vervangen auto's/materieel 2017-2020 is in de begroting 2017 een krediet van € 70.000,00 opgenomen voor vervanging van een tractor + aanhanger. Dit krediet is vervallen doordat besloten is in plaats hiervan bedrijfsauto's te leasen.

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil
Toevoegingen	3.128	894	2.234
Onttrekkingen	2.437	1.080	1.357
Saldo mutaties	691	186-	877

Toelichting

Het saldo van de mutaties in de reserves wijkt € 877.000,00 af van de begroting. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Voor de toevoeging van de subsidie voor de gebiedsontwikkeling Musselkanaal aan de reserve Stedelijke vernieuwing is € 1 mln geraamd. Deze toevoeging is vervallen, het (restant) voorschot is op de balans opgenomen.
- De bijdrage aan de provincie voor verkeersmaatregelen Smeerling wordt onttrokken aan de reserve Incidentele bestedingen. Aangezien de bijdrage nog niet is betaald is de onttrekking aan de reserve niet uitgevoerd waardoor een nadeel van € 75.000,00 is ontstaan.
- Overige ontwikkelingen in mutaties in de reserves leveren per saldo een nadeel op van € 48.000,00.

3. JEUGD EN EDUCATIE

Lokaal onderwijsbeleid, Onderwijshuisvesting, Algemene onderwijsvoorzieningen, Leerplicht, Individuele voorzieningen en opvang jeugd en Kinderopvang en peuterspeelzalen.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

- Jongeren de mogelijkheid bieden zich te ontwikkelen tot weerbare, zelfstandige, competente en sociale burgers.
- Voorkomen dat jongeren buiten de samenleving raken.
- Een samenhangend aanbod van hulpverlening.
- Jongeren hebben, zoveel als mogelijk, een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt én werk.

In een sterke pedagogische civil society voelen burgers zich betrokken bij de (opvoeding van) kinderen en jeugdigen in hun omgeving. Binnen zo'n rijke en sterke sociale omgeving krijgen jeugdigen de meeste kans zich optimaal te ontwikkelen. We gaan uit van de eigen kracht van het gezin en de directe omgeving. Op het moment dat deze basis niet voldoende ondersteuning biedt, is het aan professionals (voorschools, onderwijs, zorg, welzijn) om te faciliteren, te ondersteunen en soms uit te lokken. Waarbij de nadruk ligt op het voorkomen en vroegtijdig herkennen van problemen.

NIEUW BELEID

Prioriteit	Algemene doelstelling	Activiteit voor het begrotingsjaar
Onderwijsachterstandenbeleid	Kinderen zoveel mogelijk een gelijke start bieden bij het begin van het basisonderwijs	Nieuw beleid, afhankelijk van ontwikkelingen in de rijksbijdrage

Wat hebben wij bereikt?

Maatschappelijke effecten

Voor een sterke civil society is het belangrijk dat betrokken professionals en opvoeders zich onderling verbonden weten en gefaciliteerd + ondersteund worden. We hebben daarom de samenhang en samenwerking tussen de verschillende betrokkenen in 2017 verder versterkt. Bijvoorbeeld via extra jeugdverpleegkundige hulp op de basisscholen, een ondersteuner Jeugd en Gezin bij de huisartsen, de ontwikkeling van "de school als wijk", het uitbreiden van het steunpalet 0-23 jaar, het realiseren van de nieuwe onderwijsvoorziening Stadskanaal, en het ontwikkelen van een gezamenlijke werkwijze/methodiek ten behoeve van jongeren.

NIEUW BELEID

Onderwijsachterstandenbeleid

De landelijke ontwikkelingen zijn vertraagd en hebben voor ons pas gevolgen voor 2018/2019.

Beleidsindicatoren

In verband met wijziging van het BBV zijn met ingang van 2017 op dit programma de volgende verplichte beleidsindicatoren opgenomen.

	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland
1	Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	0,65	1,82
2	Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2017	72,45	26,58
3	Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	%	2016	1,9	1,7
4	Achterstandsleerlingen	%	Vervallen		
5	Kinderen in uitkeringsgezin	%	2015	7,85	6,58
6	Werkloze jongeren	%	2015	3,56	1,52
7	Jongeren met jeugdhulp	%	1 ^e halfjaar 2017	11,2	8,8
8	Jongeren met jeugdbescherming	%	2 ^e halfjaar 2016	2,2	1
9	Jongeren met een delict voor de rechter	%	2015	1,08	1,45
10	Jongeren met jeugdreclassering	%	1 ^e halfjaar 2017	0,4	0,4

Bron: Waarstaatjegemeente.nl (Besluit Begroting en Verantwoording)

Toelichting

1. Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school.
2. Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is.
3. Het percentage van het totaal aantal leerlingen VO en MBO (12-23 jaar).
4. Het percentage leerlingen (4-12 jaar) in het primair onderwijs dat kans heeft op een leerachterstand.
5. Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
6. Het percentage werkeloze jongeren (16-22 jaar).
7. Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
8. Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
9. Het percentage jongeren (12-21 jaar) met een delict voor de rechter ten opzichte van alle jongeren (12-21 jaar).
10. Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2017

Lokaal Onderwijsbeleid

De onderwijsinspectie heeft de gemeentelijke aanpak en uitvoering van de voorschoolse educatie positief beoordeeld. Bijzondere waardering was er voor de duidelijke positie die de voorschoolse educatie inneemt in het totale gemeentelijk beleid betreffende het sociaal domein en het convenant doorgaande lijn.

Individuele voorzieningen en opvang jeugd

De inkoop van Zorg In Natura (ZIN) en het contractbeheer daarvan zijn ook in 2017 provinciaal uitgevoerd voor de 23 Groninger gemeenten door de Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). Daarbij waren de 23 gemeenten financieel solidair. Deze samenwerking gold voor een periode van 3 jaren en eindigde op 31 december 2017. In 2017 hebben alle Groninger gemeenten een besluit genomen over de voortgang van deze samenwerking. Er bleek provinciaal onvoldoende draagvlak om de volledige financiële solidariteit voort te zetten. Wel is afgesproken dat de RIGG voor de komende 3 jaren de inkoop en het contractbeheer blijft verzorgen. Ook blijven de gemeenten nog minimaal 1 jaar financieel solidair op de duurdere/complexere jeugdhulp.

In 2017 is duidelijk geworden dat de kosten voor ZIN en PGB's hoger zijn dan de rijksbijdrage. Er is via de RIGG en het Dagelijks Bestuur van de PG&Z-regeling gestart met een onderzoek naar mogelijke oorzaken en naar sturingsmogelijkheden.

Overig bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Lokaal onderwijsbeleid

- In juli 2017 heeft de rechtbank Noord-Nederland (eind)uitspraak gedaan in de, door stichting Primenius (RK basisonderwijs) aangespannen, beroepsprocedure met betrekking tot de vijfjaarlijkse afrekening. Stichting Primenius heeft hiertegen hoger beroep ingesteld. Zie ook paragraaf Weerstandsvormen en Risicobeheersing.
- Voor een betere verbinding van zorg en onderwijs worden de schoolbegeleidingsmiddelen, in aansluiting op de vastgestelde aanpak met betrekking tot de samenwerking rond casuïstiek, sinds september 2017 ingezet voor het intensiveren van de inzet van jeugdverpleegkundigen op de basisscholen.
- In het kader van het externe toezicht op het verzelfstandigde openbaar basisonderwijs heeft de gemeente via een zienswijze de scholengroep OPRON dringend geadviseerd aan de slag te gaan met de adviezen uit de risicoanalyse 2017.

Onderwijshuisvesting

- In 2017 is het programma (= toekenningen) en overzicht (= afwijzingen) onderwijshuisvesting 2018 vastgesteld.
- In 2017 is de nieuwe onderwijsvoorziening in Stadskanaal bijna gerealiseerd. In deze onderwijsvoorziening worden OBS Hagenhof, CBS De Mozaïek (fusie van CBS Gabriel Damschool en CBS De Ark) en Peuterpalet ondergebracht.
- In 2017 is het schoolgebouw van CBS De Ark gesloopt.

Algemene onderwijsvoorzieningen

Het beoordelen van aanvragen voor vervoersvoorzieningen is conform vastgesteld beleid uitgevoerd.

Leerplicht

De sluitende aanpak jongeren (inclusief leerplicht) is integraal onderdeel van de nota Invoering Participatiewet in Oost-Groningen. De volgende zaken zijn uitgevoerd:

- uitvoering geven aan de wettelijke leerplichttaken;
- uitvoering geven aan leerplicht spreekuren;
- deelname aan de netwerken;
- monitoring van alle jongeren tot 27 jaar;
- uitvoering geven aan de sluitende aanpak jongeren;
- RMC taken afstemmen op lokale taken om zodoende een sluitende melding, registratie, doorverwijzing en herplaatsing van voortijdig schoolverlaters te realiseren.

Individuele voorzieningen en opvang Jeugd

In 2017 is gestart met de voorbereidingen voor een nieuw beleidsplan jeugdhulp 2018-2020.

Kinderopvang en peuterspeelzalen

- De herijking en harmonisatie van de voorschoolse opvang zijn in volle gang. Het peuterspeelzaalwerk valt met ingang van 1 januari 2018 onder de definitie kinderopvang. De speelzalen voldoen inmiddels aan alle benodigde kwaliteitseisen.
- Er is gestart met tweewekelijkse gratis dreumesochtenden. Zij bieden opvoedondersteuning en werken drempelverlagend voor het gebruik van de peuteropvang.
- De training VVE-Thuis is in 2017 uitgebreid naar een aanbod voor alle doelgroeppouders op de peuterspeelzalen. Vanaf 2018 kunnen kinderopvangorganisaties en basisscholen met doelgroepkinderen, die deze interventie ook willen aanbieden, gebruik maken van gemeentelijke cofinanciering en een gratis opleiding voor de begeleiders.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil	
Lasten	16.436	17.508	1.071-	N
Baten	613	726	113	N
Saldo programma	15.823	16.782	958-	N

Toelichting

Het nadelig saldo tussen de begroting en rekening is € 958.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- De incidentele kosten van de nieuwbouw onderwijsvoorziening Stadskanaal zijn € 55.000,00 hoger uitgevallen. Dit betreft voornamelijk kosten van voorbereiding, tijdelijke huisvesting en sloop.
- Door de sloop en afwaardering van diverse scholen in verband met de realisatie van de nieuwbouw onderwijsvoorziening Stadskanaal, vallen de kosten van verzekeringen en belastingen € 31.000,00 lager uit.
- Op het budget van leerlingenvervoer is € 85.000,00 minder uitgegeven.
- Op jeugdzorg is € 1.040.000,00 meer besteed. De reden hiervan is de forse overschrijding van de budgetten voor de zorgverlening (i.c. persoonsgebonden budget en zorg in natura). Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de paragraaf sociaal domein.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 21.000,00 voordelig. Dit betreft ook apparaatskosten. Voor een toelichting op de apparaatskosten verwijzen wij u naar het overzicht Overhead.

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil
Toevoegingen			
Onttrekkingen	1.275	1.741	466-
Saldo mutaties	1.275-	1.741-	466

Toelichting

Er is per saldo € 466.000,00 meer onttrokken aan de reserves dan is geraamd. Dit heeft de volgende oorzaken.

- De onttrekking aan de reserve Sociaal Domein is € 412.000,00 hoger dan geraamd. De belangrijkste oorzaak hiervan zijn de overschrijdingen op de budgetten voor jeugdzorg.
- De onttrekking aan de reserve Stedelijke vernieuwing valt € 55.000,00 hoger uit dan geraamd als gevolg van hogere lasten van voorbereiding en tijdelijke huisvesting in het kader van de nieuwe onderwijsvoorziening Stadskanaal.
- De onttrekking voor Brede scholen is € 1.000,00 lager.

4. ECONOMIE EN ARBEIDSMARKT

Werkgelegenheid, Markten, Recreatie en toerisme, Inkomensvoorzieningen, Voorzieningen minima en Arbeidsmarkt.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

- Een aantrekkelijke gemeente zijn en blijven voor ondernemers, waar middelgrote en kleine bedrijven floreren.
- Behoud en uitbreiding van werkgelegenheid in het algemeen en waar mogelijk de vestiging van bedrijven die laaggeschoold werk bieden in combinatie met een goede en praktische aansluiting in opleidingen.
- Goede aansluiting tussen onderwijs, regionale bedrijfsleven en samenwerking met overheid.
- Evenwichtige en aantrekkelijke warenmarkten.
- Bereikbaarheid van recreatieve voorzieningen.
- Verantwoordelijke inwoners, alleen indien zij niet of onvoldoende in de kosten van hun bestaan kunnen voorzien en anders problemen ondervinden in hun maatschappelijk functioneren en participeren, helpen en ondersteunen en *tijdelijk* een inkomensondersteuning bieden.
- Laagdrempelige voorzieningen voor minima zodat ook zij in de samenleving kunnen "meedoen".
- Eén eenduidige klant en werkgeversbenadering in Oost-Groningen voor de uitvoering van de Participatiewet.
- Deelname van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en een arbeidsbeperking aan onze samenleving, waarbij jongeren onder de 27 jaar en mensen met arbeidspotentieel (trede 3 en 4 van de participatieladder) prioriteit krijgen.
- Samen met het bedrijfsleven realiseren van afspraakbanen in het kader van de Participatiewet.

NIEUW BELEID

Prioriteit	Algemene doelstelling	Activiteit voor het begrotingsjaar
Regionaal Ondernemings Instituut (ROI)	Bevorderen werkgelegenheid	Continueren bijdrage ROI

Wat hebben wij bereikt?

Maatschappelijke effecten

In 2017 zijn er binnen dit programma op de gebieden werkgelegenheid, recreatie in toerisme, inkomens- en minima voorzieningen en het arbeidsmarktbeleid diverse impulsen geweest die hebben geleid tot een versterking van onze regionale economie en arbeidsmarkt en minimabeleid. Innovaties zijn opgestart, contacten met ondernemers en overige samenwerkingspartners zijn geïntensiveerd en met de doorontwikkeling van het TDC is een start gemaakt.

NIEUW BELEID

Regionaal Ondernemings Instituut (ROI)

Het ROI ondersteunt bedrijven in onze gemeente die in zwaar weer verkeren en startende ondernemers. Mede door inmenging en de dienstverlening van het ROI zijn 5 arbeidsplaatsen behouden en 5 arbeidsplaatsen gecreëerd.

Beleidsindicatoren

In verband met wijziging van het BBV zijn met ingang van 2017 op dit programma de volgende verplichte beleidsindicatoren opgenomen.

	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland
1	Funcziemenging	%	2017	44,3	52,4
2	Bruto gemeentelijk product	index	Vervallen		
3	Vestigingen (van bedrijven)	per 1.000 inw 15-64	2017	115,1	139,7
4	Banen	per 1.000 inw 15-64	2017	617,6	758,2
5	Netto arbeidsparticipatie	%	2016	61,4	65,8
6	Personen met een bijstandsuitkering	per 1.000 inw ≥18	1 ^e halfjaar 2017	49,6	41,9
7	Aantal re-integratievoorzieningen	per 1.000 inw 15-64	1 ^e halfjaar 2017	57	27,1

Bron: *Waarstaatjegemeente.nl (Besluit Begroting en Verantwoording)*

Toelichting

1. De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
2. Bruto gemeentelijk product (BGP) is het product van de toegevoegde waarde per baan en het aantal banen in een gemeente. De verhoudingswaarde tussen verwacht BGP en gemeten BGP geeft aan of er boven verwachting (<100) of beneden verwachting (>100) wordt gemeten.
3. Het aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
4. Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
5. Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
6. Het aantal personen met een bijstandsuitkering per 1.000 inwoners van 18 jaar en ouder.
7. Het aantal re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Daarnaast zijn de volgende bestaande indicatoren opgenomen.

Indicator voorzieningen	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Aantal uitkeringsgerechtigden	1.009	1.010	1.026
Uitstroom uit de uitkering	258	375	290
Aantal aanvragen bijzondere bijstand	821	675	780
Aantal Bewindvoering	540	375	523
Instroom SHV	198	175	196
Aantal Schuldregelingen	189	165	245
Aantal Budgetbegeleiding	205	300	184
Aantal WSNP	69	90	58
Uitstroom SHV	62	150	135
Aantal trajecten Vroegsignalering	30	50	75
Aantal in behandeling bij Humanitas-thuisadministratie	150	150	120
Aantal in behandeling bij Stichting Leergeld	310	400	345
Aantal in behandeling bij Jeugdportfonds (JSF)	163	150	120

Indicator arbeidsparticipatie	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Stijging op de ladder van trede 3 naar 4	110	100	84
Plaatsing op externe WEP	200	150	106
Plaatsing op reguliere banen	258	175	230
Aantal WSW plaatsen Wedeka	708	635	632
Aantal plaatsen beschut werken*	0	24	2
Aantal afspraakbanen overheidssector*	0	10	7

Toelichting indicatoren arbeidsparticipatie:

- Minder mensen van trede 3 naar trede 4 doordat mensen vanuit trede 3 direct doorstromen naar regulier werk (trede 6).
- Meer uitstroom naar reguliere banen gerealiseerd door de aantrekkelijke arbeidsmarkt, met name in de laatste periode van 2017.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

NIEUW BELEID

Regionaal Ondernemings Instituut (ROI)

In 2017 hebben wij onze samenwerking met het ROI verlengd met 4 jaar. We hebben 24 bedrijven doorverwezen naar het ROI.

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2017

Werkgelegenheid

Zonneparken

Er is in 1 zonnepark in voorbereiding en 1 zonnepark in uitvoering. Het gaat hierbij om het zonnepark op het bedrijventerrein Stadskanaal (20 ha) en op het Mercurius Business Park (6,5 ha). In 2017 is daadwerkelijk begonnen met de bouw van het zonnepark op het Bedrijventerrein Stadskanaal. Dit zonnepark bestaat uit 117.000 panelen en biedt jaarlijks stroom voor 3.000 huishoudens.

Economische speerpunten

- Innovatiewerkplaatsen Zuid-Oost Groningen
In Zuid-Oost Groningen worden, naar voorbeeld van het Westerkwartier en op initiatief van de Hanzehogeschool, vier Innovatiewerkplaatsen gerealiseerd. Kerngedachte van de Innovatiewerkplaats is dat studenten in de regio Zuidoost-Groningen afstuderen bij MKB-bedrijven waarin zij enerzijds bij deze bedrijven innovaties kunnen stimuleren middels hun onderzoeksopdrachten en anderzijds in de regio mogelijk als start up, scale up, of bedrijfsopvolging zorgen voor nieuwe werkgelegenheid in de regio. De gemeenten in Zuidoost-Groningen hebben besloten de organisatie en coördinatie met betrekking tot de onderzoeksopdrachten tussen de Hanze Hogeschool en de Zuidoost-Groninger bedrijven, de afstemming en verbinding en het delen van kennis en ervaring tussen de vier Innovatiewerkplaatsen in Zuidoost-Groningen neer te leggen bij een netwerkcoördinator Innovatiewerkplaatsen Zuidoost-Groningen. De 7 Oost-Groninger gemeenten hebben besloten voor de ontwikkeling hiervan voor een periode van 2 jaar (september 2017 tot en met september 2019) geld beschikbaar te stellen.

- Innovatienetwerk Stadskanaal en omstreken
Het onderwijs, ondernemers en de gemeente Stadskanaal hebben gezamenlijk de intentie uitgesproken om een Innovatienetwerk, en gekoppeld daaraan een fysieke Innovatiehub te realiseren. Op 8 november is tijdens de Promotiedagen Noord-Nederland een intentieovereenkomst getekend waarbij partijen binnen een praktische fysieke broed (werk) plaats via business cases, die samen worden ontwikkeld, toegevoegde waarde willen geven aan de regionale economie. Doel is behoud van goed onderwijs, ontwikkeling van vaardigheden van (potentiële) werknemers/werkgelegenheid en uitbreiding van maakindustrie/productie in de regio Stadskanaal en Omstreken.
- Detailhandel
De gemeente Stadskanaal heeft in 2017 met de Centrumwinkeliers en de Algemene Handelsvereniging gewerkt aan de drie pijlers van de centrumvisie (vastgesteld in uw raad juli 2016). Er is onder meer een nieuwe subsidieaanvraag gedaan bij de provincie Groningen in het kader van het provinciale leefbaarheidsprogramma. De gevraagde bijdrage van € 1.900.000,00 is toegekend. In programma 2 Wonen en Voorzieningen is een uitgebreide rapportage over de centrumvisie opgenomen.
- Landbouw en innovatie
De Agenda voor de Veenkoloniën en partners uit de landbouw vormen samen Innovatie Veenkoloniën (gehuisvest in Valthermond). Deze samenwerking richt zich op de economische versterking van de landbouwsector in de Veenkoloniën. In 2017 is vanuit Innovatie Veenkoloniën met behulp van subsidie uit het plattelandsontwikkelingsprogramma POP3 (Europees subsidieprogramma) gestart met een aantal innovatieve projecten zoals Productiviteitsverhoging zetmeelaardappels, Aanpak Aardappelmoeheid, Praktijknetwerken bij boeren, Sojateelt en dergelijke. Daarnaast zijn er met geld van de provincies Drenthe en Groningen en het ministerie van Economische Zaken projecten opgestart rond de inzet van groenbemesters, een ruimere vruchtwisseling en dergelijke. De kenniswerkplaats heeft als onderdeel van Innovatie Veenkoloniën daarnaast een groeiend aantal projecten in samenwerking met het onderwijs uitgevoerd (bijvoorbeeld een onderzoek naar de inzet van voederbieten en een onderzoek naar de (on)mogelijkheden van inundatie).

Recreatie en toerisme

Er is uitvoering gegeven aan een motie van uw raad geen verder onderzoek te doen naar de haalbaarheid van een passantenhaven in het centrum van Stadskanaal.

Het routebureau Groningen heeft een ambitieplan opgesteld om het provinciaal dekkend fietsroutewerk uit te breiden met een wandelroutenetwerk en thematische routes. Samen met de toenmalige gemeenten Bellingwedde en Vlagtwedde en de stichting Wandelen in Westerwolde is overleg gevoerd met het routebureau Groningen over de uitwerking van het wandelnetwerk in ons gebied.

Inkomensvoorzieningen

Voor het jaar 2017 gingen we uit van ongeveer 1.010 bijstandsgerechtigden die gebruik zouden maken van de verschillende uitkeringen binnen de BUIG. Het daadwerkelijke aantal over 2017 ligt gemiddeld op 1.027 personen. Dit aantal bijstandsuitkeringen is hoger dan verwacht. De verklaring hiervoor is de toename van gehuisveste statushouders in onze gemeente die een beroep doen op een bijstandsuitkering en een groei in het aantal afspraakbanen.

Voorzieningen minima

De herijkte nota armoedebeleid heeft ook in 2017 als kader gediend bij de uitvoering en ontwikkeling van het armoedebeleid. Op het gebied van preventie en vroegsignalering hebben er een tweetal pilots plaatsgevonden.

Arbeidsmarkt

Ontwikkelprogramma Training en Diagnose Centra gemeenten Stadskanaal en Veendam:

Voor het zomerreces 2017 is het Ontwikkelprogramma Training en Diagnose Centra gemeenten Stadskanaal en Veendam door beide gemeenten vastgesteld.

Voor de doorontwikkeling van de TDC 's zijn vier thema 's benoemd:

- optimaliseren van het instrumentarium;
- verbeteren werkgeverbenadering;
- ondernemers binnen het TDC;
- registratie, monitoring en sturingsinformatie.

Medio oktober 2017 zijn de projectleider en de teamleiders aan de slag gegaan met de uitvoering van dit ontwikkelprogramma. Op basis van een analyse van de projectleider is allereerst voor beide TDC 's een afzonderlijk plan van aanpak opgesteld. Verder zijn een zestal werkgroepen aan de slag met de acties die in het activiteitenplan ontwikkelprogramma Training en Diagnose Centra gemeenten Stadskanaal en Veendam zijn benoemd. Doel van al deze activiteiten is om de doelgroep van uitkeringsgerechtigden nog beter in beeld te krijgen om deze vervolgens zo goed mogelijk te kunnen begeleiden en op te leiden voor een zo regulier mogelijk baan op de arbeidsmarkt. De planning is dat rondom het zomer reces 2018 de acties zijn afgerond en geïmplementeerd.

Tussen DOK4, Wedeka en de gemeenten Stadskanaal en Veendam is een samenwerkingsovereenkomst getekend met betrekking tot de Commerciële Werkplaats Techniek. Afsproken is dat beide gemeenten gedurende twee jaar jaarlijks elk 100 cliënten uit hun TDC selecteren die gaan deelnemen aan de zogenaamde techniektest. DOK 4 garandeert daarentegen dat bij beide gemeenten jaarlijks 8 personen uitstromen uit de uitkering als gevolg van een reguliere baan in de techniek.

Met het vaststellen van het ontwikkelprogramma Training en Diagnose Centra gemeenten Stadskanaal en Veendam is ook bepaald dat Wedeka zich wat de gemeenten Stadskanaal en Veendam moet door ontwikkelen tot een leerwerkbedrijf. De nieuwe directeur van Wedeka heeft de opdracht gekregen om rond de jaarwisseling 2017/2018 met een nieuwe koers voor Wedeka te komen. Inmiddels ligt er een concept notitie "Koers Wedeka" Besluitvorming hierover zal plaatsvinden in 2018.

Overig bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Werkgelegenheid

- Onder meer door bedrijfsbezoeken is gewerkt aan het versterken van contacten met het bedrijfsleven. Met behulp van de Locatiemonitor Bedrijventerreinen zijn actief huur/koop panden en bedrijfskavels onder de aandacht gebracht. Als intermediair voor het Bedrijvenpark Stadskanaal is succesvol meegewerkt aan verkoop van vijf bedrijfskavels (1,2 ha).
- De gemeente Stadskanaal heeft het Plein ondernemend Stadskanaal georganiseerd en gecoördineerd tijdens de Promotiedagen Noord-Nederland. Er hebben 27 bedrijven deelgenomen, waarbij het collectief het grootste plein van de beurs was. De reacties en resultaten van deelnemende bedrijven waren dermate positief dat inmiddels een groot aantal (her)inschrijvingen zijn ontvangen.
- Op 17 november 2017 heeft onze gemeente, de Dag van de Ondernemer georganiseerd. Dit is een initiatief van MKB-Nederland om ondernemers extra in het zonnetje te zetten. In FOX Stadskanaal is een ondernemersavond georganiseerd waar lokale ondernemers werden geïnterviewd en de uitreiking van de Ondernemingsprijs van de Kanaalstreek Stadskanaal en aanmoedigingsprijs was. De avond werd afgesloten met een netwerkborrel. De reacties waren zeer positief.
- In 2017 is veelvuldig overleg gevoerd met het bedrijfsleven in de daarvoor bedoelde overlegvormen. Dit structureel overleg vond plaats in de vorm van het Ondernemersforum Stadskanaal (OFS), het Ondernemersforum Musselkanaal (OFM) en de marktcommissie. Daarnaast zijn strategische zaken besproken in een apart overleg, het strategisch overleg, waarbij alle ondernemersverenigingen inclusief MKB Noord zijn aangesloten.

Recreatie en toerisme

- Er is in het kader van de Wet Markt en Overheid bij de rechtbank in Rotterdam een juridische procedure gevoerd over het economisch belang van de camperplaats aan het Spoordok in Musselkanaal. Daarnaast is een procedure gevolgd voor een aanpassing van het bestemmingsplan ten behoeve van deze camperplaats.
- Er is een netwerkavond gehouden voor ondernemers en organisaties over de thema's toerisme en cultuur.

Inkomensvoorzieningen

Inwoners van de gemeente die niet, of in onvoldoende mate, in de noodzakelijke kosten van bestaan konden voorzien zijn op adequate wijze geholpen en gestimuleerd dat zij zo kort mogelijk van deze ondersteuning afhankelijk waren. Er is nauwgezet gecontroleerd op onjuiste instroom en de rechtmatigheid van de uitkeringsverstrekking en de uitstroom uit de uitkeringen is zoveel mogelijk bevorderd.

Voorzieningen minima

- Per 1 januari 2017 is de toegang tot de collectieve ziektekostenverzekering voor alle doelgroepen verruimd naar 130% van de bijstandsnorm. Hierdoor is de deelname aan de collectieve ziektekostenverzekering gestegen met 7%. Daarnaast zijn de kosten van bijzondere bijstand als gevolg van bewindvoering in 2017 met 6% gestegen ten opzichte van 2016. Gelet op voorgaande jaren is deze stijging afnemend.
- In 2017 is het Kindpakket uitgebreid met het Jeugdcultuurfonds.

Arbeidsmarkt

De belangrijkste speerpunten van de nota Invoering Participatiewet in Oost-Groningen zijn de ontwikkeling van mensen met arbeidsmarkt perspectief en een actieve werkgeversbenadering. Zoals bekend zijn er voor de ontwikkeling van mensen met arbeidsmarkt perspectief (trede 3 en 4 op de participatieladder) in de regio Zuidoost-Groningen vijf Training en Diagnose Centra actief. Hierin worden aan werkzoekenden opleiding en werkervaring geboden, vaardigheden aangeleerd en competenties in kaart gebracht. Het doel is aansluiting op de arbeidsmarkt mogelijk te maken. Professionals zorgen in de TDC 's voor een goede begeleiding van werkzoekenden en onderhouden contacten met werkgevers.

In 2017 hebben de Zuidoost-Groninger gemeenten samen met het UWV totaal 1753 personen begeleid naar regulier werk of een werkervaringsplaats. Vanuit het UWV zijn 363 personen bemiddeld naar werk en vanuit de gemeenten 1390. Van deze 1390 personen zijn 320 personen begeleid naar een werkervaringsplaats en 1070 naar een reguliere werkplek. Het aandeel van onze gemeente is 336 personen. Het TDC Stadskanaal heeft 230 personen naar regulier werk en 106 personen naar een werkervaringsplek begeleid.

Elk jaar wordt voor een optimale werkgeversbenadering, in onderlinge samenwerking tussen de gehele arbeidsmarktregio Werk In Zicht Groningen en de sub-arbeidsmarkt Oost-Groningen, een marktwerkingsplan opgesteld waarin ook Duitse arbeidsmarkt wordt meegenomen. Het marktwerkingsplan 2017 gold als basis voor het "bewerken" van de arbeidsmarkt door het team van accountmanagers van de gehele arbeidsmarktregio Groningen en de sub-arbeidsmarktregio Zuidoost-Groningen. In onze gemeente zijn drie accountmanagers actief.

Werk in Zicht is de naam voor de arbeidsmarktregio Groningen en Noord-Drenthe en bestaat uit gemeenten, werkgevers, UWV, SW-bedrijven, onderwijsinstellingen, vakbonden, werkgeversorganisaties en dienstverleners. Naast de uitvoering van de wettelijke taken, ontwikkelt Werk in Zicht oplossingen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. In 2017 is samengewerkt op het gebied van de invulling van de afspraakbanen, werkgeversondersteuning, aansluiting onderwijs/arbeidsmarkt en jeugdwerkloosheid. Binnen Werk in Zicht is er speciale aandacht voor de realisatie van afspraakbanen. In het Sociaal Akkoord is afgesproken dat werkgevers 125.000 extra banen creëren voor mensen met een arbeidsbeperking. In onze arbeidsmarktregio gaat het tot 2027 om 5500 afspraakbanen. Voor Oost-Groningen, één van de 4 sub-regio 's van de arbeidsmarktregio Groningen Werk in Zicht gaat het om totaal 850 afspraakbanen. In onze gemeente hebben wij per 31 december 2017 totaal 41 afspraakbanen gerealiseerd. 7 binnen de overheidssector 34 bij werkgevers in de markt.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil	
Lasten	41.085	41.057	28	V
Baten	14.654	14.668	14-	V
Saldo programma	26.431	26.389	42	V

Toelichting

Het voordelig saldo tussen de begroting en rekening is € 42.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- De overschrijding van het budget voor economische promotie en acquisitie bedraagt € 21.000,00.
- De uitgaven in het kader van de Bijstandverlening zijn € 263.000,00 lager uitgevallen. Daarentegen stegen de lasten voor loonkostensubsidies met € 142.000,00. Per saldo een daling van € 121.000,00.
- De uitgaven in het kader van het Bijstandsbesluit Zelfstandigen(BBZ) zijn per saldo € 113.000,00 lager uitgevallen. Dit betreft zowel de lasten voor reguliere uitkeringen als de lasten voor kapitaalkredieten. Daarentegen waren de uitgaven in het kader van de IOAZ € 36.000,00 hoger. Per saldo betreft het voordeel voor de IOAW en BBZ € 77.000,00.
- De inkomsten binnen bijstand, IOAW en IOAZ ingevolge terugvordering en verhaal fluctueren jaarlijks en zijn dit jaar € 13.000,00 lager uitgevallen.
- Er is een voordeel van € 39.000,00 doordat er minder gebruik is gemaakt van de samengevoegde regelingen voor de collectieve ziektekostenverzekering en maatwerkvoorzieningen.
- Vanwege het toegenomen aantal mensen met schuldproblematiek dat onder beschermingsbewind is geplaatst zijn de lasten voor bijzondere bijstand € 114.000,00 hoger uitgevallen.
- De middelen in het kader van de intensivering van de armoedebestrijding zijn in 2017 niet volledig ingezet; een bedrag van € 150.000,00 is niet besteed. Tegenover dit voordeel staat een hoger bedrag aan lasten van schuldhulpverlening van € 101.000,00 in programma 1.
- Het budget voor re-integratie is overschreden met € 117.000,00. In het kader van de 1^e fase loonwaardebepaling medewerkers in een WIW/ID baan wordt beoogd om het participatiebudget te ontlasten door het benutten van het BUIG-budget. Dit heeft geleid tot extra lasten van met name afkoop.
- Het beroep op het budget voor participatietrajecten viel € 16.000,00 hoger uit.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 64.000,00 nadelig. Dit betreft hoofzakelijk apparaatskosten. Voor een toelichting op de apparaatskosten verwijzen wij u naar het overzicht Overhead.

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil
Toevoegingen			
Onttrekkingen	26	26	0
Saldo mutaties	26-	26-	0

Toelichting

Er zijn geen afwijkingen tussen de begrote en werkelijke mutaties in de reserves.

5. RUIMTE EN MILIEU

Natuur- en landschapsbescherming, Afval, Riolering, Milieu, Ruimtelijke ordening, Bouwtoezicht en Grondexploitatie.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

Wij bieden onze inwoners en ondernemers een zo hoogwaardige mogelijk woon-, werk- en leefomgeving. Bij de ontwikkeling van het landelijk gebied en het stedelijk gebied is duurzaamheid een leidend principe, onder andere door bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap, vermindering van afvalstoffen en CO2 emissie en gebruik van fossiele energie.

Beleidsindicatoren

In verband met wijziging van het BBV zijn met ingang van 2017 op dit programma de volgende verplichte beleidsindicatoren opgenomen.

	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland
1	Omvang huishoudelijk restafval	Kg per inwoner	2016	170	Niet vermeld
2	Hernieuwbare elektriciteit	%	2016	12,8	12,6

Bron: *Waarstaatjegemeente.nl (Besluit Begroting en Verantwoording)*

Toelichting

- De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg).
- Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2017

Afval

In 2017 heeft uw raad de nota VANG (van afval naar grondstof) vastgesteld. In deze nota is de opgave beschreven die de gemeente Stadskanaal heeft om in 2020 te voldoen aan de landelijke VANG-doelstellingen (75% van het afval wordt aan de bron gescheiden ingezameld en er wordt maximaal 100 kg per inwoner per jaar aan restafval ingezameld). Dit betekent dat ons huidige scheidingspercentage van 56 naar 75 moet en de in 2016 ingezamelde hoeveelheid restafval van circa 5.600 ton met circa 2.300 ton gereduceerd moet worden tot maximaal 3.300 ton. In de nota is beschreven hoe wij aan de opgave kunnen voldoen.

Van bestemmingsplan naar omgevingsplan

Het Rijk heeft de invoering van de Omgevingswet uitgesteld tot 2021. Met deze wet worden alle bestemmingsplannen vervangen door het omgevingsplan. Ter voorbereiding op dit omgevingsplan nemen wij deel aan een experiment van het ministerie van Infrastructuur en Milieu dat bestemmingsplannen met een 'verbrede reikwijdte' mogelijk maakt. Bestemmingsplannen krijgen dan het karakter van een omgevingsplan.

In maart 2017 heeft uw raad het algemeen deel van de Nota van Uitgangspunten voor het omgevingsplan (bestemmingsplan met verbrede reikwijdte) vastgesteld. In de Nota van Uitgangspunten is opgenomen dat wordt gestart met een omgevingsplan met één regel: "*Alle activiteiten die een bijdrage leveren of geen afbreuk doen aan de ambities, waarden en kwaliteiten van Stadskanaal zijn toegestaan*". Met deze regel is bewust gekozen voor deregulering. Gezien de wettelijke verplichtingen, de reikwijdte van de Omgevingswet en de verscheidenheid binnen de gemeente wordt de bovenstaande regel waar nodig aangevuld met meer specifiekere regels. Door op deze manier te beginnen, wordt benadrukt dat de gemeente Stadskanaal op zoek is naar andere regels, vereenvoudiging, herijking en deregulering. De gemeente Stadskanaal kiest voor een nieuwe start.

Na het vaststellen van het algemene deel van de Nota van Uitgangspunten zijn gesprekken met diverse organisaties vanuit de gemeente en ketenpartners gevoerd om de ambities, waarden en kwaliteiten van de gemeente scherp te krijgen.

Ook is in december 2017 een botsproef gehouden om aan de hand van het Kompas en een eerste proefversie van de regels voor het omgevingsplan concrete activiteiten te toetsen. Hierbij waren aanwezig medewerkers van de gemeente Stadskanaal, de Omgevingsdienst Groningen en de Veiligheidsregio Groningen.

Met de ontwikkeling van de Omgevingswet was het de bedoeling dat, uiterlijk in het najaar van 2017, de actualisatieplicht voor bestemmingsplannen uit de Wro ingetrokken zou worden. Dit wetsvoorstel moest voorkomen dat gemeenten de komende jaren dubbel werk zouden doen door eerst bestemmingsplannen te actualiseren en vervolgens een omgevingsplan op te stellen na invoering van de Omgevingswet. Dit is echter niet gebeurd.

De verwachting is nu dat in de eerste helft van 2018 de wet om de actualisatieplicht te schrappen alsnog wordt vastgesteld. Tot die tijd kan met een beheersverordening worden voldaan aan de actualisatieplicht. De gemeenteraad heeft daarom in november 2017 een beheersverordening ter vervanging van de bestemmingsplannen Stadskanaal Noord en Musselkanaal vastgesteld.

Windenergie

In oktober heeft de Raad van State het beroep in een procedure tegen het besluit om het windpark Drentse Monden en Oostermoer door te laten gaan, behandeld. De Raad van State heeft uitspraak gedaan. Het beroep is ongegrond verklaard, het windpark kan gerealiseerd worden.

Naar aanleiding van de op 20 december 2016 door de Tweede Kamer aangenomen motie met betrekking tot de realisatie van duurzame energie in de Drentse Veenkoloniën, hebben wij in een brief toenmalig minister Kamp gewezen op een alternatief voor het windpark Drentse Monden/Oostermoer: "De Zonkoloniën". Wij hebben hem gevraagd dit concrete initiatief bij de besluitvorming te betrekken.

In januari hebben wij een zienswijze ingediend tegen het ontwerpbesluit ontheffing flora en faunawet.

Overige bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Natuur- en landschapsbescherming.

Wij zijn in gesprek met betrokken partijen om de mogelijkheden van realisatie van de verbindingszone van het Pagediep (globaal tussen Onstwedde en Stadskanaal) te verkennen.

Afval

- In het najaar van 2017 is de Europese aanbesteding gestart voor de inzameling en verwerking van glasafval. In 2018 kan de opdracht worden gegund.
- De inzameling van het rest- en gft-afval en de zakken met PMD (Plastic verpakkingen, Metalen en Drinkenkartons) is voor de laatste keer met een jaar verlengd (tot 1 januari 2019). De inzameling van het rest- en gft-afval en PMD moet voor 1 januari 2019 Europees zijn aanbesteed.

Riolering

- Het uitvoeringsplan van het BRP (basisrioleringsplan) heeft diverse maatregelen aangegeven waarvan een aantal door onvoldoende capaciteit (langdurige ziekte) niet voorbereid kon worden. Het betreft voor een groot deel onderzoeksmaatregelen. Onderstaande maatregelen zullen we in 2018 oppakken:
  - monitoren hydraulisch functioneren riolering;
  - onderzoek aangesloten verhard oppervlak (diverse locaties);
  - oorzaak, omvang en verbetermaatregelen ervaren WOS riool achterzijde Oosterstraat;
  - aanpassen laag gelegen rioolputten;
  - afkoppelen diverse grote boerderijen.
- Het project Burgemeester Reyndersstraat (rioldiametervergroting en afkoppelen van regenwater van de riolering) is uitgevoerd.

Samenwerking in de Waterketen

In het kader van samenwerking in de Waterketen is in 2017 gewerkt aan de volgende projecten.

Project Waterkaart

Eind 2016 het project Waterkaart gestart. De 24 Groningse gemeenten, 4 Drentse gemeenten en 2 waterschappen zijn opgedeeld in zeven clusters. Voor deze clusters zal een waterkaart worden gemaakt. De gemeente Stadskanaal maakt samen met de gemeenten Oldambt en Westerwolde en waterschap Hunze en Aa's onderdeel uit van cluster Groningen-Oost.

De doelstellingen van de Waterkaart zijn:

- inzicht verkrijgen in de werking van het (stedelijk) watersysteem;
- de hiervoor benodigde gegevens en informatie verzamelen;
- de werking van het watersysteem in woord en beeld weergeven;
- de informatie en gegevens eenduidig vastleggen in een breed toegankelijk systeem;
- samenwerking tussen gemeenten en waterschappen bevorderen.

Oplevering van de waterkaart was gepland eind 2017. Dit is niet gelukt, de oplevering staat nu gepland in 2018.

Project Meten en Monitoren

Het watersysteem van gemeenten en waterschappen is ontworpen vanuit theoretische modellen. Hoe het in de praktijk werkt stellen we vast door metingen, zoals het aantal overstorten en draaiuren van pompen. Als waterketen meten we het geheel, dus niet per organisatie.

Met meten en monitoren beoordelen we met praktijkgegevens of we het watersysteem optimaal gebruiken. Het project moet antwoord geven op vragen als: zijn er te veel overstorten, is er ongebruikte berging in het rioolsysteem, is de capaciteit van de RWZI voldoende?

Uitgangspunt is om deze kennis en capaciteit te bundelen. Vanuit een regionale hoofdpoot worden de meetgegevens geanalyseerd en kan advies gegeven worden aan gemeenten en waterschappen over noodzakelijke aanpassingen. Vanuit de regio zou een organisatie dit faciliteren. Alle deelnemers zijn gevraagd of zij faciliterende organisatie willen zijn. Twee organisaties hebben gereageerd. Waterschap Hunze en Aa's is gekozen als faciliterende organisatie.

Tot nu toe hebben vier clusters en de beide waterschappen besloten tot participatie in de eerste fase van het project. De overige organisaties volgen later, maar voor eind 2020. Het was de bedoeling om medio 2017 met de uitvoering te starten. Dit bleek te optimistisch en het is nog niet bekend wanneer er kan worden gestart.

Project Gezamenlijk Gegevensbeheer (GGB)

Buizen, putten, overstorten, bergbezinkbassins, pompen, gemalen, transportleidingen en drukleidingen, al deze onderdelen (ook wel assets genoemd) zijn nodig om de waterketen draaiende te houden. Ze dienen goed te werken, de veiligheid van onze inwoners te garanderen en dat allemaal tegen de laagst mogelijke maatschappelijke kosten. Inzicht in de gegevens en het bijhouden daarvan zijn erg belangrijk.

Het is een feit dat er in de regio al veel kennis op dit gebied is maar dat de personele inzet hiervoor verschillend en verspreid is. Met het project GGB zal geprobeerd worden een en ander effectiever te organiseren.

Aan het project doen twee van de zeven clusters mee, te weten Groningen-Oost en BMW (De gemeenten Bedum, De Marne, Winsum en Eemsum). De gemeente Stadskanaal levert ook menskracht aan dit project. De andere clusters kunnen op een later tijdstip aansluiten.

Milieu

- In het kader van de ontwikkeling van het Mercurius Business Park (MPB) vindt advisering over de milieuproblematiek plaats. In 2017 heeft de nadruk gelegen op het beoordelen van bodemonderzoeken, aangetroffen verontreinigingen en het saneren daarvan. Door de Omgevingsdienst Groningen (ODG) is gecontroleerd in het kader van de sloop van de gebouwen en grondtoevoer en grondafvoer.
- Overleg met grondbank Nederland vindt ad hoc plaats. Het Ceresmeer wordt op dit moment gedempt. Bevoegd gezag hiervoor is het waterschap Hunze en Aa's. De gemeente Stadskanaal adviseert hierin. In 2017 is een aantal keer advies gegeven.
- Dit jaar is geen monitoringsronde uitgevoerd met betrekking tot de sanering van de Sluisstraat 122. De sanering is gericht op het biologisch afbreken van de verontreiniging. Tijdens eerdere monitoringsrondes is geconstateerd dat er weliswaar afbraak van verontreiniging plaatsvindt, maar de snelheid hiervan is niet dusdanig dat het noodzakelijk werd geacht om in 2017 een monitoringsronde uit te voeren.
- In 2017 heeft de gemeente bijgedragen in de bodemsanering van de A-weg 16/17 te Musselkanaal. Ter plaatse van de Ceresstraat 9 is uit aanvullend bodemonderzoek gebleken dat geen sprake is van een spoedeisend geval van bodemverontreiniging. Bij huidig gebruik van de locatie is er geen noodzaak tot saneren. Een bijdrage in bodemsanering is hier dus niet aan de orde.
- In het kader van de sanering wegverkeerslawaaï zijn in 2017 alle bouwkundige opnames uitgevoerd. Het project is in 3 fasen (clusters) uitgevoerd. Voor fase 1 zijn alle akoestische onderzoeken uitgevoerd en voorgelegd aan BSV (de verstrekker van de subsidie). Fase 1 is hierbij afgerond. In totaal worden er voor 21 woningen maatregelen voorgesteld. Fase 2 en 3 moeten nog door BSV worden beoordeeld.

- In maart 2017 heeft de rechtbank vonnis gewezen in de gerechtelijke procedure rondom de sanering van het voormalige gasfabriekterrein. Slechts een deel van de vordering is door de rechtbank toegewezen. Wij zijn daarom in hoger beroep gegaan. De memorie van grieven is naar het gerechtshof gestuurd.
- Eind 2017 is met de sanering van de Oosterkadesloot en begraafplaatsloot begonnen. In verband met de weersomstandigheden zijn de activiteiten hiervoor echter gestaakt. De afronding van de sanering zal in 2018 plaatsvinden.
- In het kader van het "doorknippen" van de verlengde kabel naar de ODG zijn de vragen om historische informatie over bodemverontreiniging van de ODG terug naar de gemeente gegaan. In 2017 zijn totaal 82 aanvragen om bodeminformatie uitgevoerd.
- De Nota Duurzame energie en Energiebesparing had een looptijd tot 2016. In 2017 is gewerkt aan een nieuwe nota duurzaamheid. Het concept is in januari opiniërend in de algemene raadscommissie besproken en is behandeld in de raadsvergadering van 26 maart 2018. Omdat er gewerkt werd aan een nieuwe nota, zijn er in 2017 alleen lopende projecten en maatregelen uitgevoerd. Zo is voor de continuering van onze deelname aan het energieloket aansluiting gezocht met de menukaart van het regionaal woon- en leefbaarheidsplan. De regio Oost-Groningen heeft zich nu via het RWLP/Menukaart Oost-Groningen (onderdeel "verduurzaming en woonlastenverlaging") als geheel aangesloten bij het energieloket.
- Er zijn 21 duurzaamheidsleningen verstrekt. De gemiddelde waarde van de leningen was € 6.300,00

VTH

- In 2017 zijn verschillende projecten van het verbeterplan van de Omgevingsdienst Groningen (ODG) uitgevoerd. Dit plan beschrijft diverse verbeteringen en ontwikkelingen die uiteindelijk moeten leiden tot een dienst die een betrouwbare en onafhankelijke kennispartner is en waarbij de klant centraal staat. In de zomer van 2017 is een nieuwe interim-directeur bij de ODG aangesteld.
- Begin 2017 is het Leefomgevingsstelsel (LOS) geïntroduceerd bij de ODG. Door de invoering van het LOS kan de ODG met één zaaksysteem werken in plaats van systemen per deelnemer aan de gemeenschappelijke regeling. Het goed functioneren van het LOS is essentieel voor het uitvoeren van de primaire taken van de ODG. In de praktijk bleek dat het LOS niet optimaal functioneerde. Om die reden is in het najaar een audit uitgevoerd. In 2018 vindt doorontwikkeling van het systeem plaats.
- In 2017 is besloten om de uitvoering van taken voor APV en bijzondere wetten weer terug te nemen van de ODG. Aanleiding was het kleine aantal gemeenten dat deze taken had ondergebracht bij de ODG waardoor de uitvoering niet duurzaam belegd kon worden.

Zonneparken

In de Omgevingsvisie provincie Groningen 2016-2020 biedt de provincie in het buitengebied ruimte voor zonneparken. Naar aanleiding hiervan zijn in de provincie diverse initiatieven ontstaan voor zonneparken, ook in onze gemeente. Op basis van een gemeentelijke integrale gebiedsvisie kunnen Gedeputeerde Staten locaties aanwijzen voor zonneparken. In 2017 hebben wij de ontwerp-gebiedsvisie "Stadskanaal op zon" vastgesteld. Vanuit onze doelstelling om in 2050 energieneutraal te zijn (Koersdocument "Stadskanaal Koersvast") bieden wij ruimte voor de realisatie van zonneparken. Daarbij doen zich onder meer de volgende vragen voor:

- welke gebieden zijn geschikt voor zonneparken;
- in welke mate willen we zonneparken toestaan;
- welke voorwaarden stellen we aan de komst van zonneparken;
- welke mogelijkheden krijgen omwonenden om te participeren.

In de visie "Stadskanaal op Zon" worden deze onderwerpen nader uitgewerkt.

Ruimtelijke ordening

In 2016 is de nieuwe regeling in het kader van POP-3 (het Europese plattelandsontwikkelingsprogramma) opengesteld. Aan deze regeling (Leader) dragen naast Europa, ook de provincie Groningen en de Oost-Groninger gemeenten bij. De huidige periode loopt tot en met 2020. In 2017 is verder uitvoering gegeven aan het programma voor Oost Groningen en zijn in de regio de nodige projecten opgestart. In 2017 heeft de gemeente Stadskanaal een bijdrage ontvangen ten behoeve van het buurtcentrum Cereswijk dat wordt ontwikkeld in het gebouw waar voorheen CBS Meander was gehuisvest.

Grondexploitatie

- Er zijn drie bouw kavels verkocht aan de Molenwijk in Stadskanaal, de verwachting is dat dit project in 2018 afgerond kan worden.
- In maart is de Nota Grondbeleid 2017-2020 vastgesteld, een belangrijk onderdeel was een prijsverlaging voor woningbouwlocaties in Alteveer, Onstwedde en Musselkanaal.
- Het bestemmingsplan voor de woningbouwlocaties A-kade in Musselkanaal en de Hoofdstraat in Stadskanaal is gewijzigd. Op beide locaties is een woning wegbestemd en resteert één bouw kavel.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil	
Lasten	8.753	9.117	364-	N
Baten	7.735	8.169	434-	V
Saldo programma	1.018	948	70	V

Toelichting

Het voordelig saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 70.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Het nadeel op de inzameling en verwerking van afval bedraagt € 174.000,00. Dit nadeel is met name veroorzaakt door het invoeren van het gescheiden inzamelen van plastic en drankenkartons. Tegenover deze hogere lasten staat grotendeels een hogere rijksbijdrage van € 149.000,00 voor inzameling en verwerking.
- Op het onderdeel riolering is een voordeel van € 59.000,00 ontstaan door lagere kapitaallasten, met name veroorzaakt doordat verschillende rioleringsprojecten eind 2017 nog niet waren afgerond.
- Het dagelijks onderhoud aan het rioolstelsel laat zich moeilijk voorspellen, het uitvoeringsbudget is overschreden en dit levert een nadeel op van € 66.000,00.
- De opbrengst rioolheffing is € 26.000,00 lager uitgevallen waardoor een nadeel is ontstaan.
- In de afgelopen jaren zijn alle noodzakelijke baggerwerkzaamheden uitgevoerd en kan de voorziening die hiervoor aanwezig was vervallen. Het restant van de voorziening wordt aan de algemene middelen toegevoegd en levert een voordeel op van € 61.000,00.
- Het incidentele budget dat beschikbaar is gesteld voor het saneren van de Oosterkadesloot/Begraafplaatsloot is door slechte weersomstandigheden niet meer besteed en is uitgevoerd in 2018. Hierdoor is in 2017 een voordeel ontstaan van € 45.000,00.
- Het economisch tij heeft ook gevolgen voor de bouwactiviteiten in onze gemeente. Hierdoor is € 82.000,00 meer aan bouwleges ontvangen dan was geraamd en een voordeel gerealiseerd.
- De kosten in verband met de ontwikkelingen rondom de sanering van het gasfabrieksterrein zijn € 47.000,00 hoger. Tegenover de hogere lasten staat dat € 19.000,00 meer provinciale bijdrage is ontvangen.
- Overige ontwikkelingen leveren per saldo een nadeel op van € 32.000,00.

Mutaties reserves

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Vershil
Toevoegingen	10	11	1-
Onttrekkingen	164	234	70-
Saldo mutaties	154-	223-	69

Toelichting

Het saldo van de mutaties in de reserves wijkt € 69.000,00 af van de begroting. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Voor egalisatie van het resultaat op Afval is € 64.000,00 aan de reserve onttrokken. De onttrekking is niet geraamd.
- Voor egalisatie van het resultaat op Riolering is € 22.000,00 aan de reserve onttrokken. De onttrekking is niet geraamd.
- Voor de kosten van de sanering van de Oosterkadesloot/Begraafplaatsloot is een onttrekking van € 45.000,00 aan de reserve Incidentele bestedingen geraamd. Omdat de werkzaamheden zijn doorgeschoven naar 2018 heeft de onttrekking aan de reserve niet plaatsgevonden.
- De afwaarderingen binnen de Grondexploitatie van totaal € 28.000,00 zijn onttrokken aan de Algemene reserve.

6. BESTUUR EN DIENSTVERLENING

Bestuursorganen, Bestuurlijke samenwerking, Bestuursondersteuning, Rechtsbescherming, Burgerzaken, Brandweer en rampenbestrijding, Openbare orde en veiligheid.

Wat wilden wij bereiken?

Maatschappelijke effecten

- Open en transparant bestuur.
- Klantgerichte, zorgvuldige, doeltreffende en doelmatige bedrijfsvoering.
- Een veilig Stadskanaal.
- Ontwikkelen van een maximaal veiligheidsgevoel bij de burger door onder meer duidelijke regels te stellen voor openbare orde en veiligheid met een consequente handhaving van die regels. Toepassing coffeeshopbeleid. Aandacht voor bestrijding van jeugdcriminaliteit. Hierbij geldt een intensieve samenwerking met politie, veiligheidshuis, reclassering, VNN en andere ketenpartners en burgers.
- Het bevorderen van het wederzijdse begrip tussen de gemeente en haar publieksgroepen.
- Het verbeteren en uitbreiden van de digitale bereikbaarheid van de gemeente voor haar publieksgroepen.

Wat hebben wij bereikt?

Maatschappelijke effecten

- Het open en transparant karakter van het bestuur is gecontinueerd.
- De bedrijfsvoering voldoet aan de normeringen door de vorming van het KCC.
- De aanpak van criminaliteit en geweld is gecontinueerd waardoor het veiligheidsgevoel is ondersteund.
- De digitale bereikbaarheid van de gemeente is vergroot door nieuwe mogelijkheden (Fixi).

Beleidsindicatoren

In verband met wijziging van het BBV zijn met ingang van 2017 op dit programma de volgende verplichte beleidsindicatoren opgenomen.

	Indicator	Eenheid	Periode	Gemeente	Nederland
1	Verwijzingen Halt	per 10.000 inwoners	2016	54	137
2	Harde kern jongeren	per 10.000 inwoners	2014	0,2	1,3
3	Winkeldiefstallen	aantal per 1.000 inw	2017	Niet vermeld	Niet vermeld
4	Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inw	2017	4,6	5
5	Diefstallen uit woning	aantal per 1.000 inw	2017	Niet vermeld	Niet vermeld
6	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	aantal per 1.000 inw	2017	4,6	4,8

Bron: Waarstaatjegemeente.nl (Besluit Begroting en Verantwoording)

Toelichting

1. Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.
2. Het aantal harde kern jongeren, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-24 jaar.
3. Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
4. Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners.
5. Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.
6. Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.

Wat hebben wij daarvoor gedaan?

BESTAAND BELEID

Speerpunten 2017

Bestuursorganen

Op 23 januari 2017 is het eindrapport "Vruchtbare Bodem?" uitgebracht inzake de voorgenomen herindeling Pekela, Stadskanaal en Veendam. Het onderzoek is uitgevoerd door het bureau Berenschot en BügelHajema. Op 28 februari 2017 hebben de gemeenteraden van de gemeenten Stadskanaal en Oude Pekela ingestemd met de herindeling van de gemeenten Pekela, Stadskanaal en Veendam. De gemeente Veendam heeft niet ingestemd met de herindeling. Daarmee kan de herindeling vooralsnog geen doorgang vinden.

Als uitvloeisel van deze ontwikkeling hebben wij aan uw raad uitgesproken dat de ontstane situatie vraagt om een hernieuwde koersbepaling. Uw raad en het college hebben aangegeven de ambitie te hebben duidelijkheid te creëren, mede gelet op de urgente opgaven die voor ons als gemeente en als sub regio als totaal niet zijn veranderd. Dit heeft geresulteerd in de vaststelling van het koersdocument "Stadskanaal Koersvast, nait soezen moar doun".

Op 8 november 2017 hebben wij aan een afvaardiging van het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen een exemplaar van het koersdocument aangeboden. Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen waren lovend over het document. Onderdeel van het koersdocument is een projectenboek. In dat boek zijn de 28 meest relevante projecten uitgewerkt. Het projectenboek is een dynamisch document en wordt periodiek bijgesteld. Het wordt tevens gebruikt voor de inrichting van de ambtelijke organisatie.

Openbare orde en veiligheid

De belangrijkste prioriteiten (A) in 2017 waren: ondermijning, geweldzaken en de aanpak van alcohol en drugsgebruik.

- Wij hebben op het gebied van ondermijning in 2017 een aantal RIEC (Regionaal Informatie en Expertise Centrum) onderzoeken uitgevoerd om ondermijning aan te pakken. Daarnaast hebben we een zogenaamd "stopgesprek" met een horecaondernemer gevoerd om te voorkomen dat een feest van een motorclub in onze gemeente gevierd zou worden.
- Geweldzaken zijn, evenals voorgaande jaren, nadrukkelijk onder de aandacht gebracht in de driehoeksoverleggen en in de politie en bestuurlijke inzet. In 2017 is in zeven huiselijk geweld zaken een huisverbod opgelegd. Naast het opleggen van de huisverboden is direct de juiste hulpverlening geboden door onze ketenpartners. Vanuit de invalshoek Veilige Publieke Taak (VPT) hebben we inzichtelijk gemaakt hoeveel incidenten er met betrekking tot het onderwerp VPT in onze organisatie zijn geweest. Dit betekent dat we weten hoeveel lokaalverboden er zijn opgelegd en wat de aanleiding voor die lokaalverboden was.
- Op het gebied van jeugdig drugsgebruik zijn wij het project "Anti drugs" gestart. Alle ketenpartners waren hierbij betrokken. De connectie tussen jeugd en veiligheid kwam goed in beeld. In Musselkanaal hebben we de overlast die een groep jongeren daar veroorzaakte projectmatig aangepakt. Samen met de politie en stichting Welstad is een plan van aanpak gemaakt om de overlast aan te kunnen pakken en hulp aan de jongeren te bieden waar dit nodig was. Uit het project blijkt dat er geen sprake is van een specifieke jeugdgroep maar van jongeren die bij elkaar komen in wisselende samenstellingen.

Als B prioriteit voor 2017 waren aangemerkt: woninginbraken en woning- en straatovervallen (high impact crime). Eind 2017 zagen we een toename in woninginbraken. Hierop hebben we direct geïnvesteerd door in 2018 het thema weer aandacht te geven met actie van gemeente in samenwerking met politie. Hierbij hielden we donkere dagen offensieven, keken we weer naar bijeenkomsten om informatie te verstrekken en bewust wording van gedrag om te voorkomen dat een woning doelwit wordt van woning inbraken.

Overig bestaand beleid

Binnen dit programma zijn de volgende resultaten bereikt.

Bestuursorganen

In november 2017 is de heer J. Bessembinders voor een periode van zestien weken benoemd als wethouder ter vervanging van wethouder mevrouw G. Brongers.

Bestuurlijke samenwerking

In 2017 is de samenwerking op diverse bestuurlijke terreinen, waaronder grensoverschrijdende (economische) activiteiten, gecontinueerd. De samenwerking met betrekking tot de activiteiten in het sociale domein zijn eveneens gecontinueerd (zie hiervoor ook de diverse andere programma's).

De afgelopen jaren heeft de Agenda voor de Veenkoloniën op het gebied van (vooral) de landbouw zich ontwikkeld tot een krachtig bestuurlijk en maatschappelijk netwerk. De Agenda voor de Veenkoloniën wordt gevormd door de verschillende overheden aan beide zijden van de provinciegrens en is in dat verband partner in het samenwerkingsverband 'Innovatie Veenkoloniën'. De samenwerking met landbouworganisaties richt zich op basis van het Innovatieprogramma 2014-2020 op de verduurzaming en vernieuwing van de landbouwsector in de Veenkoloniën. In 2017 zijn de activiteiten voor de verduurzaming en vernieuwing van de landbouwsector verder uitgevoerd (zie ook programma 4 Economie en Arbeidsmarkt).

Inzake de bestuurlijke uitwisseling met onze partnergemeente Lilienthal zijn er in 2017 geen activiteiten ontwikkeld.

Burgerzaken

Op 15 maart 2017 waren de Tweede Kamer verkiezingen. De opkomst voor deze verkiezingen was 73%. Tot kort voor de verkiezingen heerste er onduidelijkheid over het wel of niet kunnen gebruiken van de Ondersteunende Software Verkiezingen (OSV). Ondanks de late berichtgeving hierover is de organisatie van de Tweede Kamer verkiezingen goed verlopen.

Brandweer en rampenbestrijding

De multidisciplinaire planvorming zoals de dertien rampbestrijdingsplannen, de zeven incidentbestrijdingsplannen (waaronder grootschalige stroomuitval en aardbevingen), het Beleidsplan Veiligheidsregio Groningen 2016-2019, het Regionaal Risicoprofiel en het "Beleidsplan opleiden en trainen en oefenen 2016-2019 Veiligheidsregio Groningen", zijn allen geactualiseerd. Tevens is in 2017 een aanzet gegeven om de conclusies uit de evaluatie te vertalen in een concreet verbeterplan. Dit zal in 2018 gecontinueerd worden.

Het Steunpunt Externe Veiligheid (onderdeel ODG) heeft in 2017 vier adviezen omtrent Externe Veiligheid uitgebracht. Ten aanzien van de actualisatie van het RRG/ISOR zijn er alleen nieuwe inrichtingen toegevoegd en is er een beperkte actualisatie geweest. Inzet blijft het jaarlijks actualiseren en bijhouden register en risicokaart RRG/locatie(s), alsmede ISOR vullen.

Openbare orde en veiligheid

In 2017 hebben we regionaal besloten om het Regionaal Beleidsplan een jaar te verlengen.

Wat heeft het gekost?

(x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil	
Lasten	4.439	4.549	110-	N
Baten	637	737	100-	V
Saldo programma	3.802	3.812	10-	N

Toelichting

Het nadelig saldo tussen de begroting en rekening is € 10.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- De voorzieningen voor wachtgelden en pensioenen zijn geactualiseerd. Op basis van de bijgestelde actuariële berekeningen leidt deze actualisatie tot een vrijval in de pensioenvoorziening van € 89.000,00; de donatie aan de wachtgeldvoorziening bedraagt € 14.000,00. Per saldo een voordeel van € 75.000,00.
- De flexibele personeelsinzet voor de verlening van paspoorten en rijbewijzen leidde tot hogere uitgaven van € 44.000.
- De huur- en overige exploitatielasten van de brandweerkazerne zijn met € 54.000,00 overschreden. Met ingang van 1 januari 2017 is de huurovereenkomst van de brandweerkazerne beëindigd en overgedragen aan de Veiligheidsregio (VRG). De huur- en overige exploitatiekosten zijn per 1 april 2017 verrekend met de VRG. Hiervoor hebben we € 43.000,00 ontvangen.
- Diverse extra controlewerkzaamheden hebben geleid tot hogere accountantskosten van € 13.000,00.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 17.000,00 nadelig. Dit betreft ook apparaatskosten. Voor een toelichting op de apparaatskosten verwijzen wij u naar het overzicht Overhead.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN

Financiering en belegging, Belastingen, Uitkeringen gemeentefonds, Algemene uitgaven, Algemene inkomsten en Gemeentelijke eigendommen.

In onderstaand overzicht zijn de baten en lasten van de algemene dekkingsmiddelen opgenomen. De algemene dekkingsmiddelen betreffen voornamelijk de opbrengsten van belastingen en uitkeringen uit het gemeentefonds. Deze middelen kennen, in tegenstelling tot heffingen als riool en afvalstoffen, geen vooraf bepaald bestedingsdoel. De niet vrij aanwendbare heffingen zijn, evenals specifieke uitkeringen van het Rijk, in de programma's verantwoord. De onderdelen worden kort toegelicht.

Naast de vrij te besteden middelen is de post onvoorzien opgenomen en toegelicht.

Lasten (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting	Rekening	Verschil	
	2017	2017		
Financiering en belegging	55	286	231-	N
Belastingen	103	89	14	V
Algemene uitkeringen	86	5	81	V
Algemene uitgaven	635	275	360	V
Algemene inkomsten	19	19	0-	
Gemeentelijke eigendommen (niet voor de openbare dienst)	234	240	6-	N
Onvoorzien	20	0	20	V
Totaal Lasten	1.152	914	238	V

Baten (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting	Rekening	Verschil	
	2017	2017		
Financiering en belegging	1.824	2.017	193-	V
Belastingen	6.332	6.309	23	N
Algemene uitkeringen	73.064	73.115	50-	V
Algemene uitgaven	0	0	0	
Algemene inkomsten	547	489	58	N
Gemeentelijke eigendommen (niet voor de openbare dienst)	68	69	1-	V
Onvoorzien	0	0	0	
Totaal Baten	81.834	81.999	164-	V
Saldo	80.682-	81.084-	402	V

Toelichting

Financiering en belegging

Het nadelige saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 37.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken. Voor de toerekening van rentelasten aan investeringen is in de begroting 2017 de vastgestelde renteomslag van 3% gehanteerd. Op basis van de geraamde rentelasten en -baten in verhouding tot de boekwaarde van de investeringen bedraagt de renteomslag 2,85%. Het voordelige renteresultaat (€ 126.000,00) is als bate op dit onderdeel geraamd.

In de rekening is het werkelijke omslagpercentage 3,10 en is het renteresultaat € 87.000,00 nadelig. Dit betekent ten opzichte van de raming op dit onderdeel een nadeel van € 213.000,00.

Het totaal van de bespaarde rente over eigen financieringsmiddelen is € 193.000,00 hoger dan geraamd. Dit levert een voordeel op. Van het voordeel heeft een bedrag van € 15.000,00 betrekking op het deel dat toegevoegd wordt aan de bestemmingsreserves.

In verband met het aantrekken van een langlopende geldlening is een bemiddelingsprovisie betaald. Dit levert een nadeel op van € 17.000,00.

Belastingen

Het nadelig verschil tussen begroting en rekening bedraagt € 9.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken. De werkelijke opbrengst van de onroerende zaakbelasting is € 32.000,00 (0,5% van de raming) lager, de opbrengst van de toeristenbelasting is € 10.000,00 hoger. Overige ontwikkelingen in de kosten voor het uitvoeren van wet WOZ leveren per saldo lagere kosten op waardoor een voordeel van € 13.000,00 is ontstaan.

Uitkeringen gemeentefonds

Het voordelig saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 131.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn per saldo € 36.000,00 hoger waardoor een voordeel is ontstaan. Dit is veroorzaakt doordat na het verwerken van de ramingen op basis van de septembercirculaire nog verschillende uitkeringsmaatstaven (aantallen) zijn aangepast die daardoor niet in de ramingen zijn verwerkt (een nadeel van € 170.000,00). Niet voorziene mutaties in voorgaande uitkeringsjaren (2015 en 2014) leveren per saldo nog een voordeel op van € 206.000,00.

Ten laste van de algemene uitkering is per saldo € 81.000,00 gereserveerd voor taken waarvan de lasten niet specifiek op het betreffende programma(onderdeel) zijn geraamd. Dit levert op dit onderdeel een voordeel op. Overige ontwikkelingen leveren per saldo een voordeel op van € 14.000,00.

Algemene uitgaven

Het voordelige saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 360.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- In de Voorjaarsnota 2017 is een bedrag van € 300.000,00 geraamd voor hogere personeelslasten. In de rekening zijn de personeelslasten verantwoord op de programma's en op het onderdeel overhead. Dit betekent op dit onderdeel een voordeel.
- Om de continuïteit van het KCC te waarborgen is een stelpost voor tijdelijk personeel geraamd. Het budget van € 60.000,00 is niet ingezet. Dit levert een voordeel op.
- Van de raming voor het activiteitenfonds van € 11.000,00 resteert nog € 7.000,00.
- Op de personeelskosten van algemene dekkingsmiddelen bedraagt het nadeel € 10.000,00.
- Overige afwijkingen leveren een voordeel van € 3.000,00 op.

Algemene inkomsten

Het nadelige saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 58.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken. Voor onderuitputting van kapitaal- en exploitatielasten is in de begroting op dit onderdeel een correctiepost van € 50.000,00 opgenomen. In de rekening is het voordeel van de onderuitputting verantwoord op de verschillende programma's. Op dit onderdeel betekent dit een nadeel van € 50.000,00. Voor het afdekken van het risico dat debiteuren hun verplichtingen niet nakomen is € 8.000,00 aan de voorziening dubieuze debiteuren gedoteerd. Dit levert een nadeel op.

Gemeentelijke eigendommen

Het nadelige saldo tussen begroting en rekening bedraagt € 5.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken. De rentelasten voor de woning aan de burgemeester van Sevenhovenstraat waren niet geraamd. Dit levert een nadeel op van € 10.000,00. Op exploitatielasten is er een voordeel van € 4.000,00. Overige ontwikkelingen leveren een voordeel op van € 1.000,00.

Heffing VPB

Per 1 januari 2016 is de vennootschapsbelastingplicht (VPB-plicht) voor overheidsondernemingen in werking getreden. De inventarisatie van de activiteiten welke een onderneming vormen en of deze activiteiten wel of niet onder de VPB-plicht vallen is afgerond. Voor veel activiteiten geldt dat niet voldaan is aan de ondernemingscriteria, deze zullen niet in de VPB heffing betrokken worden. Daarnaast zijn er activiteiten die wel voldoen aan de ondernemingscriteria, maar niet winstgevend zijn, deze zullen daarom ook niet in de heffing worden betrokken.

De VPB heeft voor 2018 geen financiële consequenties.

BERAG ONVOORZIEN

Van het budget van € 36.000,00 voor onvoorziene uitgaven is in de najaarsnota 2017 een bedrag van € 16.000,00 ingezet. Het restant bedraagt € 20.000,00, dit is een voordeel.

Mutaties reserves

Toevoegingen (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil
Financiering en belegging	342	357	15-
Algemene uitgaven	4.423	4.423	0
Totaal toevoegingen	4.765	4.780	15-

Onttrekkingen (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Verschil
Algemene uitgaven	4.423	4.423	0
Gemeentelijke eigendommen	11	11	0
Totaal onttrekkingen	4.434	4.434	0

Saldo mutaties	331	346	15-
-----------------------	------------	------------	------------

Toelichting

Financiering en belegging

De toevoeging van rente aan bestemmingsreserves is € 15.000,00 hoger dan geraamd.

OVERZICHT OVERHEAD

In verband met wijziging van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is met ingang van 2017 de toerekening van apparaatskosten gewijzigd. Apparaatskosten zijn alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.

Overhead betreft de apparaatskosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

De personeelskosten die betrekking hebben op het primaire proces zijn aan de programma's toegerekend. De personeelskosten en overige kosten die betrekking hebben op overhead zijn in dit overzicht verantwoord.

Nieuw beleid

Prioriteit	Algemene doelstelling	Activiteit voor het begrotingsjaar
Informatie beleidsplan	Waarborgen bedrijfsvoering	Uitvoeren van maatregelen

In 2017 zijn de volgende onderdelen gerealiseerd:

- uitbreiding storage Citrix;
- aanpassing upgrade netwerk;
- vervanging PC's;
- vervanging acces switches.

Een aantal onderdelen is doorgeschoven naar 2018. Dit betreft het gegevensknooppunt GEO, de netwerkbeveiliging, de vervanging van DIS-producten (data van Centric applicaties naar Decos) en de invoering van de Basisregistratie Personen (BRP).

Beleidsindicatoren

In verband met de wijziging van het BBV zijn met ingang van 2017 in dit overzicht de volgende verplichte beleidsindicatoren opgenomen.

	Indicator	Eenheid	Rekening 2017
1	Formatie	fte per 1.000 inwoners	6,4
2	Bezetting	fte per 1.000 inwoners	6,2
3	Apparaatskosten	euro per inwoner	547
4	Externe inhuur	%	13,1
5	Overhead	%	7,6

Toelichting

1. De toegestane formatie op basis van het formatieplan per 1.000 inwoners.
2. Het aantal fte dat werkzaam is per 1.000 inwoners.
3. De apparaatskosten in euro per inwoner.
4. De kosten voor externe inhuur als percentage van de totale personeelskosten. De externe inhuur heeft voornamelijk betrekking op ziektevervanging en externe invulling van vacatureruimte.
5. De overheadkosten als percentage van de totale lasten (exclusief toevoegingen reserves).

Lasten (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Vershil
Personeelskosten	5.597	5.772	176-
Overige kosten	3.191	3.636	444-
Totaal Lasten	8.788	9.408	620-

Baten (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Vershil
Personeelskosten	58	123	65-
Overige kosten	287	643	356-
Totaal Baten	345	766	421-

Saldo	8.443	8.642	199-
--------------	--------------	--------------	-------------

Toelichting

Het nadelig saldo tussen de begroting en rekening bedraagt € 199.000,00. Het nadeel betreft voornamelijk de volgende budgetten:

- een nadeel van € 137.000,00 op personeelskosten;
- een voordeel van € 120.000,00 op dienstverlening derden;
- een voordeel van € 26.000,00 op kapitaallasten;
- een nadeel van € 107.000,00 op kosten telecommunicatie;
- een nadeel van € 33.000,00 op huisvestingskosten;
- een nadeel van € 25.000,00 op externe advisering;
- een nadeel van € 26.000,00 op verzekeringen (premie WGA).

Het restant van per saldo € 17.000,00 nadelig betreft diverse overige goederen en diensten.

Apparaatskosten

Het verschil in de totale apparaatskosten ten opzichte van de begroting is hier toegelicht. Bij de programma's wordt volstaan met een verwijzing naar deze toelichting.

In de primitieve begroting 2017 is totaal € 13,0 miljoen salarissen en overige personeelskosten en € 2,9 miljoen overige budgetten geraamd, totaal € 15,9 miljoen. Na wijziging bedragen de totaal geraamde apparaatskosten per saldo € 17,5 miljoen. De stijging betreft voor een groot deel uitbreiding van formatie ten laste van de budgetten van het sociale domein. Daarnaast is in de voorjaarsnota een bedrag van € 300.000,00 bijgeraamd voor cao ontwikkelingen.

De werkelijke apparaatskosten bedragen in 2017 afgerond € 17,6 miljoen. Hiervan heeft € 14,6 miljoen betrekking op salarissen en overige personeelskosten en € 3,0 miljoen op overige budgetten.

Specificatie

	Salarissen+overige personeelskosten	Overig budgetten	Totaal
Programma's en algemene dekkingsmiddelen	9.004		9.004
Overzicht overhead	5.649	2.993	8.642
Mutaties reserves overhead	109-	24-	133-
Totaal	14.653	2.993	17.646

Ten opzichte van de begroting is er op de programma's per saldo een voordeel op de personeelskosten van € 89.000,00. Op het overzicht Overhead bedraagt het nadeel € 199.000,00.

Per saldo is het totale verschil ten opzichte van de begroting dan € 110.000,00 nadelig. Dit betreft dan:

- een nadeel van € 48.000,00 op de totale personeelskosten;
- een voordeel van € 120.000,00 op dienstverlening derden;
- een nadeel van € 182.000,00 op de overige budgetten.

Mutaties reserves

Toevoegingen (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Vershil
Totaal toevoegingen			

Onttrekkingen (x € 1.000)

Beschrijving	Begroting 2017	Rekening 2017	Vershil
Personeelskosten	108	109	1-
Overige kosten	24	24	0
Totaal onttrekkingen	132	133	1-

Saldo mutaties	132-	133-	1
-----------------------	-------------	-------------	----------

Toelichting

De onttrekking voor personeelskosten betreft dekking van frictiekosten. Van de overige kosten wordt een deel van de kapitaallasten gedekt uit reserves.

B. Paragrafen

1. PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

De gemeente heeft naast de uitkeringen van het Rijk meer inkomsten nodig om op diverse terreinen uitgaven te kunnen doen. Daarom heffen wij verschillende soorten belastingen. De belastingen zijn in twee groepen in te delen: algemene heffingen en bestemmingsheffingen. Over deze heffingen en de opbrengsten daarvan kunnen wij u de volgende informatie verschaffen.

Geraamde inkomsten ten opzichte van gerealiseerde opbrengsten

belastingsoort	geraamde opbrengst	gerealiseerde opbrengst	verschil
onroerende-zaakbelastingen	6.182.600	6.145.700	-36.900
afvalstoffenheffing	2.475.600	2.488.700	13.100
rioolheffing	2.943.300	2.917.600	-25.700
grafrechten	45.600	44.700	-900
toeristenbelasting	97.500	103.000	5.500
marktgeld	37.500	36.900	-600
liggelden en standplaatsvergoedingen Spoordok	25.800	22.700	-3.100
leges omgevingsverg./Wabo	175.000	257.400	82.400
leges burgerzaken	338.300	331.700	-6.600
Totaal	12.321.200	12.348.400	27.200

Toelichting

De totale opbrengst van de onroerende-zaakbelastingen is 0,6 procent lager dan de geraamde opbrengst.

De opbrengst van de afvalstoffenheffing is € 13.100,00 hoger dan begroot. Dit wordt in hoofdzaak veroorzaakt door meer aanbiedingen.

Uw raad heeft bij het vaststellen van de begroting 2017 besloten het vastrecht vast te stellen op € 62,50 per halfjaar. De tarieven voor het aanbieden van afval zijn fors verlaagd ten opzichte van 2016.

De gerealiseerde opbrengst rioolheffing is € 25.700,00 lager dan geraamd.

De opbrengst toeristenbelasting is geraamd op € 97.500,00. De werkelijke opbrengst zal ongeveer € 103.000,00 zijn. Bijna alle aangiftes over 2017 zijn ontvangen. De aanslagen over 2017 worden eind april 2018 opgelegd.

De opbrengst van de leges voor de omgevingsvergunning (Wet Wabo) is € 82.400,00 hoger dan begroot.

a. **Beleid ten aanzien van de lokale heffingen**

Het uitgangspunt voor het tarievenbeleid bij de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de rechten (marktgeden, grafrechten en leges) is een kostendekkendheid van 100%. Op rekeningbasis bedragen de dekkingspercentages voor afvalstoffenheffing 93 voor rioolheffing 99 en voor marktgeld 99. Het beleid is dat overdekking c.q. onderdekking ten gunste c.q. ten laste komt van het rekeningsaldo, met uitzondering van de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Hiervoor zijn afzonderlijke egalisereserves ingesteld. De egalisereserve afvalstoffenheffing bedraagt ultimo 2017 € 510.000,00. De egalisereserve rioolheffing is ultimo 2017 € 672.000,00.

b. **Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen**

Onroerende-zaakbelasting

De opbrengst voor 2017 is ten opzichte van de opbrengst voor 2016 met 3 procent trendmatig verhoogd. Daarnaast is een extra verhoging van 12 procent doorgevoerd.

Als gevolg van de resultaten van de herwaardering van alle WOZ-objecten zijn de tarieven zodanig aangepast dat de waardeontwikkeling geen invloed heeft op de geraamde ozb opbrengst.

De tarieven van de onroerende-zaakbelasting worden gesteld op een percentage van de WOZ-waarde. Deze tarieven zijn voor het belastingjaar 2017 als volgt vastgesteld:

woningen: 0,1826 % voor de eigenaar

niet-woningen:

0,3479 % voor de eigenaar

0,2904 % voor de gebruiker

Afvalstoffenheffing

De gemeente hanteert een Diftar (gedifferentieerde tarieven) systeem voor de afvalstoffenheffing. Voor alle woningen geldt in 2017 een vastrecht van € 62,50 per halfjaar. Het vastrecht is hetzelfde bedrag als in 2016.

Naast het vastrecht wordt een afvalstoffenheffing geheven voor de aanbiedingen van de grijze en groene minicontainers en voor de inworpen in een ondergrondse container. De tarieven voor het aanbieden van afval zijn fors verlaagd ten opzichte van 2016.

Rioolheffing

Van de eigenaren van op de gemeentelijke riolering aangesloten percelen (woningen en niet-woningen) wordt een rioolheffing geheven. Voor de rioolheffing zijn twee tarieven vastgesteld: voor percelen of een zelfstandig gedeelte daarvan € 183,00 en voor een garagebox die als een zelfstandig WOZ-object wordt aangemerkt € 19,00.

Toeristenbelasting

Het tarief voor de toeristenbelasting is € 0,90 per persoon per overnachting. De heffing van de toeristenbelasting over 2017 vindt plaats op basis van aangifte van het aantal overnachtingen.

Marktgeden

Voor een kostendekkende exploitatie van de markten, zijn op basis van de geraamde uitgaven de marktgeldtarieven voor 2017 verhoogd ten opzichte van de tarieven voor 2016. De tarieven voor 2017 zijn: € 0,50 per vierkante meter voor de markt in Stadskanaal en € 1,92 per strekkende meter voor de markt in Musselkanaal.

Spoordok

De gemeentelijke jachthaven Spoordok aan de Havenkade in Musselkanaal is aangelegd voor de vaarrecreatie. Bij de jachthaven zijn enkele voorzieningen aangebracht, waar de vaarrecreanten gebruik van kunnen maken. De gebruiker van een vaartuig is voor het innemen van een ligplaats in het Spoordok liggeld verschuldigd. Het tarief is vastgesteld op € 11,00 per vaartuig per dag. Daarnaast zijn er bij het Spoordok standplaatsen voor campers. Het tarief voor het innemen van een standplaats bedraagt € 9,50 per dag.

Leges

Voor diverse vormen van dienstverlening worden leges geheven. De belangrijkste leges zijn de leges voor de omgevingsvergunning (Wet Wabo) en de leges voor verschillende producten van burgerzaken.

c. **Lokale lastendruk**

De gemiddelde belastingdruk per particulier huishouden is als volgt:

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
onroerendezaakbelasting, eigenarendeel	€ 255,00	€ 222,00
afvalstoffenheffing	" 179,80	" 203,80
rioolheffing	<u>" 183,00</u>	<u>" 202,00</u>
Totaal	€ 617,80	€ 627,80

De WOZ-waarde die voor het jaar 2017 wordt gehanteerd is gebaseerd op de waardepeildatum 1 januari 2016. De gemiddelde WOZ-waarde per woonruimte in de gemeente Stadskanaal bedroeg € 139.600,00. Voor de afvalstoffenheffing is van een gemiddeld bedrag per huishouden van € 179,80 uitgegaan. Dit bedrag is berekend op basis van vastrecht plus een gemiddeld aantal van 12 ledigingen van de grijze container (restafval) en 4 ledigingen van de groene container (gft-afval). De gemiddelde belastingdruk in 2017 was (€ 627,80 min € 617,80) € 10,00 lager dan in 2016.

d. **Kwijtscheldingsbeleid**

De gemeente Stadskanaal hanteert al jaren een ruimhartig kwijtscheldingsbeleid. Particulieren kunnen, als zij geen vermogen en geen betalingscapaciteit hebben, in aanmerking komen voor kwijtschelding van afvalstoffenheffing, onroerendezaakbelasting, rioolheffing en het jaarlijks recht voor het schoonhouden van graven. Ook voor verschillende leges, zoals paspoort- en rijbewijsleges, kan kwijtschelding worden verleend.

Voor 2017 is het kwijt te schelden bedrag geraamd op € 150.000,00. Na afloop van het jaar is gebleken dat er € 162.000,00 is kwijtgescholden.

2. PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Algemeen

Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin de gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat (de uitvoering van) het beleid veranderd moet worden. De omvang van de benodigde weerstandscapaciteit is afhankelijk van de risico's die de gemeente loopt.

Deze paragraaf geeft de actuele stand van het weerstandsvermogen en de risico's van de gemeente zoals bekend bij het opstellen van de jaarrekening.

Er is onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. Bij de incidentele weerstandscapaciteit gaat het voornamelijk om de omvang van de algemene reserves en bestemmingsreserves (eigen vermogen) en de incidentele risico's. Met structurele weerstandscapaciteit worden middelen bedoeld die permanent ingezet kunnen worden om tegenvallers met structurele financiële effecten op te vangen.

Daarnaast zijn in de paragraaf financiële kengetallen op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) opgenomen. De kengetallen zijn beoordeeld in relatie tot de financiële positie.

Beoordeling weerstandsvermogen

Voor de omvang van de weerstandscapaciteit wordt een norm gehanteerd waarbij de verhouding tussen de beschikbare capaciteit en de benodigde capaciteit wordt uitgedrukt in de ratio weerstandscapaciteit:

$$\frac{\text{Beschikbare capaciteit}}{\text{Nodige capaciteit (af te dekken risico's)}}$$

De ratio is bepaald op 1,15. Hierbij worden geen maatregelen getroffen zolang de ratio boven de 1 blijft. Wanneer de ratio tijdens een monitor > 1,3 blijkt te zijn betekent dit dat de weerstandscapaciteit meer dan voldoende is. Indien de ratio < 1 blijkt te zijn moet worden overwogen of er maatregelen nodig zijn.

In het kader van de benodigde weerstandscapaciteit wordt de algemene reserve minimaal gehandhaafd op € 8 miljoen. Bij het vaststellen van het algemene weerstandsvermogen wordt rekening gehouden met risico's op het gebied van grondexploitatie en de reserves die betrekking hebben op grondexploitatie. Hiervoor wordt geen afzonderlijk weerstandsvermogen aangehouden.

Weerstandvermogen per 31 december 2017

(x € 1.000)

	Rekening	Begroting*
Beschikbare weerstandscapaciteit (a)	€ 26.894	€ 25.200
Benodigde weerstandscapaciteit (b)	€ 9.590	€ 10.100
Weerstandvermogen (a-b)	€ 17.304	€ 15.100
Ratio weerstandscapaciteit (a/b)	2,8	2,5

*geactualiseerd na Perspectiefnota 2018-2021

Ten opzichte van de (bijgestelde) begroting is het weerstandsvermogen € 2,2 miljoen groter.

De beschikbare weerstandscapaciteit is per saldo € 1,7 miljoen hoger. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- een lager nadeel op het rekeningresultaat 2017 van € 1,1 miljoen. In de Perspectiefnota 2018-2021 is rekening gehouden met een nadeel van € 1,4 miljoen. Het rekeningresultaat 2017 is € 0,3 miljoen nadelig;
- (nog) niet in de begroting opgenomen toevoegingen van € 0,2 miljoen aan de reserve Stedelijke vernieuwing. Dit betreft de toevoeging van de decentralisatie-uitkering bevolkingsdaling;
- lagere onttrekkingen van totaal € 1,2 miljoen door uitgestelde investeringen die ineens ten laste van de reserves komen;

- per saldo hogere overige onttrekkingen van € 0,8 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een hogere onttrekking aan de reserve Sociaal domein.

Ten opzichte van het begrote bedrag is de werkelijk benodigde weerstandscapaciteit € 0,5 miljoen lager. Het risico op de grondexploitatie is € 0,1 miljoen lager en het risico op de dividendopbrengst is vervallen (€ 0,4 miljoen).

Op basis van de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit van € 26,9 miljoen per 31 december 2017 is de ratio 2,8. Indien het bedrag van de uitgestelde investeringen in 2017 nog volledig onttrokken wordt aan de reserves, daalt de ratio naar 2,68. Uitgaande van de vastgestelde ratio van 1,15 is de beschikbare capaciteit dus ruim voldoende voor de dekking van de lopende (incidentele) risico's.

Hierbij moet wel rekening gehouden worden met een mogelijke inzet van de algemene reserve voor structurele risico's (zie structurele weerstandscapaciteit). De structurele lasten behoren structureel gedekt te zijn binnen de begroting en de meerjarenraming. Incidenteel kunnen voor tegenvallende lastenontwikkelingen echter wel bedragen onttrokken worden aan de algemene reserve.

Berekeningen

Beschikbare weerstandscapaciteit (a)

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit wordt gevormd door het eigen vermogen (reserves) per balansdatum. Een deel hiervan is in beginsel niet vrij besteedbaar omdat mutaties direct consequenties hebben voor de exploitatie en dus voor de structurele weerstandscapaciteit.

Ontwikkeling reservepositie

Per 31 december 2017 bedraagt het totaal van de reserves € 53,0 miljoen, waarvan € 12,2 miljoen algemene reserve en € 40,8 miljoen bestemmingsreserves. Het totaal van de reserves is ten opzichte van de stand per 1 januari 2017 (€ 56,3 miljoen, inclusief het rekeningresultaat van 2016) met € 3,3 miljoen afgenomen. Dit is enerzijds het gevolg van rentetoevoegingen aan bestemmingsreserves van € 0,4 miljoen en anderzijds het negatieve saldo van mutaties van € 3,7 miljoen.

Rekeningsaldo

Het rekeningsaldo 2017 is € 283.000,00 nadelig. In hoofdstuk 1 Algemeen beeld van de rekening wordt voorgesteld het negatieve resultaat te onttrekken aan de Algemene reserve.

Totaal per 31 december 2017

Omvang algemene reserve	€	12.156.000,00
Omvang bestemmingsreserves	"	40.799.000,00
	€	52.955.000,00
Niet vrij besteedbaar:		
Algemene reserve/verkoop aandelen Essent	€	1.330.000,00/-
Bestemmingsreserve verkoop aandelen Essent	"	12.899.000,00/-
Bestemmingsreserve bijdragen in kosten activa	"	11.549.000,00/-
	€	27.177.000,00
Rekeningresultaat 2017	"	283.000,00/-
Beschikbare weerstandscapaciteit (a)	€	26.894.000,00

Benodigde weerstandscapaciteit (b)

Risico's die van materiele betekenis zijn maken deel uit van het weerstandsvermogen. Alleen de risico's met een financieel belang van meer dan € 300.000,00 zijn opgenomen.

Borgstellingen geldleningen

De gemeente Stadskanaal waarborgt voor de volgende geldleningen de betaling van rente en aflossing of fungeert als achtervang.

Geldleningen aan woningbouwcorporaties

De financiële risico's die aan deze garanties zijn verbonden, zijn overgedragen aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. De gemeente en het Rijk blijven ieder wel voor 50% op achtervang aanspreekbaar. Deze achtervang is gerelateerd aan de omvang van het waarborgfonds. Door de omvang van het fonds en de financiële constructie is het risico voor de gemeente gering. Mocht de gemeente echter wel worden aangesproken op de achtervang, dan zal dit in de vorm van het verstrekken van een renteloze lening zijn. Deze lening zal dan worden opgenomen als risico.

Geldleningen aan eigenaren van particuliere woningen

Het Waarborgfonds Eigen Woningen verstrekt Nationale Hypotheek Garantie (NHG) voor aankoop en verbetering van woningen aan particulieren. Daarmee worden voor de geldgevers de risico's beperkt en profiteren de geldnemers van een lagere rente. Met het waarborgfonds is een overeenkomst gesloten waarin de achtervang voor bestaande leningen van particulieren is geregeld. De achtervangfunctie (de gemeenten samen met het Rijk) kan door het waarborgfonds worden aangesproken, in de vorm van renteloze leningen, als het garantievermogen te laag is.

Geldleningen aan instellingen voor ouderenhuisvesting

Het schuldrestant van de leningen aan zorginstellingen die werkzaam zijn in onze gemeente bedraagt per 31 december 2017 € 4.725.000,00. Het financiële risico van deze leningen ligt volledig bij de gemeente. Uitgangspunt is dat eventuele nieuwe leningen aan zorginstellingen door deze instellingen worden ondergebracht bij de stichting Waarborgfonds voor de zorgsector (Wfz).

Geldleningen aan instellingen

Het schuldrestant van de leningen aan het Noorderpoortcollege bedraagt per 31 december 2017 totaal € 558.000,00. Het financiële risico van dit bedrag ligt bij de gemeente.

Vorderingen

Vordering op Vordering op Enexis BV

Het schuldrestant van de door de aandeelhouders verstrekte geldleningen aan Vordering op Enexis BV bedraagt per 31 december 2017 € 1.329.000,00.

Duurzaamheidsleningen

Het totaal van verstrekte duurzaamheidsleningen is per 31 december 2017 € 608.000,00. Het financiële risico van deze leningen is niet gedekt.

Startersleningen

Het totaal van verstrekte startersleningen is per 31 december 2017 € 2.094.000,00. Het financiële risico wordt gedekt doordat startersleningen (als 2^e hypotheek) onder de zekerheidsstelling van het Waarborgfonds Eigen Woningen vallen en daarmee geborgd zijn.

Indirect loopt de gemeente wel (beperkt) risico door de achtervangfunctie voor het Waarborgfonds Eigen woningen die de NHG verstrekt (zie onder borgstellingen geldleningen).

Grondexploitatie

Jaarlijks wordt bekeken of er complexen afgewaardeerd moeten worden om de risico's bedrijfseconomisch te dekken. Per balansdatum zijn de boekwaarden beoordeeld, op basis hiervan is totaal € 28.000,00 afgewaardeerd of voorzien. Per 31 december 2017 is de (netto) boekwaarde € 1.690.000,00.

Voor het risico wordt een percentage van 10% gehanteerd van de totale boekwaarde van onderhanden werk. In het begrotingsjaar is het risico bijgesteld naar € 230.000,00. Op basis van de werkelijke boekwaarde per 31 december 2017 bedraagt het risico € 169.000,00.

Overige risico's

Dividend

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing in de begroting is een risico van € 455.000,00 genoemd in verband met te ontvangen dividendopbrengsten op de aandelen van Enexis NV en NV Bank Nederlandse Gemeenten. De raming voor dividend is in het begrotingsjaar bijgesteld naar € 448.000,00. Dit bedrag is ontvangen waardoor het risico is vervallen.

Hersanering voormalig gasfabriekterrein

Er loopt een juridische procedure om te komen tot ontbinding van de overeenkomst met de aannemer van de sanering van het voormalige gasfabriekterrein en in verband hiermee het vorderen van schadevergoeding. De rechtbank Noord Nederland heeft op 15 maart 2017 uitspraak gedaan en ons grotendeels in het ongelijk gesteld. Een deel van de vordering is toegewezen, op grond daarvan hebben wij een bedrag van € 174.000,00 van de ondernemer ontvangen. In de najaarsnota is besloten om voor dit bedrag een voorziening te treffen voor de kosten van (dit deel van) de hersanering.

Wij hebben besloten hoger beroep in te stellen tegen de uitspraak. Hierdoor blijft de uitkomst van de procedure onzeker en daarmee het (financieel) risico dat de kosten voor overige hersanering van het terrein voor rekening van de gemeente komen bestaan. De totale kosten voor hersanering zijn (nog) niet te kwantificeren, tot nu toe hebben we rekening gehouden met een indicatief bedrag van € 1.000.000,00. Dit kan lager uitvallen, onder andere door gewijzigde wet- en regelgeving.

Mercurius Business Park (MBP)

In oktober 2014 is door ons het voormalige Philipsterrein aangekocht en in maart 2015 weer verkocht aan Mercurius Business Park BV. Het juridisch eigendom is daarmee in handen van MBP BV gekomen, de feitelijke levering (overdracht van het economisch eigendom) vindt plaats na oplevering van de milieusanering. De kosten van de sanering worden gedekt door een bijdrage van de provincie Groningen en de gemeente. Voor het gemeentelijk aandeel in de kosten van de sanering is in de jaarrekeningen 2014 en 2016 een voorziening getroffen.

Op basis van (verkenning) bodemonderzoeken zijn nieuwe bodemverontreinigingen aangetroffen. De Provincie Groningen lijkt niet bereid te zijn een extra bijdrage te verlenen voor de gestegen kosten van de bodemsanering. Er is een raming gemaakt van de extra saneringskosten. Daarnaast hebben we te maken met extra kosten van asbestsanering. Dit heeft te maken met asbest in gebouwen die tijdens de eerste inventarisatie niet betreden mochten worden vanwege de aanwezigheid van gevaarlijk chemische stoffen. De gevormde voorziening is toereikend voor het dekken van de nu bekende kosten. Hiermee is het risico vervallen.

Lokaal onderwijsbeleid algemeen

Het schoolbestuur Stichting Primenius heeft bezwaar ingediend tegen het vaststellen van het overschrijdingspercentage voor de vijfjaarlijkse afrekening. Het college van Gedeputeerde Staten (GS) heeft de vordering van de stichting afgewezen. Tegen deze afwijzing heeft de stichting beroep aangetekend bij de rechtbank Noord Nederland. Op 28 juli 2017 heeft de rechtbank einduitspraak gedaan. Hoewel in het ongelijk gesteld is het vastgestelde overschrijdingsbedrag van € 20.916,00 in het voordeel van de gemeente.

Het schoolbestuur heeft tegen deze uitspraak hoger beroep ingesteld bij de Raad van State. De Raad van State heeft ons in de gelegenheid gesteld onze zienswijze op de ingediende (hoger) beroepsgronden in te dienen. We hebben op 26 september 2017 besloten om een zienswijze in te dienen en ook overigens deel te nemen als belanghebbende aan de procedure (de procedure wordt primair gevoerd tussen Stichting Primenius en het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen). We blijven voorlopig rekening houden met het (doorbetalings)risico van maximaal € 1,2 miljoen.

Diversen

In algemene zin loopt de gemeente risico's met betrekking tot de volgende onderwerpen:

- planschadeclaims;
- fiscale wet- en regelgeving;
- rijksvergoeding inkomensvoorziening (BUIG);
- wachtgeldverplichtingen.

Bij het opstellen van de jaarrekening waren met betrekking tot deze onderwerpen geen risico's met een financieel belang van meer dan € 300.000,00 bekend.

Totaal risico's per 31 december 2017

Gewaarborgde geldleningen	€	5.283.000,00
Vorderingen	"	1.938.000,00
Grondexploitatie	"	169.000,00
Overige risico's	"	<u>2.200.000,00</u>
Benodigde weerstandscapaciteit (b)	€	9.590.000,00

Structurele weerstandscapaciteit

Tegenvallers en risico's van structurele aard met financiële gevolgen voor de langere termijn kunnen in beginsel niet worden gedekt uit de incidentele weerstandscapaciteit. Zodra structurele risico's zich voordoen zullen deze moeten worden vertaald naar de meerjarenbegroting.

De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door structurele begrotingsoverschotten en/of maatregelen die structurele middelen genereren.

In het hoofdstuk Financiële beschouwingen van de Voorjaarsnota 2018 is een stand van zaken van het lopende ombuigingsplan (2016-2019) opgenomen. Het oorspronkelijke uitgangspunt van € 1 miljoen structureel ombuigen is gerealiseerd. De taakstelling van € 300.000,00 structureel voor het (hele) sociale domein moet nog worden gerealiseerd.

De Perspectiefnota 2019-2022 geeft een actueel inzicht in het financiële meerjarenperspectief.

Financiële kengetallen

Kengetal	Rekening 2016	Begroting 2017	Rekening 2017
Netto schuldquote	23%	24%	30%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstreckte geldleningen	20%	19%	27%
Solvabiliteitsratio	51%	55%	49%
Structurele exploitatieruimte	4,4%	0,3%	-0,9%
Grondexploitatie	2%	2,7%	1,5%
Belastingcapaciteit	88%	86%	86%

Algemene toelichting

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. De hoogte van de schuld die de gemeente kan dragen hangt in belangrijke mate af van de hoogte van de inkomsten. Het kengetal geeft de netto schuld als aandeel van de inkomsten uitgedrukt in procenten. Het kengetal wordt zowel inclusief als exclusief alle verstreckte geldleningen berekend. Hiermee wordt in beeld gebracht wat het aandeel van de verstreckte geldleningen is en betekent voor de schuldenlast. Een netto schuldquote tussen 0% en 100% wordt als normaal beschouwd, boven 100% is er weinig leencapaciteit over. Voor een gemeente geldt als indicatie voor een zeer hoge schuld een maximale norm van 130%.

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het kengetal drukt het eigen vermogen uit als percentage van het balanstotaal. Normaal bevindt de ratio van een gemeente zich tussen 20% en 70%. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele baten en lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves, gedeeld door de totale baten (exclusief mutaties reserves) en uitgedrukt in een percentage. Het kengetal geeft aan welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of daling van de lasten daarvoor nodig is. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Het kengetal grondexploitatie is van belang om te kunnen beoordelen of de grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie. Het geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale geraamde baten. De waarde van de grond is het totaal van de geraamde boekwaarde van de bouwgrond in exploitatie. Het percentage geeft een indicatie van het risico, hoe lager het percentage des te geringer het risico.

De belastingcapaciteit geeft inzicht in de ruimte die de gemeente heeft om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Het kengetal geeft weer hoe de belastingdruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De woonlasten meerpersoonshuishouden in het begrotingsjaar worden uitgedrukt in een percentage van het landelijk gemiddelde in het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. Het kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting.

Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie

Voor de beoordeling van de financiële positie moeten de kengetallen in samenhang worden gezien. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid. De opeenvolgende (rekening)jaren laten de trendmatige ontwikkelingen zien.

Op basis van bovenstaande kengetallen concluderen wij dat onze financiële positie per balansdatum **goed** is.

- De schuldenlast is relatief laag, de netto schuldquote ligt ruim onder de maximale norm van 130%.
- De solvabiliteitsratio blijft redelijk constant. Met een percentage van 49 zijn we voldoende in staat aan onze verplichtingen te voldoen.
- Het kengetal structurele exploitatieruimte is in 2017 -0,9%. Ten opzichte van de rekening 2016 is er een negatieve ontwikkeling. Dit is voor een groot deel veroorzaakt door hogere lasten op het sociale domein. In de Perspectiefnota 2019-2022 is het meerjarige financiële beeld weergegeven. Hieruit blijkt dat, ondanks de verwachte positieve ontwikkeling van de uitkeringen uit het gemeentefonds, de ontwikkeling van de structurele exploitatieruimte een risico blijft.
- De verhouding tussen de totale boekwaarde van de grondexploitatie en het totaal van de baten is 1,5%. Per balansdatum zijn gronden afgewaardeerd of voorzien. De overige boekwaarden zijn reëel en kunnen naar verwachting worden terugverdiend.
- Voor het opvangen van structurele tegenvallers is belastingcapaciteit aanwezig.

Voor incidentele tegenvallers is er ruim voldoende incidentele weerstandscapaciteit (zie onder weerstandsvermogen). Inzet hiervan is wel van invloed op de solvabiliteitsratio.

3. PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Inleiding

Deze paragraaf betreft het onderhoud van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Hierbij gaat het om wegen, groen, water, riolering en gebouwen. Deze onderwerpen komen voor in de diverse beleidsvelden. De informatie in deze paragraaf is daarmee een horizontale dwarsdoorsnede van de begroting.

De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan zijn bepalend voor het voorzieningenniveau in de gemeente. Het beleid is gericht op het uitvoeren van het noodzakelijke onderhoud en het zoveel mogelijk voorkomen van (potentieel zeer kostbaar) achterstallig onderhoud.

Op 27 januari 2014 is de Kadernota kwaliteit Openbare Ruimte door u vastgesteld. De nota geeft het kader weer voor de inrichting van het onderhoud en het beoogde onderhoudsniveau voor openbaar groen, water, riolering, wegen, openbare verlichting, speelplaatsen en kunstwerken. Eens in de vier jaar moeten wij u een nota Onderhoud openbare ruimte aanbieden. De volgende Kadernota 2018-2021 is u in het voorjaar van 2018 ter vaststelling aangeboden.

In het ombuigingsplan 2014-2017 is een bezuiniging opgenomen voor het grijs- en groenonderhoud van structureel € 650.000,00 (in 2014 € 150.000,00, in 2015 € 325.000,00, in 2016 € 475.000,00 en in 2017 € 650.000,00). De taakstelling voor 2017 bedraagt dus € 175.000,00 en is via het ombuigingsplan 2016-2019 met ingang van 2017 structureel verhoogd met € 70.000,00. Bij de uitvoering van het onderhoud in 2017 is daardoor rekening gehouden met een totale structurele bezuiniging van € 235.000,00.

In 2017 is besloten om de beeldkwaliteit een impuls te geven en hiervoor incidenteel € 200.000,00 beschikbaar te stellen.

De kapitaalgoederen worden met behulp van het integraal beheersysteem planmatig beheerd en onderhouden. Dit gebeurt door in beheerplannen keuzes te maken in het uit te voeren onderhoud. In deze beheerplannen worden de kwalitatieve en kwantitatieve gegevens aan kostenindicatoren gekoppeld en daarmee maatregelen en plannen gegenereerd. Hierdoor zijn wij in staat om gemeentelijke eigendommen duurzaam in goede staat te houden op het vastgestelde ambitieniveau.

Wegen & Bruggen

Algemeen onderhoud wegen

Het vaststellen van het benodigde wegonderhoud is uitgevoerd op basis van het wegbeheerssysteem. Om dit systeem te voeden worden elke twee jaar de wegen visueel geïnspecteerd. De onderhoudsbehoefte wordt sterk bepaald door verkeersbelasting en weersomstandigheden. In het voorjaar van 2017 heeft de laatste weginspectie plaatsgevonden. Op basis van deze input, het beschikbare budget en de minimaal gewenste kwaliteitsniveaus (vastgelegd in de Kadernota kwaliteit Openbare Ruimte) is de uitvoeringsplanning vastgesteld. Door de taakstellende bezuinigingen in het afgelopen decennium is het onderhoudsbudget en daarmee het onderhoud verder onder druk komen te staan. Dit geldt met name voor de wegen met een erftoegangsfunctie waar voornamelijk curatief onderhoud plaatsvindt. Op wegen met een verkeersfunctie vindt preventief onderhoud plaats.

Dagelijks onderhoud

Dit zijn de activiteiten die tot de dagelijkse werkzaamheden behoren zoals vegen, kleine reparaties aan verhardingen, klein herstelwerk, belijning en het herstraten van een deel van de weg. In de begroting 2017 is hiervoor € 474.000,00 geraamd. Voor het dagelijks onderhoud is de raming gebaseerd op ervaringscijfers. De werkelijke besteding bedraagt € 491.000,00 en dat is € 17.000,00 meer.

Groot onderhoud

Dit zijn grotere, planmatige maatregelen met als doel de structurele achteruitgang van een object te vertragen en weer aan de technische richtlijnen te laten voldoen. De werkzaamheden zijn ingrijpend van aard op een groot deel van de wegen. Voorbeelden zijn het herstraten van een weg en het aanbrengen van nieuwe asfaltdekkingen. Projectmatig onderhoud is het groot preventief onderhoud dat plaatsvindt op basis van een beheerprogramma. De kosten voor groot onderhoud kunnen sterk variëren van jaar tot jaar. Om pieken te voorkomen wordt de gemiddelde onderhoudsbehoefte over vier jaren vastgesteld.

In de begroting 2017 is € 733.000,00 geraamd voor het groot onderhoud aan wegen. Op hoofdroutes (wegen met een ontsluitingsfunctie) is preventief onderhoud uitgevoerd omdat deze wegen (meest asfalt) het gevoeligst zijn voor schade als gevolg van verkeersbelasting in combinatie met weersinvloeden. Op alle overige wegen, de woonstraten en wegen in het buitengebied, is curatief onderhoud (vanuit verkeersveiligheid noodzakelijk onderhoud) uitgevoerd. De werkelijk bestede kosten in 2017 bedragen € 737.000,00 en dit is € 4.000,00 meer.

Onderhoud kunstwerken

Het noodzakelijke onderhoud ten behoeve van de veiligheid en de werking van beweegbare bruggen heeft plaatsgevonden. Na de inventarisatie in 2015 zijn alle kunstwerken opgenomen in het beheersysteem. In de begroting 2017 is voor bruggen € 328.000,00 geraamd voor dagelijks onderhoud, inspectiekosten, klein onderhoud, storings, stroom en water. De werkelijk bestede kosten in 2016 bedragen € 205.000,00, dit is € 123.000,00 minder.

Voor het noodzakelijke groot onderhoud ten behoeve van veiligheid en de werking van beweegbare bruggen en vervanging van beschoeiingen was in 2017 via het meerjarenprogramma vervangingsinvesteringen € 572.000,00 krediet beschikbaar. De werkelijk bestede kosten bedragen € 207.000,00, dit is € 365.000,00 minder. De werkzaamheden worden in 2018 alsnog uitgevoerd en het krediet blijft hiervoor beschikbaar.

Openbare verlichting

In 2015 is na een Europese aanbestedingsprocedure een nieuw contract afgesloten voor het onderhoud, beheer en de vervanging van de openbare verlichting voor een periode van tien jaar. Conform het beleidsplan openbare verlichting is binnen het nieuwe contract een deel van de afgeschreven lichtmasten vervangen door masten met energiezuinige verlichting (LED).

Om het beleidsplan in 2017 volledig uit te voeren heeft u via de voorjaarsnota 2017 € 1.700.000,00 extra krediet beschikbaar gesteld. Voor het vervangen van nog eens 4.300 conventionele armaturen heeft u via de voorjaarsnota 2017 een krediet beschikbaar gesteld van € 1.350.000,00 beschikbaar gesteld gefaseerd over 2017 € 675.000,00 en 2018 € 675.000,00.

In de begroting 2017 was een krediet beschikbaar van € 3.352.000,00 (inclusief een restant krediet van € 977.000,00 vanuit 2016). In 2017 is voor € 1.239.000,00 aan vervanging gerealiseerd. Het restant krediet bedraagt € 2.113.000,00. In 2018 worden de vervangingswerkzaamheden voortgezet.

Ten behoeve van het reguliere onderhoud van de openbare verlichting (onderhoud, storings en remplace) is € 172.000,00 opgenomen in de begroting 2017. Voor het werkelijk noodzakelijk uitgevoerde onderhoud bedragen de kosten in 2018 € 147.000,00, dit is een voordeel van € 25.000,00.

Groen

Het groenonderhoud wordt uitgevoerd op basis van de beeldkwaliteit conform de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte en de kwaliteitscatalogus van de CROW (Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de grond en Weg en waterbouw en de verkeerstechniek). Binnen het groenonderhoud vallen ook de sportvelden en het groen rond de begraafplaatsen.

Er was in 2017 € 3.115.000,00 beschikbaar voor het onderhoud van groen en water (inclusief onderhoud aan bermen en bermsloten). De werkelijke kosten bedragen € 3.197.000,00, dit is € 82.000,00 meer. Dit nadeel is onder ander veroorzaakt door de drie stormen die veel schade hebben veroorzaakt, ondanks dat hiervoor in 2017 een extra budget van € 150.000,00 beschikbaar is gesteld.

Speelplaatsen

Voor het dagelijks onderhoud van speelplaatsen was € 134.000,00 beschikbaar, hiervan is € 90.000,00 besteed, € 44.000,00 minder. Voor vervanging en renovatie van speeltoestellen is een budget van € 22.000,00 beschikbaar, er zijn geen maatregelen gerealiseerd waardoor een voordeel van € 22.000,00 is gerealiseerd.

Water en riolering

In plaats van een nieuw gemeentelijk rioleringsplan (GRP) is in het kader van de samenwerking Waterketen, fase 3 in clusterverband (cluster Groningen-Oost in casu de gemeenten Bellingwedde, Oldambt, Stadskanaal en Vlagtwedde) in 2015 voor de periode 2016-2020 gezamenlijk een afvalwaterplan opgesteld.

In het afvalwaterplan worden behalve het GRP in dit cluster meerdere taken en/of opdrachten gezamenlijk opgepakt en uitgevoerd. De samenwerking moet leiden tot vermindering van kosten voor alle deelnemers.

Op basis van het GRP is voor het dagelijks onderhoud van de riolering in 2017 € 874.000,00 beschikbaar, de werkelijke kosten bedragen € 960.000,00. Op basis van de inspecties en/of klachten zijn reparaties aan het rioolstelsel uitgevoerd waardoor het onderhoudsbudget voor riolen en gemalen uiteindelijk per saldo dus met € 86.000,00 is overschreden.

Sportvelden

In 2015 is het beheersplan sportvelden vastgesteld. Op basis van het beheerplan sportvelden wordt het onderhoud van de sportvelden uitgevoerd.

Voor het reguliere groenonderhoud is € 153.000,00 opgenomen in de begroting 2017 en voor het reguliere onderhoud voor velden € 241.000,00. Besteed is respectievelijk € 192.000,00 en € 239.000,00. Per saldo dus € 37.000,00 meer besteed. De overschrijding is door verschillende kleine ontwikkelingen veroorzaakt.

Gebouwen

Met behulp van het beheerprogramma is het noodzakelijke reguliere onderhoud aan gebouwen bepaald. Het reguliere onderhoud bestaat uit onder andere het schilderen en kleine reparaties. Op basis van bijgestelde kwaliteitsniveaus was € 473.000,00 beschikbaar. Het noodzakelijke onderhoud voor de instandhouding van gebouwen heeft plaatsgevonden. De werkelijk bestede kosten bedragen € 408.000,00 en dit levert een voordeel op van € 65.000,00. Dit is het saldo van de onderhoudslasten van ruim 80 gebouwen. Er is terughoudend, maar wel verantwoord met het oog op veiligheid, met het uitvoeren van onderhoud omgegaan.

Investerings

Op beschikbare kredieten voor vervangingsinvesteringen (€ 2.798.000,00) is totaal € 1.065.000,00 uitgegeven.

	<i>Begroting</i>	<i>Rekening</i>	<i>Vershil</i>
Bruggen	572	207	365
Riolering – GRP 2010-2015	1.964	767	1.197
Gebouwen	<u>262</u>	<u>91</u>	<u>171</u>
	2.798	1.065	1.733

Bruggen

Het krediet is beschikbaar voor twee projecten: het vervangen van een technische installatie aan de Stationsbrug in Musselkanaal en het renoveren/vervangen van beschoeiingen. Niet alle werkzaamheden zijn in 2017 uitgevoerd waardoor een restant krediet van € 365.000,00 resteert.

Riolering

Het verschil is ontstaan doordat geplande investeringen voor vervanging, renovatie en relining nog niet (volledig) zijn uitgevoerd. Het gaat met name om kredieten die binnen het kader van het GRP beschikbaar zijn gesteld. Verschillende projecten zijn aanbesteed en worden in 2018 vervolgd.

In 2017 zijn onder ander werkzaamheden uitgevoerd in de kern Stadskanaal, De Burgemeester Reijnderstraat en is de wateroverlast Ceresdiep/Groene zoom aangepakt.

Gebouwen

Op basis van het beheerssysteem Planon is in 2017 één krediet (€ 30.000,00) beschikbaar gesteld voor vervangingsinvesteringen. Daarnaast is uit voorgaande jaren nog € 230.000,00 beschikbaar voor het afronden van zeven vervangingsinvesteringen. Totaal was daarmee € 262.000,00 beschikbaar. Per saldo is € 91.000,00 besteed en kan € 55.000,00 aan geraamd krediet vervallen waardoor voor uitvoering in 2018 nog € 116.000,00 resteert. Een aantal vervangingsinvesteringen is nog niet uitgevoerd omdat bij inspectie is gebleken dat de geplande maatregelen nog iets kunnen worden uitgesteld.

4. PARAGRAAF FINANCIERING

Het financieringsstatuut geeft de infrastructuur voor het uitvoeren van de treasuryfunctie. Deze paragraaf is het instrument voor het sturen en beheersen van, verantwoordend over en toezicht houden op de treasuryfunctie.

Dagelijks is er aandacht voor het liquiditeitenbeheer van onze gemeente om zo efficiënt mogelijk in de behoefte aan dagelijkse financieringsmiddelen te voorzien.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Voor het beheersen van renterisico's gelden twee richtlijnen. Het gaat hierbij om de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet geeft de limiet aan voor de vlottende schuld van een gemeente. Onder vlottende schuld wordt zoal verstaan geldleningen met een looptijd van korter dan één jaar en schulden in rekening courant verminderd met onder andere contante gelden en tegoeden in rekening courant. De kasgeldlimiet wordt bepaald door een (bij ministeriële regeling vastgesteld) percentage van de totale begroting van de gemeente bij aanvang van het jaar.

Zodra een gemeente met de omvang van de vlottende middelen deze grens structureel overschrijdt, ontstaat een verplichting om binnen drie kwartalen maatregelen te treffen om de omvang van de vlottende middelen te verlagen. Dit is mogelijk door vlottende middelen te vervangen door een langlopende geldlening. Per kwartaal wordt de gemiddelde liquiditeitspositie over het voorgaande kwartaal berekend en vergeleken met de kasgeldlimiet.

Voor 2017 bedraagt het begrotingstotaal € 109,1 miljoen. Het percentage is vastgesteld op 8,5. Dit betekent dat de kasgeldlimiet voor onze gemeente in 2017 afgerond € 9,3 miljoen was. Dit is dus het maximum dat de gemeente in 2017 aan vlottende schuld mag hebben. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de vier kwartalen van 2017.

Bedragen x € 1.000,00

Berekening liquiditeitspositie		Kwartaal	1	2	3	4
1.	Vlottende (korte) schuld	€	10.674	3.337	116	540
2.	Vlottende middelen	€	2.065	2.791	6.198	4.745
3.	Totaal netto vlottende schuld (1-2)	€	8.609	546	-6.082	-4.205
5.	Kasgeldlimiet	€	9.275	9.275	9.275	9.275
6a.	Ruimte onder kasgeldlimiet	€	666	8.729	15.357	13.480
6b.	Overschrijding v/d kasgeldlimiet	€	-	-	-	-
Berekening kasgeldlimiet						
7.	Begrotingstotaal	€	109.100			
8.	Het bij min. regeling vastgestelde percentage		8,5			
9.	Kasgeldlimiet 8,5% x begrotingstotaal	€	9.275			

Zoals uit dit overzicht blijkt zijn we in 2017 binnen de kasgeldlimiet gebleven. In het tweede kwartaal is een vaste geldlening aangetrokken van € 10 miljoen, tegen een rente van 1,38%.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal. Het begrotingstotaal bedraagt voor 2017 € 109,1 miljoen waarmee de renterisiconorm uitkomt op € 21,8 miljoen.

Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)

Stap	Variabelen Renterisico(norm)	Begroting 2017	Rekening 2017
(1)	Renteherzieningen	0	0
(2)	Aflossingen	1.700	1.300
(3)	Renterisico (1+2)	1.700	1.300
(4)	Renterisiconorm	21.800	21.800
(5a)=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	20.100	20.500
(5b)=(3>4)	Overschrijding renterisiconorm	0	0
Berekening	Renterisiconorm		
(4a)	Begrotingstotaal	109.100	
(4b)	Percentage regeling	20	
(4) = (4a x 4b/100)	Renterisiconorm (van alleen jaar T)	21.800	

In 2017 zijn geen geldleningen in aanmerking gekomen voor renteherziening. Uit bovenstaande tabel blijkt dat onze gemeente ruim binnen de renterisiconorm is gebleven.

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht hun overtollige middelen in de schatkist aan te houden. In geval van overtollige middelen is er wel sprake van een drempelbedrag dat buiten de schatkist mag worden gehouden. Het drempelbedrag is gedefinieerd als een gemiddeld bedrag per kwartaal. Dat betekent dat het gemiddelde van het bedrag aan overtollige middelen dat een decentrale overheid gedurende het kwartaal dagelijks buiten de schatkist heeft aangehouden niet boven het drempelbedrag mag liggen. Deze drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal.

Op basis van de begroting 2017 bedraagt de drempel voor onze gemeente afgerond € 818.000,00 (0,75% x € 109,1 miljoen).

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de vier kwartalen van 2017. Daaruit blijkt dat het gemiddeld bedrag aan overtollige middelen per kwartaal onder het drempelbedrag is gebleven.

Op 31 december 2017 stond er geen bedrag uit bij het Rijk.

Overzicht schatkistbankieren (bedragen x € 1.000,00)

	1 ^e kwartaal	2 ^e kwartaal	3 ^e kwartaal	4 ^e kwartaal
Gemiddeld saldo	319	424	219	116
Drempelbedrag	818	818	818	818
Ruimte onder het drempelbedrag	499	394	599	702
Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

Financiering

Wij financieren de investeringen van onze gemeente met eigen en vreemd vermogen. Onder eigen vermogen vallen de algemene reserve en bestemmingsreserves, onder vreemd vermogen vallen voorzieningen en geldleningen van derden.

Een groot deel van de investeringen wordt gefinancierd met interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Hierdoor wordt rente bespaard omdat we voor dit deel geen geld hoeven te lenen. Het overige deel wordt gefinancierd met externe middelen, hoofdzakelijk langlopende geldleningen.

Vaste geldleningen

De stand van de opgenomen geldleningen per 31 december 2017 bedraagt € 30,8 miljoen.

Geldgever	Stand per 31-12-2017	Stand per 31-12-2016	Rente %	Laatste aflossing
NV BNG	€ 1.820.000,00	€ 1.960.000,00	3,55	2030
NV BNG	" 2.600.000,00	" 2.800.000,00	3,80	2030
NV BNG	" 5.200.000,00	" 5.600.000,00	3,72	2030
NV BNG	" 3.200.000,00	" 3.400.000,00	4,56	2033
NV BNG	" 8.000.000,00	" 8.400.000,00	3,68	2037
Aegon	" <u>10.000.000,00</u>	" <u>0,00</u>	1,38	2042
	€ 30.820.000,00	€ 22.160.000,00		

De rentekosten voor bovenstaande leningen bedragen in 2017 € 919.000,00. Dit betekent een gemiddeld rentepercentage van 2,98.

Financieringsstructuur

	<u>31 december 2016</u>	<u>31 december 2017</u>
Totaal vaste activa (A)	€ 88.617.000,00	€ 91.920.000,00
Reserves	" 54.912.000,00	" 52.955.000,00
Saldo rekening	" 1.424.000,00	" -283.000,00
Voorzieningen	" 8.225.000,00	" 7.443.000,00
Opgenomen geldleningen	" <u>22.161.000,00</u>	" <u>30.821.000,00</u>
Totaal passiva (B)	€ 86.722.000,00	€ 90.936.000,00
Saldo (A-B)	€ 1.895.000,00	€ 984.000,00

Deze berekening laat zien dat per 31 december 2017 er sprake is van een tekort aan financieringsmiddelen van € 803.000,00. Ten opzichte van 2016 is het negatieve financieringssaldo met € 1.092.000,00 (€ 1.895.000,00 – € 803.000,00) afgenomen. In de volgende specificatie komt deze mutatie tot uitdrukking.

Besteding van middelen

Netto investeringen in vaste activa	€ 7.007.000,00
Aanwending reserves	" 7.642.000,00
Aanwending voorzieningen	" 1.979.000,00
Aflossing langlopende geldleningen	" 1.340.000,00
Nadelig rekeningresultaat 2017	" <u>283.000,00</u>
	€ 18.070.000,00

Herkomst van middelen

Afschrijving/afwaardering op investeringen	€ 3.412.000,00
Aflossing op verstrekte leningen	" 291.000,00
Toevoeging rente aan reserves	" 357.000,00
Dotaties aan reserves	" 3.905.000,00
Toevoeging rente aan voorzieningen	" 61.000,00
Dotaties aan voorzieningen	" 1.136.000,00
Opgenomen langlopende geldleningen	" <u>10.000.000,00</u>
	€ 19.162.000,00
Per saldo toename van vaste financieringsmiddelen voor de financiering van vaste activa	€ 911.000,00

Rente

In verband met een wijziging in het BBV is met ingang van 2017 in deze paragraaf een overzicht van de (netto)rentelasten, de wijze waarop de rente wordt toegerekend en het renteresultaat opgenomen. Dit is weergegeven in onderstaand schema.

Renteschema

	Percentage	
a. Rentelasten langlopende financiering	2,86%	€ 918.900,00
Rentelasten kortlopende financiering		" 24.600,00
b. Rentebaten		<u>" 181.200,00/-</u>
Saldo rentelasten en rentebaten		€ 762.300,00
c. Rente grondexploitatie	1,39%	<u>" 21.700,00/-</u>
Saldo toe te rekenen externe rente		€ 740.600,00
d1. Rente eigen vermogen		€ 1.649.300,00
d2. Rente over voorzieningen		<u>" 246.800,00</u>
Totaal toe te rekenen rente	3,10%	€ 2.636.700,00
e. Toegerekende (omslag)rente	3,00%	<u>€ 2.549.300,00/-</u>
f. Renteresultaat omslag	0,10%	€ 87.400,00

Renteresultaat

Om een reëel beeld van de investeringslasten te geven, berekenen wij rente (3%) over de interne financieringsmiddelen (eigen vermogen en voorzieningen).

In de begroting 2017 is voor het toerekenen van rente aan investeringen uitgegaan van de vastgestelde renteomslag van 3%. Op basis van de geraamde rentelasten en -baten in verhouding tot de boekwaarde van de investeringen per 1 januari bedraagt de renteomslag 2,85%. Het voordelige renteresultaat van € 126.000,00 is als bate geraamd.

In de rekening is het werkelijke omslagpercentage 3,10 en is het renteresultaat op de omslag € 87.000,00 nadelig. Ten opzichte van de raming is dit een verschil van € 213.000,00.

Het rente resultaat op de omslag maakt onderdeel uit van het totale saldo van de toegerekende rentelasten aan de programma's en de toegerekende rentebaten (bespaarde rente) op algemene dekkingsmiddelen. Ten opzichte van de begroting is dit saldo € 11.000,00 voordelig. Dit is gelijk aan het voordeel op de werkelijk betaalde rentelasten en -baten.

Specificatie:

- rentelasten investeringen	€	22.000,00 V
- rentelasten grondexploitatie	"	9.000,00 V
- renteresultaat omslag	"	-213.000,00 N
- bespaarde rente	<u>"</u>	<u>193.000,00 V</u>
	€	11.000,00 V

Financieringsresultaat exploitatie

Van het rentevoordeel van € 11.000,00 is het voordeel op grondexploitatie neutraal verwerkt, daarnaast heeft per saldo € 1.000,00 betrekking op rentemutaties reserves. Van het voordeel blijft dan € 1.000,00 ten gunste van de exploitatie. De (netto)afschrijvingen over investeringen zijn ten opzichte van de begroting per saldo € 116.000,00 lager. Totaal bedraagt het voordeel op de exploitatie dan € 117.000,00. Hiervan heeft een bedrag van € 62.000,00 betrekking op de onderdelen afval en riolering. Het resultaat hiervan is verrekend met de betreffende egalisatiereserves. Het netto voordeel op de exploitatie bedraagt € 55.000,00.

5. PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Organisatie- en personeelsbeleid

In 2017 is hard gewerkt aan de transformatie van het sociaal domein. Door middel van een formatieaanpassing en opleidingsplan is kwantitatief en kwalitatief geïnvesteerd in medewerkers om te voldoen aan de nieuwe eisen die worden gesteld (de zogenaamde 'ja tenzij' gedachte). Het resultaat is een aanzet tot een lerende organisatie met de benodigde veranderkracht qua personele formatie en aanwezige competenties.

De onderhoudsronde van het functiewaarderingssysteem HR21 is in 2017 opgestart en loopt door tot in 2018. Hiermee wordt zorggedragen voor een totale actualisatie van het functiegebouw, de functiebeschrijvingen en -waarderingen. HR21 levert een toekomstbestendig functieboek op waarbij het de verwachting is dat deze voor een aantal jaren toereikend is.

Op basis van de resultaten van de, in 2016 gehouden, Risico-inventarisatie en -evaluatie is het arbobeleid in 2017 geactualiseerd. Het hierbij behorende actieplan is opgesteld en wordt voortvarend opgepakt.

Uw raad heeft in november 2017 met het vaststellen van het koersdocument "Stadskanaal, nait soezen, moar doun" en het daarbij behorende projectenboek de koers voor onze gemeente vastgesteld. Dit koersdocument laat zien hoe wij samen met onze partners de belangrijkste opgaven op het gebied van economie, werkgelegenheid, zorg, duurzaamheid en leefbaarheid aanpakken. We maken dit zichtbaar onder de noemers:

- Stadskanaal werkt duurzaam!
- Stadskanaal leeft!
- Stadskanaal pakt aan!

Om deze koers door de gemeentelijke organisatie op een professionele wijze uit te laten voeren, is een doorontwikkeling van onze organisatie noodzakelijk. Dit wordt in 2018 door ons uitgewerkt in een uitvoeringsplan "Organisatie in Beweging". In de Perspectiefnota 2019-2022 zijn wij ingegaan op de financiële consequenties die hiermee gepaard gaan.

Inkoop

De inkoopfunctie, waarbij vakinhoudelijke medewerkers tijdens een inkooptraject nauw samenwerken met de inkoopadviseur die de coördinatie en procesbegeleiding van een inkooptraject voor zijn rekening neemt, is inmiddels volledig beklijfd in de organisatie. Bij verschillende trajecten is succesvol het uitgangspunt voor social return toegepast. Specifiek wordt hier het schildersproject genoemd waarbij op verschillende onderhoudsprojecten succesvol bijgedragen is aan het verbeteren van de arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Het actualiseren van de nota "Inkopen en aanbesteden door de gemeente Stadskanaal 2014" wordt in de loop van 2018 afgerond. Onlangs is door landelijke inkoopplatforms de Actieagenda Beter Aanbesteden gepubliceerd. De agenda omvat 23 punten die richtlijnen kunnen zijn voor het verder verbeteren van de inkoopfunctie. Bij het actualiseren van de nota worden de richtlijnen voor onze gemeente getoetst en waar nodig wordt de nota afgestemd en verbeterd naar aanleiding van de Actieagenda.

In 2017 bedraagt het percentage facturen welke binnen 30 dagen zijn betaald 92%.

Communicatie

De gemeente heeft zich in 2017 ingezet voor een goede informatievoorziening en afstemming met inwoners en ondernemers. Dit is onder meer gedaan via werkbezoeken van ons college aan wijken, contacten met wijkraden, ondernemersbijeentkomsten en informatievoorziening via diverse media.

Het aantal volgers op sociale media is opnieuw toegenomen in vergelijking met voorgaande jaren. Het gemeentelijk account op Twitter groeide – ondanks de afnemende populariteit van Twitter – door naar 4376 volgers in 2017. Naast het gebruik van Twitter, krijgt ook het gemeentelijk account op Facebook steeds meer likes (2664 in 2017) en steeds meer reacties. De bedrijfspagina op LinkedIn kwam uit op bijna 1150 volgers in 2017.

Dienstverlening/Klant Contact Centrum

In 2017 hebben wij onze digitale dienstverlening binnen het Klant Contact Centrum (KCC) verder uitgebreid. Zo kunnen burgers nu zelf meldingen voor de openbare ruimte doen via de FIXI-App. De meldingen die worden gedaan, worden rechtstreeks ingeboekt in ons zaakstelsel. Indien gewenst, wordt de melder op de hoogte gehouden van de afwikkeling van zijn melding.

Verder is het KCC uitgebreid met een aantal nieuwe kanalen. Dit zijn de kanalen Facebook, Twitter en WhatsApp. Via deze kanalen kunnen inwoners, bedrijven en instellingen vanaf nu ook hun vragen stellen aan de gemeente. Gemiddeld genomen komen er nu ongeveer 60 vragen per maand binnen via deze nieuwe kanalen.

Informatievoorziening & automatisering

In 2017 is het Informatiebeleid voor de periode 2017 tot en met 2018 vastgesteld.

Conform het vastgestelde informatiebeleid zijn diverse ICT-projecten uitgevoerd, zoals

- het installeren van software voor beveiliging van het netwerk,
- het vervangen van de BRP applicatie (Basisregistratie personen),
- het vervangen van PC's door laptops (Plaats- en tijd onafhankelijk werken),
- het vervangen van netwerkkapparatuur,
- het uitbreiden van de computer systemen om het flexibel werken te kunnen faciliteren,
- het ICT-beheer verder professionaliseren,
- uitfaseren ICT samenwerking gemeente Vlagtwedde,

Een aantal projecten is doorgeschoven naar 2018, met name veroorzaakt door de ontvlechting van de ICT dienstverlening met de gemeente Vlagtwedde.

Informatieveiligheid & privacy

Informatiebeveiliging is essentieel voor de beschikbaarheid en integriteit van deze gegevens en de systemen waarmee wij onze werkzaamheden uitvoeren. In 2017 zijn we begonnen de ICT systemen en de logische toegangscontrole continu te monitoren. Door het vroegtijdig signaleren van afwijkingen en bedreigingen proberen we incidenten te voorkomen.

Bij het inrichten van werkplekken houden we rekening met de best practices voor informatiebeveiliging. De nieuwe verantwoordingsystematiek ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) is vanaf 2017 van kracht en heeft tot doel het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten verder te professionaliseren, door het toezicht te bundelen en aan te sluiten op de gemeentelijke Planning & Control-cyclus. Hierdoor hebben wij meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kunnen wij hier ook beter op sturen. Vanuit de ENSIA systematiek hebben we in 2017 op een aantal bedrijf kritische processen een zelfevaluatie op proces- en datakwaliteit uitgevoerd.

De ENSIA audit over 2017 bestond uit een DigiD audit en een Suwinet audit. Deze audit is uitgevoerd door een onafhankelijke IT-auditor. De DigiD audit was gericht op het veilig aanbieden van webformulieren op onze website waar onze klanten zich met DigiD kunnen identificeren. De audit heeft een technische en een procesmatige insteek. Tijdens de audit bleek dat de website niet meer voldeed aan het nieuwe, strengere normenkader dat dit jaar is ingegaan. Dit lag met name aan het niet op orde hebben van de procesbeschrijvingen en leverde niet gelijk gevaar op voor de technische beveiliging van de site. Om hier extra zeker van te zijn hebben we naast de penetratietest die door de auditor is uitgevoerd, nog een extra test laten uitvoeren door een beveiligingsbedrijf.

We zijn begin 2018 van start gegaan met de selectie en inrichting van een nieuwe, moderne website, die wel aan het zware normenkader kan voldoen. Dit najaar zal er een nieuwe DigiD aansluitaudit plaatsvinden waarin de beveiligingseisen opnieuw getoetst worden.

Suwinet is een informatiesysteem dat door geautoriseerde medewerkers kan worden geraadpleegd om klantgegevens te controleren. Hiervoor hebben wij in 2016 beleid opgesteld. Er wordt door middel van logging bijgehouden of er op correcte wijze gebruik gemaakt wordt van het systeem en hierover wordt tijdens werkoverleggen periodiek gerapporteerd. Ook Suwinet heeft dit jaar een nieuw normenkader gekregen. We voldoen niet geheel aan dit strengere normenkader. Daarom zal als verbeteractie het beleid voor het gebruik van Suwinet worden aangepast aan het nieuwe kader. Ook zal de procesbeschrijving rondom autorisaties van nieuwe medewerkers in het beleid opgenomen worden.

In 2017 hebben wij een plan van aanpak gemaakt voor het implementeren van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Deze Europese Privacywetgeving vervangt op 25 mei 2018 de Wet bescherming persoonsgegevens. Wij zijn vanuit de AVG verplicht om een aantal maatregelen te treffen, waaronder het opstellen van privacybeleid, het inrichten van een verwerkingenregister, het houden van bewustwordings sessies voor het ambtelijk personeel en het aanstellen van een functionaris gegevensbescherming.

6. PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Stadskanaal heeft zowel bestuurlijke als financiële belangen in 19 verbonden partijen. In deze paragraaf staan gemeenschappelijke regelingen, aandeelhouderschap, deelname aan stichtingen waarbij in 2017 zowel een bestuurlijk als financieel belang aanwezig was. Per programma zijn per verbonden partij de belangrijkste ontwikkelingen in 2017 weergegeven.

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Bestuursacademie Noord Nederland
Verbonden Partijen	Deelnemers aan de gemeenschappelijke regeling BANN, waaronder de gemeente Stadskanaal.
Bestuurlijk belang	De gemeenschappelijke regeling BANN is na de fusie met de Bestuursacademie Oost-Nederland omgevormd tot een vangnetvoorziening voor na de privatisering doorlopende werkgeversverplichtingen.
Financieel belang	In de begroting 2017 is geen bijdrage geraamd.
Realisatie 2017	-

Naam	Publieke Gezondheid & Zorg (PG&Z)
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	Binnen de PG&Z werken de 23 Groninger gemeenten samen op het gebied van de publieke (jeugd)gezondheidszorg. De GGD is de uitvoerende organisatie en heeft de taak te zorgen voor de bescherming en bevordering van de gezondheid van de Groninger burgers. De 23 Groninger gemeenten hebben de inkoop van de jeugdhulp gemandateerd aan het Dagelijks Bestuur PG&Z en de uitvoering belegd bij de uitvoeringsorganisatie Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG). Daarmee zijn er vanaf 2015 twee uitvoeringsorganisaties (GGD & RIGG) onder de vlag van PG&Z actief.
Financieel belang	De bijdrage aan de PG&Z bedraagt over 2017 € 1.126.000,00 Dit is inclusief de bijdrage voor uitvoering van de JGZ 0-4 jarigen.
Financiële kengetallen	Eigen vermogen 1 januari 2017 € 2.502.000,00 en op 31 december 2017 € 2.852.000,00. Vreemd vermogen 1 januari 2017 € 700.000,00 en op 31 december 2017 € 1.940.000,00
Realisatie 2017	<i>Publieke gezondheid</i> Op basis van de evaluatie van de GR en in samenhang met het koersdocument Publieke gezondheid in de regio Groningen Ontwikkelperspectief 2017 – 2020 is de GR in 2017 gewijzigd. De GGD is in 2017 een pilot gestart voor het aangaan van dienstverleningsovereenkomst (DVO') met de deelnemende gemeenten. Aan de hand van de uitkomsten van de pilot worden vanaf eind 2017 en in 2018 DVO's (dienstverleningsovereenkomsten) afgesloten met de deelnemende gemeenten. In 2017 is een onderzoek gestart naar de positionering van de GGD. De besluitvorming over de positionering vindt plaats in 2018. <i>RIGG</i> De Groninger gemeenten hebben in 2017 besloten de gezamenlijke inkoop van jeugdhulp via het RIGG met 3 jaar te verlengen.

Naam	Veiligheidsregio Groningen (VR Groningen)
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten
Bestuurlijk belang	De VR is op 1 januari 2014 ontstaan na splitsing van de “oude” regeling Veiligheids- en Gezondheidsregio Groningen (V&GR) in een nieuwe VR Groningen en de PG&Z. Binnen de VR Groningen werken de 23 Groninger gemeenten samen op het gebied van brandweertzorg en rampenbestrijding (crisisbeheersing). De VR Groningen is een zelf uitvoerende organisatie.
Financieel belang	Voor 2017 is een bijdrage betaald van € 1.615.000,00 geraamd voor de uitvoering van de brandweertaken en € 103.000,00 voor rampenbestrijding.
Financiële kengetallen	Eigen vermogen 1-1 € 5,6 miljoen / 31-12 € 4,8 miljoen, zal onder andere afnemen in verband met financiering van vervangingsinvesteringen. Vreemd vermogen: 1-1 € 1,6 miljoen (voorzieningen) en € 10,2 (financiering) Per 31-12: € 1,8 miljoen (voorzieningen) en € 12,2 (financiering). De financiering is met name aangewend voor de aankoop van de kazernes van de verschillende gemeenten.
Realisatie 2017	<p>Enkele ontwikkelingen met financiële consequenties veroorzaken een afwijking ten opzichte van de begroting 2017. Het gaat om cao-ontwikkelingen en het bestuursbesluit Schoon werken.</p> <p><i>Cao-ontwikkelingen (€ 660.000,00)</i> Bij het opstellen van de begroting 2017 is op basis van toen bekende uitgangspunten rekening gehouden met een loonindexatie van € 476.000,00. Deze indexatie blijkt nu te laag te zijn waardoor een nadeel van € 260.000,00 ontstaat. Daarnaast levert de verhoging van de pensioenpremie € 400.000,00 extra werkgeverslasten op. Totaal stijgen de lasten dus met € 660.000,00.</p> <p><i>Schoon werken (€ 108.000,00)</i> Met het oog op het waarborgen van de veiligheid van het brandweerpersoneel was het noodzakelijk in de begroting 2017 een incidenteel budget van € 108.000,00 op te nemen en in de vanaf het begrotingsjaar 2018 een structureel budget van € 170.000,00. Concreet gaat het hier om het voorkomen van gezondheidsrisico's door het blootstellen aan rook en roet. Aanleiding hiervoor is recente buitenlands onderzoek waarin is aangetoond dat met de opname van bepaalde stoffen in rook en roet een verhoogde kans op het krijgen van kanker bestaat. De te treffen maatregelen faciliteren brandweermensen om zo snel mogelijk na een incidentbestrijding schone kleding en ademhalingsapparatuur beschikbaar te hebben om zo meteen weer schoon paraat te zijn.</p> <p><i>Herijking Verdeelsleutel (€ 0,00)</i> In 2016 is besloten de herijking van de verdeelsleutel gefaseerd in 2016 en 2017 door te voeren. Voor onze gemeente betekent dit een hogere exploitatiebijdrage van € 10.000,00. In de begroting 2017 was deze aanpassing nog niet verwerkt.</p> <p><i>Aanpassing exploitatiebijdrage</i> Bovenstaande ontwikkelingen betekent voor onze gemeente per saldo een hogere bijdrage in het exploitatietekort van € 44.000,00.</p>

Naam	Omgevingsdienst Groningen (ODG)
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten en de provincie Groningen
Bestuurlijk belang	De Omgevingsdienst Groningen verzorgt vanaf 1 november 2013 voor de Groninger gemeenten en de provincie Groningen (afhankelijk van gemaakte afspraken) de uitvoering van vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken op het gebied van milieu, bouwen, wonen, Ruimtelijke Ordening, Algemene Plaatselijke Verordening en Bijzondere wetten. Het belangrijkste doel van de Omgevingsdienst is het verhogen van de kennis en daarmee het verhogen van de kwaliteit van het werk en het realiseren van efficiencyvoordelen. De Omgevingsdienst Groningen werkt in opdracht van de 23 Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Financieel belang	De bijdrage in het exploitatietekort van de ODG bedraagt € 1.342.000,00. Daarnaast is € 51.000,00 bijgedragen als gevolg is van specifieke loonafspraken van de medewerkers die zijn overgedragen aan de ODG.
Financiële kengetallen	De begroting van de ODG sluit met de bijdrage van de deelnemers. Eigen vermogen 1 januari 2017 € 2.235.000,00 Eigen vermogen 31 december 2017 € 1.690.000 Vreemd vermogen 1 januari 2017 € 4.368.000,00. Vreemd vermogen 31 december 2017 € 4.005.000.
Realisatie 2017	In 2017 is besloten de taken die met de uitvoering van de APV en D&H te maken hebben terug te halen van de ODG naar de gemeente. Om de bedrijfsvoering te verbeteren zijn onderzoeken naar de bedrijfsvoering vertaald in een Verbeterplan en Actieplan. Onderdeel daarvan is onder andere het zaakstelsel LOS, het stelsel voor de uitvoering van taken van de ODG maar ook het communicatiesysteem tussen gemeenten en de ODG. Er zijn in samenwerking met de regionale uitvoeringsdienst Drenthe maatregelen getroffen om het LOS beter te implementeren.

Naam	Werkvoorzieningsschap de Kanaalstreek (Wedeka)
Verbonden Partijen	Gemeenten Stadskanaal, Vlagtwedde, Borger-Odoorn, Veendam en Menterwolde.
Bestuurlijk belang	Mensen met een arbeidshandicap een passende werkomgeving bieden en/of begeleiding bieden indien de werkomgeving bij een reguliere werkgever is. Dit gebeurt in het kader van de wet Sociale Werkvoorziening.
Financieel belang	De subsidie aan Wedeka van onze gemeente voor 2017 bedraagt totaal € 19.751.000,00. Hiervan wordt € 18.151.000,00 gedekt door een bijdrage uit het Sociaal Deelfonds waarin de "oude" WSW gelden van het Rijk zijn ondergebracht. Het resterende bedrag van € 1.600.000,00 is onze bijdrage aan het exploitatietekort.
Financiële kengetallen	Gegevens jaarrekening Wedeka 2017: Eigen vermogen 1-1 € 0,00 / 31-12 € 1.466.000,00. Vreemd vermogen 1-1 € 9.922.000,00 / 31-12 € 9.217.000,00. Het exploitatietekort van € 2.363.000,00 moet door de deelnemende gemeenten worden gedekt.
Realisatie 2017	Door betere bedrijfsresultaten en een hogere rijkssubsidie valt het voordelig exploitatiesaldo over 2017 € 1.446.000,00 hoger uit dan geraamd.

Naam	Samenwerkingsverband afvalverwijdering Oost- en Zuidoost-Groningen (SOZOG)
Verbonden Partijen	Gemeenten Bellingwedde, Hoogezand-Sappemeer, Menterwolde, Oldambt, Pekela, Slochteren, Stadskanaal, Veendam, Vlagtwedde.
Bestuurlijk belang	Samenwerking op het gebied van verwijdering van afval. Het accent ligt op het afsluiten van afvalverwerkingscontracten en afvalinzamelingscontracten.
Financieel belang	Vanwege de liquiditeitspositie van het SOZOG is door het AB van het SOZOG besloten dat tot en met 2017 geen gemeentelijke bijdrage is verschuldigd.
Financiële kengetallen	Het SOZOG heeft geen eigen of vreemd vermogen. Het exploitatieresultaat wordt met de deelnemende gemeenten afgerekend.
Realisatie 2017	In juli 2017 heeft het AB van het SOZOG besloten gebruik te maken van de eerste optie tot verlenging van de overeenkomst voor de verwerking van het gft-afval met OGAR. Daarmee is de overeenkomst verlengd met 2 jaar tot 1 april 2020.

Vennootschappen

Naam	NV Waterbedrijf Groningen
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten en de provincie Groningen.
Bestuurlijk belang	Waterbedrijf Groningen wil als maatschappelijke onderneming de waterbelangen in de regio duurzaam veilig stellen.
Financieel belang	Onze gemeente bezit 14 aandelen met een nominale waarde van € 6.350,00 (€ 454,00 per aandeel). Door het waterbedrijf wordt geen dividend uitgekeerd.
Financiële kengetallen	Nog niet bekend.
Realisatie 2017	Geen bijzonderheden.

Naam	NV Bank Nederlandse gemeenten (BNG)
Verbonden Partijen	Nederlandse overheidsinstellingen waaronder alle Nederlandse gemeenten.
Bestuurlijk belang	De NV BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Financieel belang	Onze gemeente bezit 27.339 aandelen met een nominale waarde van € 68.000,00 (€ 2,50 per aandeel). In 2017 is een bedrag van € 45.000,00 aan dividend ontvangen.
Financiële kengetallen	Gegevens jaarrekening 2017: Eigen vermogen 1 januari 2017 € 4.486 mln. Eigen vermogen 31 december 2017 € 4.953 mln. Vreemd vermogen 1 januari 2017 € 149.514 mln. Vreemd vermogen 31 december 2017 € 135.072 mln. Het resultaat over 2017 is € 393 mln.
Realisatie 2017	Geen bijzonderheden.

Naam	Enexis Holding NV (voorheen NV Essent)
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten.
Bestuurlijk belang	Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland diende Essent uiterlijk voor 1 januari 2011 gesplitst te worden in een Netwerk en een Productie- en Levering Bedrijf. Essent heeft eind 2007 een herstructurering doorgevoerd waarbij het economisch eigendom de gas- en elektriciteitsnetten binnen de Essent-groep zijn verkocht en overgedragen aan Enexis. De afsplitsing van het netwerkbedrijf vanuit Essent naar haar publieke aandeelhouders is geëffectueerd op 30 juni 2009 via een uitkering in natura. Essent heeft daarmee 100% van de aandelen in de Vennootschap Enexis Holding uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van hun aandelenbezit.
Financieel belang	De gemeente bezit 568.464 aandelen met een nominale waarde van € 568.464,00 (€ 1,00 per aandeel). In 2017 is een bedrag van € 392.000,00 aan dividend ontvangen.
Financiële kengetallen	Gegevens jaarrekening 2017: Eigen vermogen 1 januari 2017 € 3.704 mln. Eigen vermogen 31 december 2017 € 3.808 mln. Vreemd vermogen 1 januari 2017 € 3.580 mln. Vreemd vermogen 31 december 2017 € 3.860 mln. Het resultaat over 2017 is € 207.000,00.
Realisatie 2017	Geen bijzonderheden.

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De rechter heeft, in kort geding, bepaald dat het 50%-belang van Essent, in economische zin, in NV Elektriciteits Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ) niet mocht worden mee verkocht aan RWE. Dit houdt in dat de verkopende aandeelhouders zowel het juridisch als economische eigendom van Essent haar 50% belang in EPZ verkregen en daarmee de rechten om de publieke belangen te borgen. Medio 2011 is overeenstemming bereikt tussen de aandeelhouders van PBE en het Zeeuwse energiebedrijf Delta over een minnelijke regeling van het in 2009 ontstane geschil inzake de verkoop en levering. Het EPZ-belang is alsnog verkocht aan RWE. Binnen PBE is nog een bedrag van € 1,6 miljoen achtergebleven om mogelijke zaken die uit de verkoop voortkomen af te wikkelen. Als gevolg van contractuele verplichtingen dient de vennootschap nog in stand gehouden te worden.
Financieel belang	Deelneming heeft een nominale waarde van € 1,00.
Financiële kengetallen	Gegevens jaarrekening 2017: Eigen vermogen 1 januari 2017 € 1,6 mln. Eigen vermogen 31 december 2017 € 1,6 mln. Vreemd vermogen 1 januari 2017 € 51.000,00. Vreemd vermogen 31 december 2017 € 18.000,00. Het resultaat over 2017 is - € 18.000,00.
Realisatie 2017	Geen bijzonderheden.

Naam	CBL Vennootschap BV
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten.
Bestuurlijk belang	De functie van deze CBL Vennootschap BV is dat zij de verkopende aandeelhouders vertegenwoordigt (naast RWE AG, Enexis Holding NV en Essent NV) ten behoeve van de afwikkeling van de Cross Border Leases. In 2016 is het CBL Escrow Fonds geliquideerd. Als gevolg van contractuele verplichtingen dient de vennootschap nog in stand gehouden te worden.
Financieel belang	Deelneming heeft een waarde van € 75,96. Er is in 2017 een bedrag van € 2.400,00 aan dividend ontvangen.
Financiële kengetallen (in dollars)	Gegevens jaarrekening 2017: Eigen vermogen 1 januari 2017 € 788.000,00. Eigen vermogen 31 december 2017 € 147.000,00. Vreemd vermogen 1 januari 2017 € 149.000,00. Vreemd vermogen 31 december 2017 € 17.000,00. Het resultaat over 2017 is - € 19.000,00.
Realisatie 2017	Geen bijzonderheden.

Naam	Vordering op Enexis BV
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten.
Bestuurlijk belang	Omdat Enexis BV over onvoldoende contante middelen beschikte om de koopprijs voor de gas- en elektriciteitsnetten te betalen is deze onverschuldigd gebleven en omgezet in een lening van Essent Nederland BV. De lening (bestaande uit vier tranches) is overgedragen aan de verkopende aandeelhouders en ondergebracht in deze vennootschap. Alleen de lening van de vierde tranche resteert nog.
Financieel belang	Deelneming heeft een waarde van € 75,96. Verstrekke geldlening € 1.329.000,00. In verband met de verstrekke geldlening is in 2017 een bedrag van € 96.000,00 aan rente ontvangen.
Financiële kengetallen	Gegevens jaarrekening 2017: Eigen vermogen 1 januari 2017 € 24.000,00. Eigen vermogen 31 december 2017 € 9.000,00. Vreemd vermogen 1 januari 2017 € 356 mln. Vreemd vermogen 31 december 2017 € 356 mln. Het resultaat over 2017 is - € 15.000,00.
Realisatie 2017	Geen bijzonderheden.

Naam	Verkoop Vennootschap BV
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten.
Bestuurlijk belang	In het kader van de transactie met RWE hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties gegeven aan RWE. Het overgrote merendeel van deze garanties is door de verkopende aandeelhouders op het moment van verkoop van Essent PLB aan RWE overgedragen aan deze deelneming. De vennootschap beheert het bedrag dat in escrow is gestort ter zekerheidsstelling van eventuele schadeclaims. In 2016 is het General Escrow Fonds geliquideerd. Als gevolg van contractuele verplichtingen dient de vennootschap nog in stand gehouden te worden.
Financieel belang	Deelneming heeft een waarde van € 75,96. Er is in 2017 een bedrag van € 3.900,00 aan agio ontvangen.
Financiële kengetallen	Gegevens jaarrekening 2017: Eigen vermogen 1 januari 2017 € 1,2 mln. Eigen vermogen 31 december 2017 € 151.000,00. Vreemd vermogen 1 januari 2017 € 37.000,00. Vreemd vermogen 31 december 2017 € 20.000,00 . Het resultaat over 2017 is - € 67.000,00.
Realisatie 2017	Geen bijzonderheden.

Naam	CSV Amsterdam BV (voorheen Claim Staat Vennootschap BV)
Verbonden Partijen	6 provincies en 113 gemeenten
Bestuurlijk belang	In 2014 is er, in verband met de verkoop van Attero aan Waterland, een bedrag van € 13,5 miljoen in escrow gestort (voor eventuele claims). Deze escrow wordt beheerd door CSV Amsterdam BV. De looptijd van deze vennootschap is afhankelijk van de periode dat claims worden afgewikkeld. Naar verwachting zal de vennootschap eind 2019/begin 2020 kunnen worden geliquideerd.
Financieel belang	Deelneming heeft een waarde van € 75,96. Er is in 2017 een bedrag van € 9.000,00 aan dividend ontvangen.
Financiële kengetallen	Gegevens jaarrekening 2017: Eigen vermogen 1 januari 2017 € 3,2 mln. Eigen vermogen 31 december 2017 € 870.000,00. Vreemd vermogen 1 januari 2017 € 171.000,00. Vreemd vermogen 31 december 2017 € 65.000,00 . Het resultaat over 2017 is - € 110.000,00.
Realisatie 2017	Geen bijzonderheden.

Stichtingen

	Stichting SportEvenementen en Talentondersteuning (SET)
Verbonden Partijen	Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van onderwijsinstellingen, sportverenigingen en het bedrijfsleven, gevestigd in de gemeente Stadskanaal, en een vertegenwoordiger van de gemeente Stadskanaal.
Bestuurlijk belang	De stichting is opgezet met als doel om een fonds op te zetten om (grote) sportevenementen mogelijk te blijven maken en talenten te ondersteunen.
Financieel belang	Door de gemeente is in 2015 een bijdrage toegekend van € 25.000,00.
Financiële kengetallen	De stichting is eind 2015 opgericht. In 2015 is € 10.000,00 beschikbaar gesteld voor de Disability Games en in 2016 € 10.000,00 voor de Energiewachttour. In 2017 is een bedrag van € 1.500,00 uitgegeven aan talentondersteuning voor een veelbelovend turntalent.
Realisatie 2017	-

	Bedrijvenpark Zuid-Groningen
Verbonden Partijen	Gemeente Stadskanaal en Gemeente Vlagtwedde.
Bestuurlijk belang	Ontwikkelen werkgelegenheid door middel van exploitatie bedrijventerrein
Financieel belang	Exploitatie fase 1 is met winst afgerond.
Realisatie 2017	De stichting wordt "slapende" gehouden.

Overige verbonden partijen

	Centrumregeling beschermd wonen en opvang
Verbonden Partijen	Alle 23 Groninger gemeenten.
Bestuurlijk belang	Binnen de Centrumregeling beschermd wonen Groningen hebben de 23 Groninger gemeenten afspraken gemaakt met centrumgemeente Groningen voor de uitvoering van de taken beschermd wonen, inloop GGZ en begeleiding maatschappelijke opvang en vrouwenopvang over het jaar 2017.
Financieel belang	De bijdrage aan de centrumgemeente voor de taak bovenregionale inkoop GGZ was voor 2017 € 9.800,00. De centrumregeling heeft over 2017 een positief resultaat gerealiseerd. Op grond van de afspraken over financiële solidariteit wordt het resultaat over de 23 Groninger gemeenten verdeeld. Het aandeel van onze gemeente bedraagt € 424.400,00.
Financiële kengetallen	Niet van toepassing.
Realisatie 2017	In 2017 is de Centrumregeling beschermd wonen en opvang gewijzigd in de Centrumregeling beschermd wonen en opvang en inloopvoorziening GGZ Groningen en is een dienstverleningsovereenkomst afgesloten tussen de deelnemende gemeenten en de centrumgemeente. De deelnemende gemeenten hebben het Gezamenlijk Plan Groninger gemeenten Van Beschermd Wonen en Opvang naar wonen met begeleiding op maat: op weg naar 2020 opgesteld en ter besluitvorming aangeboden aan de deelnemende gemeenten.

	Agenda voor de Veenkoloniën
Verbonden Partijen	Gemeenten Veendam, Pekela, Stadskanaal, Vlagtwedde, Borger-Odoorn, Aa en Hunze en Emmen, de waterschappen Hunze en Aa's en Vechtstromen en de provincies Groningen en Drenthe
Bestuurlijk belang	Het verbeteren van de sociaaleconomische ontwikkeling van de Veenkoloniën.
Financieel belang	De bijdrage in de kosten van het projectbureau en de proceskosten over 2017 bedragen € 5.000,00.
Realisatie 2017	De Agenda voor de Veenkoloniën heeft in 2017, net als voorgaande jaren , verder vorm gegeven aan de uitvoering van projecten in het kader van verduurzaming en vernieuwing van de landbouwsector (Innovatieprogramma 2014-2020).

	Eems Dollard Regio (EDR)
Verbonden Partijen	Grensoverschrijdend samenwerkingsverband in het noordelijk Nederlands-Duits grensgebied.
Bestuurlijk belang	Op allerlei terreinen contacten in de regio tussen mensen, overheden, ondernemingen en organisaties tot stand te brengen en te versterken.
Financieel belang	De contributie over 2017 is € 4.500,00.
Realisatie 2017	In 2017 is verder invulling gegeven aan (grensoverschrijdende) initiatieven en projecten inzake economische ontwikkelingen en het (verder) ontwikkelen van werkgelegenheidsprojecten. In 2017 zijn er onder meer spreekuren gehouden om de uitwisseling van arbeidskrachten in de grensregio te bevorderen en werknemers en werkgevers voor te lichten over de mogelijkheden.

7. PARAGRAAF GRONDBELEID

Inleiding

De gemeente Stadskanaal hanteert een situatief grondbeleid. Afhankelijk van de situatie maakt de gemeente een keuze tussen:

- actief aankopen;
- wachten tot kansen zich voordoen;
- samenwerken met marktpartijen;
- ontwikkelingen aan de markt overlaten.

Deze paragraaf biedt een overzicht van het exploitatieresultaat over 2017, de omvang van het strategisch grondbezit en het weerstandsvermogen van de grondexploitatie.

Afwaarderingen

Over het jaar 2017 is € 28.000,00 afgewaardeerd.

Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

a. Afwaardering onderhanden werk	"	10.000,00 N
b. Afwaardering overige gronden	"	<u>18.000,00 N</u>
Totaal afwaardering	€	28.000,00 N

In de nota Grondbeleid is vastgelegd dat er geen saldo in de exploitatie terechtkomt maar dat een saldo via onttrekkingen c.q. toevoegingen aan reserves of via mutaties op de balanspost onderhanden werk wordt geëgaliseerd. Het totaal van de afwaarderingen van € 28.000,00 wordt onttrokken aan de algemene reserve.

Toelichting

Afwaardering onderhanden werk

De grondexploitaties zijn opnieuw beoordeeld, er is gekeken naar de kosten die nog gemaakt moeten worden om in de toekomst kavels te verkopen. Zo werd in de exploitatieopzetten onvoldoende rekening gehouden met de courtage van de verkoopmakelaars bij de verkoop van een bouwkaavel. Daarnaast is vanwege nieuwe regelgeving voor het afvoeren van vrijgekomen grond bij woningbouw rekening gehouden met extra onderzoekslasten. Sinds januari 2017 is grond met puinresten in principe asbestverdacht en kan het daardoor niet op een andere locatie worden toegepast. Als verkopende partij zullen wij in dergelijke gevallen moeten aantonen dat de grond niet vervuild is. Met de afwaardering van € 10.000,00 blijven alle grondexploitaties op een positief resultaat uitkomen.

Afwaardering overige gronden

De grond aan de Kerkstraat-Badstraat in Musselkanaal had een boekwaarde van € 276.000,00. Vanwege de verwachte ontwikkelingen om woningbouw te realiseren op deze locatie is een taxatie uitgevoerd. De grond wordt gewaardeerd op € 260.000,00. De grond wordt ingebracht in het project Integrale Gebiedsontwikkeling Musselkanaal voor de getaxeerde waarde, het restbedrag van € 16.000,00 wordt afgewaardeerd. De overige afwaarderingen bedragen € 2.000,00.

Omvang strategisch grondbezit.

De ontwikkeling van het strategisch grondbezit is als volgt:

<i>Categorie gronden</i>	<i>1-1-2017</i>	<i>31-12-2017</i>
direct uitgeefbaar	10 ha	9 ha
rechtstreeks gerelateerd aan toekomstige ontwikkelingen	1 ha	1 ha
Totaal grondbezit grondexploitatie	11 ha	10 ha
Pachtgronden	80 ha	82 ha
Totaal strategisch grondbezit	91 ha	92 ha

Het grondbezit is toegenomen met 1 ha:

Dit betreft verkoop van kavels en aankoop van pachtgronden.

Uitgiftebeleid

In 2017 hebben de volgende verkopen plaats gevonden:

<i>Waar</i>	<i>Wat</i>	<i>Oppervlakte</i>
Molenwijk	Bouwkavels	2.507 m ²
	Totaal	2.507 m²

De boekwaarde van de grond aan de Kerkstraat/Badstraat te Musselkanaal (€ 260.000,00) is ingebracht in het project Gebiedsontwikkeling Musselkanaal. Het gaat om een perceel van 5.937 m².

Per 31 december 2017 zijn 35 woningbouwkavels beschikbaar:

Landschappelijk Wonen, Mussel	6
Blauwe Kamer, Alteveer	10
Tuinlaan	8
Molenwijk, Stadskanaal	4
Schoolkade, Musselkanaal	3
LTS-park, Musselkanaal	2
A-kade 8 – 9, Musselkanaal	1
Hoofdstraat 120/121, Stadskanaal	1

Grondexploitatie complexen

In 2017 hebben ten aanzien van de voorbereiding, het bouwrijp maken en het woonrijp maken activiteiten plaats gevonden bij het complex Molenwijk.

<i>Boekwaarden</i>	<i>1-1-2017</i>	<i>31-12-2017</i>
Overige gronden	821.135	545.451
Onderhanden werk	2.097.829	1.743.422
Voorziening overige gronden	-63.000	-63.000
Voorziening onderhanden werk	-535.936	-535.936
Totaal	2.320.028	1.689.937

Een overzicht van de opbouw van het grondbezit per 31 december 2017 ligt voor leden van uw raad ter inzage bij de griffier.

Strategische aankopen

In 2017 is een strategische aankoop gedaan van gronden in de spoorzone in Stadskanaal t.w.v. € 35.000,00. Het gaat om ca. 2 hectare grond achter de Parksingel, Museumweg en 't Achterom. Vanwege de ligging langs het spoor kunnen deze gronden gebruikt worden bij de ontwikkeling van de treinverbinding Stadskanaal – Veendam.

Weerstandsvermogen

De grondexploitatie valt voor het weerstandsvermogen terug op het algemeen weerstandsvermogen van de gemeente. Bij de beschouwing van dit weerstandsvermogen wordt ook het risico van de grondexploitatie meegenomen.

8. PARAGRAAF SOCIAAL DOMEIN

Inleiding

Vanaf 1 januari 2015 zijn we verantwoordelijk voor de uitvoering van de 3 decentralisaties AWBZ/WMO, Jeugdzorg en Participatiewet. Per die datum zijn ook de rijksmiddelen van deze drie decentralisaties voor een periode van drie jaar ontschot samengevoegd in de integratie-uitkering sociaal domein. Uitgangspunt is dat de drie decentralisaties binnen de door de rijksoverheid beschikbaar gestelde financiële middelen worden uitgevoerd. Om de komende drie jaren het sociaal domein zowel beleidsmatig als financieel goed te kunnen volgen is afgesproken dit te doen in de paragraaf Sociaal Domein. We hebben u zowel in de voorjaarsnota als in de najaarsnota 2017 op de hoogte gehouden over de uitvoering van de drie decentralisaties. Zoals bekend neemt ook onze gemeente deel aan de gemeentelijke monitor Sociaal Domein (KING/VNG). De resultaten zijn vanaf het eerste half jaar 2015 beschikbaar gekomen op www.waarstaatjegemeente.nl.

Visie

Onze visie op het sociaal domein is vastgelegd in de nota "Stadskanaal, samen met de burger". Deze nota laat een stip op de horizon zien en geeft ons en onze ketenpartners, koers, houvast en richting voor de concrete uitvoering. Kern hiervan is dat we geleidelijk toewerken naar een transformatie van "zware" naar "lichte" ondersteuning. Uiteindelijk moet dit gaan resulteren in een verschuiving van individuele maatwerkvoorzieningen naar algemene voorzieningen. Onderstaand wordt per decentralisatie op hoofdlijnen aangegeven wat er in 2017 is gebeurd en wat hiervan de consequenties zijn geweest.

WMO

Transformatie

Zowel binnen de eigen organisatie door opleiding, intervisie en aanpassing van processen, als in onze samenwerking met ander gemeenten en externe organisaties kreeg de transformatie aandacht. Zie ook programma 1 (speerpunt). Dit betreft ook jeugd en participatie.

Ommelander en (Oost-)Groningse Samenwerking

2017 was het tweede jaar waarin in Ommelander Samenwerkingsverband (11 gemeenten) de inkoop van begeleidingstaken is uitgevoerd. Een centrale (lichte) uitvoeringsorganisatie heeft contractbeheerstaken uitgevoerd, daarnaast vond bestuurlijke en beleidsmatige afstemming plaats. In Oost-Gronings verband (Veendam, Pekela, Westerwolde, Oldambt, Stadskanaal) is samengewerkt op het gebied van het toezicht op kwaliteit en rechtmatigheid Wmo en Jeugd en in Provinciaal verband namen wij deel aan de regiotafel Wmo – Langdurige zorg waaraan ook de zorgverzekeraar deelneemt.

Samenwerking met Zorgverzekeraar en zorgkantoor

Iedereen die zorg nodig heeft en niet onder de Wet Langdurige zorg (WLZ, 24 uurszorg) valt, woont gewoon thuis en ontvangt de zorg vanuit het gemeentelijk domein en/of Zorgverzekeringswet (ZvW). Ter voorkoming van dubbelingen in het zorgaanbod of dat mensen tussen wal en schip geraken is het noodzakelijk om de samenwerking tussen het medische en het gemeentelijke sociale domein goed vorm te geven. In 2017 is de samenwerking met zorgverzekeraar Menzis verstevigd. Menzis is de preferente zorgverzekeraar voor de provincie Groningen, koopt medische zorg en wijkverpleging in en is tevens uitvoerder van het zorgkantoor die de zorg regelt voor de WLZ. In 2017 zijn op het gebied van de ouderenzorg en wijkverpleging concrete stappen gezet in deze samenwerking. In 2017 zagen we extra instroom in de WMO als gevolg van beddenreductie in de Geestelijke Gezondheidszorg (WLZ). Samen met de ontwikkelingen in het Beschermd Wonen waarin ook sprake is van extramuralisering is op het gebied van de GGZ het gesprek met de zorgverzekeraar gestart.

Jeugd

Solidariteit en inkoop jeugdhulp

In 2017 hebben de Groninger gemeenten besloten om de RIGG nogmaals voor een periode van 3 jaren de inkoop van de jeugdhulp en het contractbeheer te laten uitvoeren. Een groot verschil met de periode 2015-2018 is dat de Groninger gemeenten hierbij niet langer financieel solidair zijn op het grootste deel van de jeugdhulputgaven. Alleen voor het deel dat gaat over subsidiering en instandhouding van gezamenlijke regionale voorzieningen en dure specialistische zorg zal een vorm van financiële solidariteit blijven bestaan.

Tekorten op rijksbijdrage

Het financiële uitgangspunt is om de jeugdhulputgaven binnen de decentralisatie-uitkering te houden. In de loop van 2017 is duidelijk geworden dat dit niet gaat lukken. Een bestuurlijke Taskforce is medio 2017 begonnen met een onderzoek naar achtergronden, oorzaken en mogelijke oplossingsrichtingen.

CJGV, toegang en ketensamenwerking

Bij het CJGV, die in Stadskanaal als toegangspoort tot de jeugdhulp dient, is ingezet op professionalisering van de eigen organisatie. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat alle medewerkers geschoold zijn in de werkwijze Signs of Safety en dat er intervisie momenten zijn ingericht. Ook is de bezetting van het CJGV uitgebreid en zijn de leerplicht, RMC medewerkers onderdeel van het CJGV-team geworden, vanuit de benadering 1 gezin, 1 plan. Een integrale aanpak vanuit meerdere werkvelden is vanuit inhoudelijke en financiële overwegingen van belang. Samenwerking met het onderwijs, de huisartsen en ook met de eigen Wmo consultants is uitgebreid en geformaliseerd in projecten als "school als wijk" en de pilot "Ondersteuner Jeugd en Gezin".

Beleidsplan jeugdhulp 2018-2020

In 2017 is het nieuw beleidsplan opgesteld. Kern hiervan is dat we nadrukkelijker willen gaan werken aan de transformatie opdrachten van de jeugdhulp. Daarbij zijn stabiliteit van de team in de samenwerking met ketenpartners en verdere inhoudelijke methodische verdieping en professionalisering belangrijke doelen. De goedkoopste adequate voorziening is daarbij een van de speerpunten.

Participatiewet

Ontwikkelprogramma

De gemeenten Veendam en Stadskanaal hebben gezamenlijk een ontwikkelprogramma Training en Diagnose Centra opgesteld. Doel van dit ontwikkelprogramma is doorontwikkeling van de methodiek in het TDC. Onderdeel van het ontwikkelprogramma is een activiteitenplan waarin de doorontwikkeling in 4 thema's is uitgewerkt:

1. Optimalisering instrumenten
2. Werkgeversdienstverlening
3. Ondernemer binnen het TDC
4. Registratie, monitoring en sturing

T.b.v. de uitvoering van dit ontwikkelprogramma is een projectleider aangesteld, de projectleider is eind 2017 begonnen met een analyse voor de TDC's in Veendam en Stadskanaal. Na deze analyse kan in 2018 een vervolg worden gegeven aan het ontwikkelprogramma in de TDC's.

Doel van al deze activiteiten is om de doelgroep van uitkeringsgerechtigden nog beter en beeld te krijgen om deze vervolgens zo goed mogelijk te kunnen begeleiden en op te leiden voor een zo regulier mogelijk baan op de arbeidsmarkt.

Met het vaststellen van het ontwikkelprogramma Training en Diagnose Centra gemeenten Stadskanaal en Veendam is ook bepaald dat Wedeka zich wat betreft de gemeenten Stadskanaal en Veendam moet ontwikkelen tot een leerwerkbedrijf. De directeur van Wedeka heeft de opdracht gekregen om met een nieuwe koers voor Wedeka te komen, dit koersdocument wordt in 2018 verwacht.

Commerciële werkplaats Techniek

Tussen DOK4, Wedeka en de gemeenten Stadskanaal en Veendam is een samenwerkingsovereenkomst getekend met betrekking tot de Commerciële Werkplaats Techniek. Afsproken is dat beide gemeenten gedurende twee jaar jaarlijks elk 100 cliënten uit hun TDC selecteren die gaan deelnemen aan de zogenaamde techniektest. DOK 4 garandeert daarentegen dat bij beide gemeenten jaarlijks 8 personen uitstromen uit de uitkering als gevolg van een reguliere baan in de techniek.

Inkomensvoorzieningen

Voor het jaar 2017 gingen we uit van ongeveer 1.010 bijstandsgerechtigden die gebruik zouden maken van de verschillende uitkeringen binnen de BUIG. Het daadwerkelijke aantal over 2017 ligt gemiddeld op 1.027 personen. Dit aantal bijstandsuitkeringen is hoger dan verwacht. De verklaring hiervoor is de toename van gehuisveste statushouders in onze gemeente die een beroep doen op een bijstandsuitkering.

Financiën

Algemeen

Het financieel kader van het sociaal domein bestaat voor een groot deel uit de gedecentraliseerde taken van de Wmo, de Jeugdzorg en de Participatie. Om integraal beleid te kunnen voeren zijn daarnaast de bestaande taken opgenomen die daar direct mee samenhangen. Voor de Wmo zijn dit de voorzieningen huishoudelijke hulp en gehandicapten en voor de jeugdzorg het Centrum voor Jeugd, Gezin en Veiligheid. Tevens maken de algemene voorzieningen onderdeel uit van het sociaal domein. Dit zijn vooral taken die de Stichting Welstad voor onze gemeente uitvoert zoals het sociaal cultureel werk, maatschappelijk werk etc. Het financieel kader bestaat daarom uit 4 pijlers.

In het bestuursakkoord is afgesproken om het sociaal domein binnen de rijksmiddelen uit te voeren. In 2017 bedraagt het nadeel met de rijksmiddelen € 1,2 miljoen. Hiervan is bijna € 1,0 miljoen ten laste van de reserve sociaal domein gebracht. Conform de begroting 2018 wordt het restant van de reserve ingezet voor de uitvoering van transformatie en innovatieve maatregelen. In de periode 2018-2020 is hiervoor in totaal € 0,4 miljoen beschikbaar. Zie voor een nadere toelichting de paragraaf sociaal domein in de begroting 2018. Het resultaat 2017 op het sociaal domein bedraagt na mutatie van de reserve € 0,2 miljoen nadelig.

Hieronder geven wij u een toelichting op het rekeningresultaat 2017. Daarnaast gaan wij in op een aantal ontwikkelingen en financiële risico's.

Rekeningresultaat

Het nadelig resultaat op het sociaal domein is uitgekomen op € 1.174.000,00. Bij de najaarsnota 2017 werd een tekort van € 581.000,00 verwacht. Het nadeel met de begroting valt € 593.000,00 hoger uit.

In onderstaand overzicht zijn de verschillen tussen de begroting en rekening in beeld gebracht. In de laatste kolom van de tabel is het resultaat per programma aangegeven.

Programma 1. Welzijn en Zorg	€	638.000,00 V
Programma 3. Jeugd en educatie	"	-1.040.000,00 N
Programma 4. Economie en Arbeidsmarkt	"	-78.000,00 N
	€	-480.000,00 N
Algemene dekkingsmiddelen en Onvoorzien	"	-113.000,00 N
Totaal	€	<u>-593.000,00 N</u>

Sociaal Domein (x € 1.000,00)

Prod nr.	Programma	WMO	Jeugdzorg	Participatie	Algemene voorzieningen	Rekening 2017	Begroting 2017	Vershil
	1. Welzijn en Zorg							
43	Opvang, begeleid en beschermd wonen	-344	52	0	42	-250	177	427
44	Eerstelijnsloket Wmo en Jeugd	292	98	0	0	390	577	187
45	Maatwerkvoorzieningen Wmo	8.807	0	0	0	8.807	8.574	-233
		8.755	150	0	42	8.947	9.328	381
div.	<u>Algemene voorzieningen</u>							
	Totaal Algemene voorzieningen	331	83	0	2.833	3.247	3.504	257
	Totaal programma 1. Welzijn en Zorg	9.086	233	0	2.875	12.194	12.832	638
	3. Jeugd en Educatie							
48	Individuele voorzieningen en opvang jeugd		12.237			12.237	11.197	-1.040
	4. Economie en Arbeidsmarkt							
40	Voorzieningen minima	210				210	248	38
41	Arbeidsmarkt			21.725		21.725	21.609	-116
	Totaal progr.4. Economie en Arbeidsmarkt	210		21.725		21.935	21.857	-78
	Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien							
66	Apparaatskosten (t.l.v. deelfonds)	956	667	216		1.840	1.840	0
	Totaal nettolasten	10.252	13.137	21.941	2.875	48.206	47.726	-480
	Algemene Dekkingsmiddelen en onvoorzien							
65	Algemene uitkering gemeentefonds	1.083	285		2.926	4.294	4.294	0
	Integratie uitkering Sociaal Domein	6.654	10.915	20.160		37.729	37.729	0
	Integratie uitkering Wmo	3.982	0		0	3.982	3.982	0
	Reserve sociaal domein	1.027	581		0	1.608	1.721	-113
	Totaal uitkeringen	12.746	11.781	20.160	2.926	47.613	47.726	-113
	Resultaat jaarrekening	2.494	-1.356	-1.781	51	-593	0	-593
	Resultaat begroting	2.170	-401	-1.666	-103	0	0	0
	Vershil Jaarrekening - begroting	324	-955	-115	154	-593	0	-593

- = nadeel
+ = voordeel

Resultaat pijlers

Op de onderste regel van het overzicht staan de resultaten per pijler.

Wmo	€ 324.000,00 V
Jeugdzorg	" -955.000,00 N
Participatie	" -115.000,00 N
Algemene voorzieningen	" 154.000,00 V
Totaal	€ 593.000,00 N

Hieronder noemen wij per pijler de belangrijkste afwijkingen met de begroting.

Wmo

Het voordeel op de Wmo bedraagt per saldo € 324.000,00. Op het zorgbudget (zorg in natura + persoonsgebonden budget - eigen bijdrage) van huishoudelijke hulp, begeleiding en voorzieningen gehandicapten is er per saldo een nadeel van € 352.000,00. De overige afwijkingen op de Wmo leveren een voordeel op van € 676.000,00.

Maatwerkvoorzieningen

Huishoudelijke hulp

Op huishoudelijke hulp is er per saldo een voordeel van € 102.000,00.

- Het voordeel op de maatwerkvoorzieningen (OZ/OH, OZ en OH) bedraagt € 86.000,00. Op het budget voor ZIN en PGB is € 66.000,00 overgebleven. Dit komt hoofdzakelijk door lagere zorgkosten per cliënt. Het gemiddeld aantal cliënten over 2017 (675) komt nagenoeg overeen met de begroting. Het benuttingspercentage PGB is in 2017 uitgekomen op 89%, begroot was 90%. De geraamde opbrengst aan eigen bijdragen (via CAK) is niet gehaald. Aan de andere kant is het incidenteel budget voor het oplossen van knelpunten bij de doorontwikkeling huishoudelijke hulp niet volledig aangesproken. Per saldo blijft nog een voordeel van € 20.000,00.
- Het voordeel op de algemene voorziening schoonmaakondersteuning (AVS) bedraagt € 16.000,00. Het gemiddeld aantal cliënten over 2017 is uitgekomen op 548. In de begroting is uitgegaan van 612. Hierdoor is er een voordeel met de begroting van € 113.000,00. Daar staat een lagere onttrekking van € 113.000,00 aan de reserve sociaal domein tegenover.
Op grond van de verordening algemene voorziening schoonmaakondersteuning is aan cliënten met een inkomen lager dan 120% de eigen bijdrage volledig gecompenseerd. Op het budget voor deze regeling is € 16.000,00 overgebleven.

Begeleiding

Op begeleiding (individueel, groep) inclusief kortdurend verblijf en persoonlijke verzorging is er een nadeel van € 483.000,00. Het aantal cliënten met ZIN en PGB was in 2017 gemiddeld 672. Dit is 72 meer dan geraamd (600). Het benuttingspercentage PGB is uitgekomen op 79%. Dit is iets hoger dan begroot (75%). Verder is door de SVB over 2016 nog PGB aan cliënten uitbetaald (€ 41.000,00).

De oorzaken van de kostenstijging liggen op het gebied van:

- Extra instroom vanuit de GGZ waar de begeleiding geen deel meer uit maakt van de behandeling.
- Cliënten en ketenpartners weten de gemeente steeds eerder te vinden bij begeleidingsvraagstukken.
- Afschaling van zorg vanuit andere zorgwetten zorgen ervoor dat er in de thuissituatie meer WMO- zorg ingezet moet worden.
- Toename van ouderen die steeds langer thuis blijven wonen waardoor er regievraagstukken en behoefte aan dagopvang ontstaat.
- Door anticiperen op de overgang 18 - / 18 + meer instroom vanuit jeugd.
- Een hogere benutting van de geïndiceerde PGB-zorg dan voorheen het geval was.

Voorzieningen gehandicapten

Het voordeel op de voorzieningen gehandicapten bedraagt € 29.000,00. Dit is voordeel is vooral ontstaan op het budget voor dure woonvoorzieningen (> € 20.000,00). In 2017 zijn geen dure woningaanpassingen uitgevoerd. In de begroting is met twee rekening gehouden. Ook zijn de kosten voor collectief vervoer lager uitgevallen. Aan de andere kant zijn meer kosten gemaakt voor verstrekking van hulpmiddelen (rolstoelen, scootmobielen, driewiel fietsen e.d.).

Overige oorzaken

De overige afwijkingen zijn per saldo € 676.000,00 voordelig.

- De centrumregeling Beschermd wonen heeft over 2017 een positief resultaat gerealiseerd. Deze regeling wordt uitgevoerd door de gemeente Groningen. Op grond van de afspraken over financiële solidariteit wordt het resultaat over de 23 Groninger gemeenten verdeeld. Het aandeel van onze gemeente in het voordeel bedraagt € 424.000,00.
- Het voordeel op de subsidies, bijdragen e.d. bedraagt € 173.000,00. Het budget voor mantelzorgwaardering is maar voor een deel aangesproken. Het voordeel bedraagt € 82.000,00. Daarnaast is een aantal activiteiten in de beleidsnotitie "Samenwerken rond casuïstiek" niet volledig gerealiseerd. Er is € 80.000,00 op het budget overgebleven. Verder is het budget voor integrale vroeghulp (€ 4.000,00) en preventie activiteiten Lentis (€ 7.000,00) niet (volledig) ingezet.
- De kosten van de collectieve ziektekostenverzekering wordt voor een deel gedekt uit de integratie-uitkering sociaal domein. Op dit budget is € 38.000,00 overgebleven.
- Het voordeel op de uitvoeringskosten bedraagt € 35.000,00. Dit komt o.a. door lagere kosten voor indicatiestelling van cliënten. Ook hebben wij een vergoeding van € 20.000,00 van de VNG ontvangen voor de regresovereenkomst Wmo 2017.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 6.000,00 voordelig.

Jeugdzorg

Het nadeel op de jeugdzorg bedraagt € 955.000,00.

- Op grond van het RTA 2015-2017 wordt de zorg in natura van de 23 Groninger gemeenten uitgevoerd door de RIGG. In het RTA hebben de gemeenten financiële solidariteit afgesproken voor het totale zorgbudget (ZIN + PGB). Bij een overschrijding van dit budget wordt het tekort op grond van de financiële solidariteit verdeeld tussen de gemeenten. De verdeling vindt plaats op basis van het aandeel van een individuele gemeente in de totale rijksuitkering van de 23 Groninger gemeenten. Het aandeel van onze gemeente in 2017 bedraagt 7,37%.

De overschrijding op het totale zorgbudget van de Groninger gemeenten bedraagt volgens het RIGG ± € 29,4 miljoen (Stadskanaal: ± € 1,6 miljoen nadeel). Het aandeel van onze gemeente in dit tekort komt daarmee uit op € 2.165.000,00 (i.c. 7,37% x € 29,3 miljoen). Door de solidariteit valt ons aandeel in het tekort € 0,6 miljoen hoger uit.

Bij de najaarsnota 2017 is met een hogere bijdrage van €1,0 mln. rekening gehouden. Het nadeel met de begroting bedraagt daarom € 1.165.000,00. Hier staat een voordeel van € 140.000,00 tegenover wegens de afwikkeling van de zorgkosten over het jaar 2016. Per saldo bedraagt het nadeel € 1,025 miljoen.

- De SVB heeft over 2016 nog PGB aan cliënten uitgekeerd. Dit levert een nadeel op van € 20.000,00.
- Het voordeel op de uitvoeringskosten bedraagt € 90.000,00. Voor de kosten van de casusregie (toegang) hebben wij van de RIGG een bijdrage ontvangen van € 52.000,00. Daarnaast waren de kosten voor scholingstrajecten en de inhuur van een jeugdarts GGD lager dan geraamd.

Participatie

Het nadeel op participatie van € 115.000,00 wordt veroorzaakt door hogere kosten voor re-integratie. Zie de nadere toelichting op programma 4. Economie en Arbeidsmarkt.

Algemene voorzieningen

Het voordeel op algemene voorzieningen bedraagt per saldo € 154.000,00. Dit heeft de volgende oorzaken.

- Het voordeel op de subsidies bedraagt € 98.000,00. Een aantal activiteiten in het uitvoeringsplan Wmo is niet of maar voor een deel gerealiseerd. Er is daardoor € 82.000,00 op het budget overgebleven. De subsidies voor wijkgericht werken waren € 16.000,00 lager.
- Omdat meer statushouders zijn gehuisvest hebben wij over 2016 en 2017 meer rijksvergoeding ontvangen. Daar staan hogere kosten tegenover zoals meer begeleidingstrajecten door Vluchtelingenwerk Nederland. Per saldo blijft er nog een voordeel van € € 51.000,00.
- De overige afwijkingen zijn per saldo € 5.000,00 voordelig.

Resumé

Uit bovenstaande toelichting blijkt dat er drie belangrijke factoren aan het nadeel van € 593.000,00 op het sociaal domein ten grondslag liggen namelijk, hogere zorgkosten (€ 1,3 miljoen), onderbesteding van bijdragen, subsidies e.d. (€ 0,3 miljoen) en de ontvangen bijdrage van de Centrumregeling beschermd wonen (€ 0,4 miljoen).

Ontwikkelingen en risico's

Wmo

Onzekerheid met betrekking tot de eigen bijdragen

Een aanvrager van een Wmo-voorziening is op grond van de Wmo een eigen bijdrage verschuldigd. De berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdragen is een wettelijke taak van het CAK. Het CAK verstrekt aan de gemeenten een totaaloverzicht, waarbij maandelijks afstorting plaatsvindt van de geïncasseerde bijdragen. Gemeenten kunnen op deze overzichten van het CAK wel de aantallen personen, soort en omvang van de zorgverlening beoordelen met de eigen Wmo-administratie. Probleempunt is dat door het ontbreken van inkomensgegevens op de overzichten de informatie over de eigen bijdrage ontoereikend is om als gemeente op persoonsniveau de volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

De commissie BBV schrijft in de kadernota rechtmatigheid daarover het volgende: "Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dat betekent dat door de gemeenten geen zekerheden over omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen. De gemeente zal deze onzekerheid in de jaarrekening moeten noemen, ook al ligt de oorzaak niet bij de gemeente" (einde citaat). In de jaarrekening 2017 is aan eigen bijdragen € 439.000,00 verantwoord. Hiervan kunnen wij de juistheid en volledigheid dus niet vaststellen. In de voorgaande alinea's is deze onzekerheid adequaat toegelicht. De accountant hoeft deze onzekerheid dan niet mee te nemen in zijn oordeel.

Jeugdzorg

De Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten (RIGG) heeft voor 23 Groninger gemeenten de zorg in natura voor Jeugdzorg bij zorgaanbieders ingekocht. Op grond van het verantwoordingsprotocol ontvangt de RIGG de verantwoordingsinformatie van de zorgaanbieders voor wat betreft de rechtmatigheid, tijdigheid en getrouwheid van de bestedingen. De verantwoording door de zorgaanbieders maakt onderdeel uit van de jaarrekeningcontrole door de accountant van de RIGG.

De RIGG stelt voor iedere gemeente een rapportage van de verantwoording door de zorgaanbieders op. Deze rapportage wordt inclusief de accountantsverklaring aan de gemeenten toegestuurd. De gemeenten gebruiken dit document voor de jaarrekeningcontrole. Bij de afronding van de jaarrekening was dit document nog niet aangeleverd. De RIGG verwacht dat dit eind juni 2018 gebeurt.

IV. Jaarrekening

**A. Balans per 31 december 2017
en toelichting**

BALANS PER 31 DECEMBER 2017

ACTIVA	31 december 2017	31 december 2016
VASTE ACTIVA		
Immateriële vaste activa	2.627.290	2.710.869
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.627.290	2.710.869
Materiële vaste activa	84.548.207	81.614.157
Investerings met een economisch nut	46.648.136	45.463.283
Investerings met een economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	29.006.401	28.443.287
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	8.893.670	7.707.587
Financiële vaste activa	4.744.910	4.291.399
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	650.740	650.740
Leningen aan deelnemingen	1.329.232	1.329.232
Overige langlopende leningen	2.764.938	2.311.427
VLOTTENDE ACTIVA		
Voorraden	1.689.937	2.320.028
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	1.689.937	2.320.028
Vorderingen	8.957.819	13.390.088
Vorderingen op openbare lichamen	5.296.508	6.426.990
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	0	4.050.000
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	354.838	1.570
Overige vorderingen	3.306.473	2.911.528
Liquide middelen	97.798	317.857
Kassaldi	5.538	8.491
Banksaldi	92.260	309.366
Overlopende activa	4.090.844	5.239.179
TOTAAL ACTIVA	106.756.805	109.883.577

PASSIVA	31 december 2017	31 december 2016
VASTE PASSIVA		
Eigen vermogen		
Reserves:	52.954.822	54.912.115
- De algemene reserve	12.156.150	15.184.597
- De bestemmingsreserves	<u>40.798.672</u>	<u>39.727.518</u>
Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	-282.893	1.423.549
Voorzieningen	7.443.287	8.225.024
Verplichtingen voor verplichtingen, verliezen en risico's	5.290.128	6.068.854
Egalisatievoorzieningen	1.979.229	2.016.804
Van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden	173.930	139.366
Vaste schulden	30.820.700	22.160.700
Onderhandse leningen van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen	10.000.000	0
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	20.820.000	22.160.000
Waarborgsommen	700	700
VLOTTENDE PASSIVA		
Netto-vlottende schulden	10.270.589	16.795.874
Overige kasgeldleningen	0	10.000.000
Banksaldi	2.801.847	0
Overige schulden	7.468.742	6.795.874
Overlopende passiva	<u>5.550.300</u>	<u>6.366.315</u>
TOTAAL PASSIVA	106.756.805	109.883.577
Gewaarborgde geldleningen	5.298.806	5.642.036
Garantstellingen	0	12.500

TOELICHTING

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar gesteld wordt.

Balans

Vaste activa

Immateriële vaste activa

Kosten van onderzoek en ontwikkeling worden ten laste van de exploitatie gebracht. Hiervan kan om budgettaire redenen bij raadsbesluit worden afgeweken. Indien geactiveerd worden de kosten van onderzoek en ontwikkeling gewaardeerd tegen de verkrijgings- c.q. vervaardigingsprijs verminderd met de afschrijvingen en waardeverminderingen die naar verwachting duurzaam zijn. Geactiveerde kosten van onderzoek en ontwikkeling worden lineair in vijf jaar afgeschreven.

Bijdragen aan activa van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met afschrijvingen. Ze worden afgeschreven als ware het actief waarvoor de bijdrage wordt verstrekt in bezit van de gemeente.

Materiële vaste activa met een economisch nut

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen van derden worden op de desbetreffende investering in mindering gebracht; in die gevallen wordt op het saldo afgeschreven. Bijdragen uit reserves worden niet in mindering gebracht op het investeringsbedrag, maar vallen vrij met jaarlijkse termijnen gelijk aan de afschrijvingsperiode van het actief.

Materiële vaste activa met een verkrijgings- of vervaardigingsprijs van minder dan € 10.000,00 of een gebruiksduur van minder dan drie jaar worden niet geactiveerd, met uitzondering van gronden en terreinen.

In afwijking hiervan kunnen tractiemiddelen en machines met een waarde van minder dan € 10.000,00 om bedrijfseconomische redenen wel geactiveerd worden.

De investeringen worden vanaf het moment van ingebruikneming over het algemeen lineair afgeschreven in de verwachte gebruiksduur. Bij tractiemiddelen en machines wordt rekening gehouden met een eventuele restwaarde. Voor investeringen in gebouwen (met uitzondering van onderwijsgebouwen), rioleringen en kunstgrasvelden wordt de componentenbenadering toegepast. Annuïtaire afschrijvingen worden toegepast bij investeringen met betrekking tot meerjarenprogramma's vervangingsinvesteringen. Op gronden en terreinen wordt niet afgeschreven.

Bij de waardering wordt in voorkomende gevallen rekening gehouden met een bijzondere vermindering van de waarde, indien deze naar verwachting duurzaam is.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen bedragen in jaren:

- gronden en terreinen	n.v.t.
- bedrijfsgebouwen	15-40
- grond-, weg- en waterbouwkundige werken	15-60
- vervoermiddelen	3-10
- machines, apparaten en (technische)installaties	3-40
- overige	3-20

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd, onder aftrek van bijdragen van derden. Bijdragen uit reserves worden niet in mindering gebracht op het investeringsbedrag, maar vallen vrij met jaarlijkse termijnen gelijk aan de afschrijvingsperiode van het actief. De investeringen worden lineair afgeschreven in 10 tot 30 jaar. Annuïtaire afschrijvingen worden toegepast bij investeringen met betrekking tot meerjarenprogramma's vervangingsinvesteringen.

Financiële vaste activa

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid in mindering gebracht.

Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de waarde van de aandelen onverhoopt structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs zal afwaardering plaatsvinden of wordt een voorziening gevormd.

Vlottende activa

Voorraden

De als onderhanden werken opgenomen bouwgronden zijn gewaardeerd tegen de vervaardigingsprijs dan wel de lagere marktwaarde. De vervaardigingsprijs omvat de kosten die rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend (zoals grondaankopen en kosten van bouw- en woonrijp maken) alsmede een redelijk te achten aandeel in de rentekosten en de administratie- en beheerskosten. Winsten uit de grondexploitatie worden slechts genomen indien en voor zover die met voldoende mate van betrouwbaarheid als gerealiseerd aangemerkt kunnen worden. Zolang daarvan geen sprake is, worden de verkregen verkoopopbrengsten ten volle op de vervaardigingskosten in mindering gebracht.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van geschatte inningskansen.

Liquide middelen

Deze activa worden tegen nominale waarde opgenomen.

Reserves

De fictieve rentebaten (3% bespaarde rente) van reserves worden als bate verantwoord op Algemene dekkingsmiddelen.

De fictieve rentebaten van een deel van de bestemmingsreserves worden aan deze reserves toegevoegd via resultaatbestemming.

Voorzieningen

De fictieve rentebaten (3% bespaarde rente) van voorzieningen worden als bate verantwoord op Algemene dekkingsmiddelen, met uitzondering van voorzieningen die op contante waarde zijn gewaardeerd.

Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies. De pensioenverplichting ten behoeve van de wethouders is echter tegen de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen gewaardeerd. Deze contante waarde wordt jaarlijks bepaald.

De voorziening Onderhoud begraafplaatsen is eveneens gebaseerd op contante waarden.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de gemeente gewaarborgd zijn, is buiten telling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. Overigens is in de toelichting op de balans nadere informatie opgenomen.

ACTIVA

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

Boekwaarde 31 december 2016	€ 2.710.869,00
Afschrijvingen	" 83.579,00 -/-
Boekwaarde 31 december 2017	<u>€ 2.627.290,00</u>

De post immateriële activa kan als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinves- teringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2017
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	2.710.869	-	-	83.579	-	-	2.627.290
Totalen	2.710.869	-	-	83.579	-	-	2.627.290

Materiële vaste activa

Investerings met een economisch nut

Boekwaarde 31 december 2016	€ 45.463.283,00
Investerings	" 4.188.109,00
Desinvesterings	" 349.211,00 -/-
Afschrijvingen	" 2.412.600,00 -/-
Afwaardering	" 241.445,00 -/-
Boekwaarde 31 december 2017	<u>€ 46.648.136,00</u>

De post investering met een economisch nut kan als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinves- teringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2017
Gronden en terreinen	2.725.095	295.000	-	8.108	195.000	-	2.816.987
Woonruimten	325.000	-	-	-	-	-	325.000
Bedrijfsgebouwen	37.667.157	3.354.609	-	1.784.125	-	220.003	39.017.638
Grond- weg en water- bouwkundige werken	2.599.819	-	-	142.368	-	-	2.457.451
Vervoermiddelen	-	-	-	-	-	-	-
Machines, apparatuur en installaties	253.101	11.900	-	29.183	-	-	235.818
Overige materiële vaste activa	1.893.111	526.600	-	448.816	154.211	21.442	1.795.242
Totalen	45.463.283	4.188.109	-	2.412.600	349.211	241.445	46.648.136

Toelichting economisch nut

De investeringen in gronden en terreinen betreffen:

- strategische grondaankoop	€	35.000,00
- overbrengen boekwaarde grond van vlottende activa (voorraden)	"	<u>260.000,00</u>
	€	295.000,00

Het bedrag van € 260.000,00 betreft inbreng van de boekwaarde van grond aan de Kerkstraat/Badstraat te Musselkanaal in het project Gebiedsontwikkeling Musselkanaal. Voor het project is een voorschot op de provinciale subsidie ontvangen, hiervan is € 195.000,00 in mindering op de boekwaarde gebracht.

De boekwaarde van de woonruimten betreft de woning aan de Burgemeester van Sevenhovenstraat 84 te Stadskanaal.

De investeringen in bedrijfsgebouwen betreffen:

- vervangingsinvesteringen*	€	90.757,00
- nieuwbouw nieuwe onderwijsvoorziening Stadskanaal	"	3.011.718,00
- overige onderwijshuisvesting, uitbreidingen	"	<u>252.134,00</u>
totaal	€	3.354.609,00

*zie de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

De afwaardering van bedrijfsgebouwen betreft de boekwaarde van CBS de Ark in verband met sloop ten behoeve van de bouw van de nieuwe onderwijsvoorziening.

De investering in machines, apparatuur en installaties heeft betrekking op materieel van de buitendienst.

De investeringen in overige materiële vaste activa betreffen:

- vervanging stoelen Theater Geert Teis	€	158.522,00
- herinrichting Menistenplein, terrasoverkapping	"	37.571,00
- schaftwagens buitendienst	"	15.991,00
- automatisering	"	<u>314.516,00</u>
totaal	€	526.600,00

De bijdragen van derden betreffen een bijdrage van € 30.000,00 van ondernemers voor de herinrichting van het Menistenplein en een bijdrage van totaal € 124.211,00 van de gemeente Vlagtwedde voor automatisering.

Investerings met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven

Boekwaarde 31 december 2016	€	28.443.287,00
Investerings	"	988.158,00
Afschrijvingen	"	<u>425.044,00 -/-</u>
Boekwaarde 31 december 2017	€	<u>29.006.401,00</u>

De post investeringen met een economisch nut waarvoor, ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven kan als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinves- terings	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaar- derings	Boekwaarde 31-12-2017
Bedrijfsgebouwen	57.305	-	-	5.556	-	-	51.749
Grond- weg en water- bouwkundige werken	28.298.685	988.158	-	395.556	-	-	28.891.287
Machines, apparatuur en installaties	80.377	-	-	17.012	-	-	63.365
Overige materiële vaste activa	6.920	-	-	6.920	-	-	-
Totalen	28.443.287	988.158	-	425.044	-	-	29.006.401

Toelichting economisch nut heffingen

De investeringen in grond- weg- en waterbouwkundige werken hebben betrekking op rioleringen. Dit bedrag is als volgt te specificeren:

- maatregelen wateroverlast*	€	59.118,00
- relining/vervangingen*	"	707.803,00
- overige vervangingen/uitbreidingen	"	221.237,00
totaal	€	988.158,00

*zie de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Boekwaarde 31 december 2016	€	7.707.587,00
Investerings	"	1.895.648,00
Desinvesteringen	"	460.235,00 -/-
Afschrijvingen	"	249.330,00 -/-
Boekwaarde 31 december 2017	€	<u>8.893.670,00</u>

De post investeringen met een maatschappelijk nut kan als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Bijdragen van derden	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2017
Grond- weg en water- bouwkundige werken	7.693.863	1.895.648	16.650	248.808	443.585	-	8.880.468
Overige materiële vaste activa	13.724	-	-	522	-	-	13.202
Totalen	7.707.587	1.895.648	16.650	249.330	443.585	-	8.893.670

Toelichting maatschappelijk nut

De investeringen in grond- weg- en waterbouwkundige werken betreffen:

- (her)inrichting/reconstructie wegen/pleinen	€	267.295,00
- vervangingen bruggen/damwanden/beschoeiingen*	"	340.271,00
- vervangingen openbare verlichting*	"	1.255.873,00
- overig openbare verlichting	"	32.209,00
totaal	€	1.895.648,00

*zie de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

De desinvestering heeft betrekking op de vervangingen openbare verlichting.

Van de bijdragen van derden heeft een bedrag van € 356.585,00 betrekking op een investering in infrastructurele werken in voorgaande jaren. Het restant van € 87.000,00 betreft een bijdrage voor de (her)inrichting van het Menistenplein.

Reserves

Een deel van de kapitaallasten (afschrijvingen en rente) van de investeringen worden gedekt uit de bestemmingsreserve Bijdragen in kosten activa. De stand van deze bestemmingsreserve bedraagt per 31 december 2017 € 11.548.738,00.

Het aantal termijnen waarmee de bestemmingsreserve bijdragen in kosten vaste activa jaarlijks wordt verminderd is gelijk aan de afschrijvingstermijnen van de activa waarvoor deze specifieke bestemmingsreserve is gevormd.

Financiële vaste activa

Boekwaarde 31 december 2016	€ 4.291.399,00
Investerings	" 744.860,00
Aflossingen	" 291.349,00 -/-
Boekwaarde 31 december 2017	<u>€ 4.744.910,00</u>

De post financiële vaste activa kan als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinves- terings	Aflossingen	Afwaar- derings	Boekwaarde 31-12-2017
Kapitaalverstrekkingen	650.740	-	-	-	-	650.740
Leningen	1.329.232	-	-	-	-	1.329.232
Overige langlopende schulden	2.311.427	744.860	-	291.349	-	2.764.938
Totalen	4.291.399	744.860	-	291.349	-	4.744.910

Kapitaalverstrekkingen

De kapitaalverstrekkingen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinves- terings	Aflossingen	Afwaar- derings	Boekwaarde 31-12-2017
<i><u>Deelnemingen:</u></i>						
NV Bank Nederlandse Gemeenten	68.349	-	-	-	-	68.349
Enexis Holding NV*	568.464	-	-	-	-	568.464
Publiek belang electriciteits productie BV	1	-	-	-	-	1
Vordering op Enexis BV	76	-	-	-	-	76
Verkoop vennootschap BV (Deelnemingen)	76	-	-	-	-	76
CBL Vennootschap BV	76	-	-	-	-	76
Claim staat vennootschap BV	76	-	-	-	-	76
Golfbaan Gasselte	2.269	-	-	-	-	2.269
NV Waprog	6.353	-	-	-	-	6.353
Micro financiering	5.000	-	-	-	-	5.000
	650.740	-	-	-	-	650.740

* Op 30 september 2009 zijn de aandelen Essent verkocht. De gemeente blijft aandeelhouder van het netwerkbedrijf (Enexis Holding NV). In verband met de verkoop en zekerheidstellingen zijn er een aantal nieuwe vennootschappen opgericht. Zie voor meer informatie de paragraaf Verbonden partijen.

Leningen aan deelnemingen

De leningen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinves- teringen	Aflossingen	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2017
<i>Deelnemingen:</i>						
Vordering op Enexis BV*	1.329.232	-	-	-	-	1.329.232
Totalen	1.329.232	-	-	-	-	1.329.232

Overige langlopende leningen

De leningen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	Boekwaarde 31-12-2016	Investerings	Desinves- teringen	Aflossingen	Afwaar- deringen	Boekwaarde 31-12-2017
Hypothecaire leningen ambtenaren	48.111	-	-	4.065	-	44.046
Renteloze geldlening PC ambtenaren	15.173	19.317	-	16.230	-	18.260
Startersleningen	1.710.782	592.248	-	208.647	-	2.094.383
Duurzaamheidsleningen	537.361	133.295	-	62.407	-	608.249
Totalen	2.311.427	744.860	-	291.349	-	2.764.938

VLOTTENDE ACTIVA

Voorraden

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Onderhanden werk betreft de complexen Hoofdkade/Molenwijk, Mussel, Blauwe Kamer fase 1, Schoolkade 95-96 Tuinlaan, en overige gronden.

Toelichting

Voor de (verwachte) tekorten van het onderhanden werk is een voorziening aanwezig van € 536.000,00. Voor de overige gronden is een voorziening aanwezig van € 63.000,00. De bedragen zijn in mindering gebracht op de boekwaarden.

In 2017 is er € 28.000,00 afgewaardeerd op de voorraden.

De post Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie bestaat uit:

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Bouwgronden in exploitatie	€ 1.207.486,00	€ 1.561.893,00
Overige gronden	" 482.451,00	" 758.135,00
	€ 1.689.937,00	€ 2.320.028,00

Voor een nadere toelichting van de voorraden en de afwaarderingen wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

Vorderingen

Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

Het saldo bedraagt per 31 december 2017 € 0,00.

Het drempelbedrag en de benutting van het drempelbedrag in het kader van het schatkistbankieren zijn als volgt.

Drempelbedrag € 818.395,00

Benutting drempelbedrag

Kwartaal 1 € 319.261,00

Kwartaal 2 € 423.559,00

Kwartaal 3 € 219.325,00

Kwartaal 4 € 116.227,00

De toelichting met betrekking tot het schatkistbankieren is opgenomen in de paragraaf Financiering.

Overige vorderingen

De overige vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Sociale voorzieningen	€ 2.969.004,00	€ 3.205.432,00
Voorziening dubieus sociale voorzieningen	" 1.321.000,00/-	" 1.560.000,00/-
Belastingen	" 650.133,00	" 724.740,00
Voorziening dubieus belastingen	" 286.000,00/-	" 276.000,00/-
Overige	" 1.358.336,00	" 875.356,00
Voorziening dubieus overige	" 64.000,00 -/-	" 58.000,00 -/-
	€ 3.306.473,00	€ 2.911.528,00

Overlopende activa

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Nog te ontvangen bedragen Rijk	€ 130.825,00	€ 225.401,00
Nog te ontvangen bedragen overige overheden	" 1.048.164,00	" 2.507.300,00
Overige nog te ontvangen bedragen	" 2.911.854,00	" 2.506.478,00
	€ 4.090.844,00	€ 5.239.179,00

PASSIVA

VASTE PASSIVA

Eigen vermogen

Algemene reserve

De algemene reserve kan als volgt worden gespecificeerd.

Stand per 31 december 2016		€ 15.184.597,00
<i>Toevoegingen</i>		
Rekeningresultaat 2016	€ <u>0,00</u>	" 0,00
<i>Onttrekkingen</i>		
Reserve Stedelijke vernieuwing	€ 3.000.000,00	
Afwaardering grondexploitatie	" <u>28.447,00</u>	" 3.028.447,00 -/-
Stand per 31 december 2017		€ 12.156.150,00

Bestemmingsreserves

In 2017 hebben de volgende mutaties plaatsgevonden.

Stand per 31 december 2016		€ 39.727.518,00
Toevoeging (rekeningresultaat 2016)		" 1.423.549,00
Toevoegingen (rente)		" 356.947,00
Toevoegingen (overig)		" 3.904.808,00
Onttrekkingen		" 3.698.338,00 -/-
Verminderings in verband met afschrijvingen op activa waarvoor een specifieke bestemmingsreserve is gevormd		" <u>915.812,00 -/-</u>
Stand per 31 december 2017		€ 40.798.672,00

Het gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

Het resultaat 2017 bedraagt € 282.893,00 nadelig. Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is dit saldo nog niet in de jaarrekening verwerkt. Het resultaat moet namelijk afzonderlijk uit de balans blijken.

Voorzieningen

Stand per 31 december 2016		€ 8.225.024,00
Toevoegingen		" 346.974,00
Aanwendungen		" 978.255,00 -/-
Vrijval		" <u>150.456,00 -/-</u>
Stand 31 december 2017		€ <u>7.443.287,00</u>

Nadere specificatie per bestemmingsreserve en voorziening

		Stand per	Rente	Toevoegingen	Onttrekkingen/ aanwendungen	Vrijval	Stand per
Toelichting		31-12-2016	2017	2017	2017	2017	31-12-2017
BESTEMMINGSRESERVES							
<i>Beklemd</i>							
Verkoop aandelen Essent	Inkomensfunctie	12.899.508					12.899.508
Bijdragen in kosten activa	Dekking van kapitaallasten	11.691.308	350.739	422.503	915.812		11.548.738
<i>Overig</i>							
Incidentele bestedingen	Buffer incidenteel nieuw beleid	1.571.891			201.359		1.370.532
Fricatiekosten	Egalisatiereserve	206.948	6.208		108.828		104.328
KCC	Budget uitvoeringskosten	66.260					66.260
Sociaal domein	Budget uitvoeringskosten	2.906.775		1.423.549	2.243.374		2.086.950
Sportvelden	Egalisatiereserve kapitaallasten renovaties	141.452		15.859			157.311
Invoering Participatiewet	Budget uitvoeringskosten	208.080					208.080
Monumenten	Egalisatiereserve restauratiekosten	113.306					113.306
Stedelijke vernieuwing	Budget uitvoeringskosten	3.073.711		3.443.024	605.144		5.911.591
Vervangingsinvest. (Stads)kanaal	Dekking kosten vervangingen	4.847.839			206.629		4.641.210
Duurzame energie	Budget uitvoeringskosten	85.921			23.463		62.458
Werkgelegenheid	Buffer (incidentele) uitvoeringskosten	108.408			5.358		103.050
Afalstoffenheffing	Egalisatiereserve tarieven	573.657		737	64.787		509.607
Kunst	Buffer (incidentele) kosten	3.247			3.000		247
Grondexploitatie - bovenwijkse voorzien.	Buffer uitvoeringskosten	70.494			9.500		60.994
Riolering	Egalisatiereserve tarieven	787.305			115.474		671.831
Egalisatiefonds	Egalisatiereserve kapitaallasten	256.524			81.423		175.101
Voorstellingenbudget	Egalisatiereserve programmabudget	0		22.685			22.685
Sponsorgelden	Buffer (incidentele) kosten	68.019			30.000		38.019
Egalisatie onderhoud	Egalisatiereserve onderhoudskosten	46.865					46.865
		39.727.518	356.947	5.328.357	4.614.151		40.798.672
VOORZIENINGEN							
Pensioenverplichtingen wethouders	Voorzienbare verplichtingen	3.757.718			169.841	88.963	3.498.914
Onderhoud begraafplaatsen	Egalisatievoorziening	2.016.804	60.504	98.419	196.498		1.979.229
Legaat Mw.Kremer	Bestemmingsgebonden middelen van derden	14.761			14.761		0
Wachtgeldverplichtingen wethouders	Voorzienbare verplichtingen	42.480		14.121	56.601		0
Mercurius Business Park	Voorzienbare verplichtingen	2.268.656			477.442		1.791.214
Riolering (art.44.2)	Bestemmingsgebonden middelen van derden	124.605			63.112	61.493	0
Sanering v.m. gasfabriekterrein	Bestemmingsgebonden middelen van derden			173.930			173.930
		8.225.024	60.504	286.470	978.255	150.456	7.443.287

Toelichting voorzieningen

Er is geen sprake meer van een wachtgeldverplichting aan voormalige wethouders. Om de lasten van de pensioenverplichtingen aan wethouders af te dekken is een voorziening van € 3,5 miljoen noodzakelijk.

De aanwending van de voorzieningen bestaat voornamelijk uit aanwending uit de voorziening Mercurius Business Park, ter dekking van de kosten van de milieusanering.

In verband met de procedure inzake de sanering van het voormalig gasfabriekterrein is van de ondernemer een bedrag van € 174.000,00 ontvangen. In de najaarsnota is besloten om voor dit bedrag een voorziening (bestemmingsgebonden middelen van derden) te treffen voor de kosten van (een deel van) de hersanering.

Vaste schulden

Onderhandse leningen van binnenlandse pensioenfondsen en verzekeringsinstellingen

Stand 31 december 2016	€	0,00
Opgenomen	"	<u>10.000.000,00</u>
Stand 31 december 2017	€	<u>10.000.000,00</u>

Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen

Stand 31 december 2016	€	22.160.000,00
Aflossingen	"	<u>1.340.000,00 -/-</u>
Stand 31 december 2017	€	<u>20.820.000,00</u>

De totale rentelasten over de opgenomen langlopende geldleningen bedragen € 918.941,00.

Deze lasten zijn in de rekening van baten en lasten verantwoord.

De aflossingsverplichting voor 2018 bedraagt € 1.740.000,00. De verhoging van de jaarlijkse aflossing wordt veroorzaakt door het afsluiten van een nieuwe lening in 2017 ad € 10.000.000,00.

VLOTTENDE PASSIVA

Overige schulden

De overige schulden kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Rekening-courantverhoudingen met niet-financiële instellingen	€ 0,00	€ 6.930,00
Crediteuren	" <u>7.468.742,00</u>	" <u>6.788.944,00</u>
Totaal	€ <u>7.468.742,00</u>	€ <u>6.795.874,00</u>

Overlopende passiva

De overlopende passiva kunnen als volgt worden gespecificeerd.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
Ontvangen voorschotbedragen van het Rijk voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	€ 28.331,00	€ 68.081,00
Ontvangen voorschotbedragen van overige Nederlandse overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	" 1.102.512,00	" 1.263.970,00
Nog te betalen bedragen Rijk	" 4.107,00	" 213.322,00
Nog te betalen bedragen overige overheden	" 2.014.151,00	" 1.516.303,00
Vooruitontvangen overige overheden	" 90.787,00	" 0,00
Overige overlopende passiva	" <u>2.310.412,00</u>	" <u>3.304.639,00</u>
Totaal	€ <u>5.550.300,00</u>	€ <u>6.366.315,00</u>

De post ontvangen voorschotbedragen van het Rijk voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kan als volgt worden gespecificeerd.

	Stand 31-12-2016	Toevoegingen	Bestedingen	Stand 31-12-2017
Subsidie gevelmaatregelen	68.081	-	39.750	28.331
Totalen	68.081	-	39.750	28.331

De post ontvangen voorschotbedragen van overige Nederlandse overheidslichamen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel kan als volgt worden gespecificeerd.

	Stand 31-12-2016	Toevoegingen	Bestedingen	Stand 31-12-2017
Sluitende aanpak jongeren OGGz, verslavingszorg en maatschappelijke opvang	6.093	134.707	121.875	18.925
ISV Bodemmodule	256.167	238.500	191.756	302.911
Gebiedsontwikkeling Musselkanaal	1.710	-	-	1.710
	1.000.000	-	221.034	778.966
Totalen	1.263.970	373.207	534.665	1.102.512

GEWAARBORGDE GELDLENINGEN

Het bedrag voor nog uitstaande geldleningen aan derden, waarvoor wij borg of mede-borg staan, bedraagt per 31 december 2017 € 5.298.806,00 (31 december 2016 € 5.642.036,00). Conform het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten is dit bedrag aan de passiefzijde van de balans (buiten de balanstelling om) opgenomen.

	Oorspronkelijk bedrag	Percentage borg	Restant per 31-12-2016	Restant per 31-12-2017
Onderwijsinstelling	1.860.499	100%	620.166	558.150
Maatschappelijke instellingen	481.007	100%	45.742	15.839
Zorginstellingen	11.443.674	100%	4.976.128	4.724.817
Totalen	13.785.180		5.642.036	5.298.806

Voor een nadere onderbouwing van de risico's die de gemeente loopt wordt verwezen naar de paragraaf weerstandsvermogen.

GARANTSTELLING

De gemeente is een garantstellingsovereenkomst aangegaan met het oog op eventuele leegstand van 10 nieuwe bedrijfsunits aan de Tinnegieter. De garantstelling loopt tot 1 april 2017 en bedraagt op 31 december 2017 € 0,00. In 2017 is € 12.500,00 betaald.

NIET UIT DE BALANS BLIJKENDE VERPLICHTINGEN

Onderstaand is een aantal verplichtingen opgenomen waaraan (meerjarige) financiële verplichtingen zijn verbonden. Als ondergrens voor het opnemen van een verplichting is een bedrag van afgerond € 500.000,00 (cumulatief) gehanteerd.

Activering van bijstandsgerechtigden

Met een re-integratiebedrijf is een contract afgesloten voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden. Dit contract eindigt 31 december 2018. Met dit contract is in 2018 een bedrag van € 900.000,00 gemoeid.

Integrale Schuldhulpverlening

Met de Gemeentelijke Kredietbank Drenthe is een raamovereenkomst voor de integrale schuldhulpverlening afgesloten. Deze overeenkomst loopt tot 30 juni 2023. Voor 2018 is een bedrag geraamd van € 520.000,00.

Huishoudelijke Verzorging

In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning zijn met 5 partijen overeenkomsten afgesloten voor huishoudelijke hulp. Deze overeenkomsten zijn verlengd tot 1 januari 2019. Totaal is ten aanzien van dit onderwerp een bedrag gemoeid van ongeveer € 2.850.000,00.

Wmo hulpmiddelen

Met betrekking tot de Wmo hulpmiddelen heeft in 2016 een nieuwe aanbesteding plaats gevonden. Met het nieuwe contract, dat eindigt op 30 juni 2020, is in 2018 een bedrag van ongeveer € 625.000,00 gemoeid. Ten opzichte van het vorige jaar betekent dat een stijging van € 100.000,00. Deze stijging wordt veroorzaakt door:

- Prijsstijgingen doordat in de loop van 2016 de levering van de hulpmiddelen opnieuw zijn aanbesteed. (2017 is het eerste jaar dat volledig onder de nieuwe overeenkomst valt)
- In 2016 is ten onrechte geen rekening gehouden met de BTW lasten. Men was in de veronderstelling dat de BTW volledig te verrekenen c.q. te compenseren was. In 2017 is dan ook de volledige BTW last meegenomen in de raming.

Ommelandersamenwerkingsmodel

In de loop van 2015 hebben 12 Groninger gemeenten besloten om de opdracht gezamenlijk aan te besteden in het kader van het Ommelandersamenwerkingsmodel. Deze overeenkomst loopt tot 1 januari 2020. Met betrekking tot deze opdracht zijn met 35 zorgaanbieders overeenkomsten afgesloten. Met deze overeenkomsten is een totaal bedrag gemoeid van ongeveer € 2.675.000,00.

Jeugdzorg

De inkoop van de intensieve en flexibele jeugdhulp en het beheer van de afgesloten overeenkomsten hebben de 23 Groninger gemeenten beledigd bij de RIGG (Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten). Deze overeenkomst loopt tot 1 januari 2021. Voor onze gemeente gaat het voor 2018 om een bedrag van € 7.631.000,00 aan in te kopen jeugdhulp door de RIGG.

Budgetsubsidie Stichting Welstad

Stichting Welstad ontvangt op basis van de offerte Welzijnsvoorzieningen 2015-2018 budgetsubsidie. Voor 2018 ontvangt Stichting Welstad € 2.928.800,00.

Inzamelen afval

In 2012 is een contract afgesloten voor de inzameling van restafval, gft-afval en kunststof. Dit contract is verlengd tot 1 januari 2019. Hiermee is jaarlijks ongeveer een bedrag gemoeid van circa € 595.000,00. Het contract kan na 1 januari 2018 nog 1 keer met 1 jaar verlengd worden.

Verwerken afval

Via de gemeenschappelijke regeling SOZOG zijn verplichtingen aangegaan voor de verwerking van (grof) huishoudelijk afval. Op 1 juli 2016 is de nieuwe verwerkingsovereenkomst gestart. Met deze verplichting is jaarlijks afhankelijk van de aangeleverde hoeveelheid een bedrag van circa € 1.007.000,00 gemoeid. De verplichting eindigt op 31 december 2021 en kan nog verlengd worden met 2 x 3 jaar.

B. Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening en toelichting

OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN IN DE JAARREKENING 2017

Programma	Omschrijving	Lasten				Baten			
		Geraamd voor wijziging	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Vershil raming realisatie	Geraamd voor wijziging	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Vershil raming realisatie
1	Welzijn en zorg	17.461.774	18.424.013	17.802.206	621.807	1.165.918	1.741.718	1.632.696	-109.022
2	Wonen en Voorzieningen	13.327.277	13.892.271	14.103.119	-210.848	1.479.745	2.721.424	2.098.159	-623.265
3	Jeugd en Educatie	14.839.991	16.436.494	17.507.778	-1.071.284	486.240	613.140	726.243	113.103
4	Economie en Arbeidsmarkt	38.609.335	41.084.532	41.056.296	28.236	14.203.876	14.653.876	14.667.636	13.760
5	Ruimte en Milieu	7.157.147	8.753.131	9.116.972	-363.841	6.565.600	7.734.530	8.168.524	433.994
6	Bestuur en Dienstverlening	4.367.089	4.439.217	4.549.348	-110.131	637.000	637.000	737.098	100.098
	Totaal programma's	95.762.613	103.029.658	104.135.719	-1.106.061	24.538.379	28.101.688	28.030.355	-71.333
	Algemene dekkingsmiddelen								
	-lokale heffingen	99.508	100.744	109.803	-9.059	6.331.752	6.331.752	6.309.243	-22.509
	-algemene uitkeringen	128.900	85.500	4.532	80.968	70.225.200	73.064.200	73.114.625	50.425
	-dividend					455.000	451.870	451.872	2
	-saldo financieringsfunctie	55.251	55.251	268.622	-213.371	180.935	180.935	181.213	278
	-overige	592.751	890.931	531.525	359.406	1.805.605	1.805.605	1.941.551	135.946
		876.410	1.132.426	914.482	217.944	78.998.492	81.834.362	81.998.504	164.142
	Overhead	8.867.360	8.788.209	9.408.294	-620.085	662.375	344.902	765.900	420.998
	Onvoorzien	36.000	19.800		19.800				
	Totaal baten en lasten	105.542.383	112.970.093	114.458.495	-1.488.402	104.199.246	110.280.952	110.794.759	513.807

Programma	Omschrijving	Lasten				Baten			
		Geraamd voor wijziging	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Verschil raming realisatie	Geraamd voor wijziging	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Verschil raming realisatie
	Mutaties reserves								
1	Welzijn en zorg					863.616	1.549.332	1.418.757	-130.575
2	Wonen en Voorzieningen	235.467	3.127.824	894.071	2.233.753	474.855	2.436.614	1.080.070	-1.356.544
3	Jeugd en Educatie					687.865	1.274.640	1.740.353	465.713
4	Economie en Arbeidsmarkt					12.980	25.951	26.140	189
5	Ruimte en Milieu		10.000	10.737	-737	4.863	164.263	234.035	69.772
6	Bestuur en Dienstverlening								
	Algemene dekkingsmiddelen	3.341.522	4.765.071	4.780.497	-15.426	3.010.620	4.434.169	4.434.169	0
	Overhead					131.926	131.926	132.624	698
	Totaal mutaties reserves	3.576.989	7.902.895	5.685.305	2.217.590	5.186.725	10.016.895	9.066.148	-950.747
	Resultaat	109.119.372	120.872.988	120.143.800	729.188	109.385.971	120.297.847	119.860.907	-436.940

	Geraamd na wijziging	Gerealiseerd bedrag	Verschil raming realisatie
Totaal lasten	112.970.093	114.458.495	-1.488.402
Totaal baten	110.280.952	110.794.759	513.807
Saldo van baten en lasten	-2.689.141	-3.663.736	-974.595
Totaal mutatie reserves lasten	7.902.895	5.685.305	2.217.590
Totaal mutatie reserves baten	10.016.895	9.066.148	-950.747
Saldo mutaties reserves	2.114.000	3.380.843	1.266.843
Resultaat lasten	120.872.988	120.143.800	729.188
Resultaat baten	120.297.847	119.860.907	-436.940
Saldo resultaat	575.141	282.893	292.248

Toelichting

Resultaat

Voor een analyse van de afwijkingen tussen begroting en rekening verwijzen wij u naar hoofdstuk 1 Algemeen beeld, onderdeel F en hoofdstuk 3 Jaarverslag, onderdeel programmaverantwoording.

Overzicht van de aanwending van het bedrag voor onvoorzien

In de begroting voor het jaar 2017 is een raming voor onvoorzien opgenomen van € 36.000,00. Van dit bedrag is in de najaarsnota 2017 € 16.000,00 ingezet.

Overzicht van incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele Lasten	Incidentele Baten
1	Welzijn en Zorg		
	Opvang en beschermd wonen		424.434
	Eerstelijnsloket jeugd	115.662	
	Eerstelijnsloket Wmo	61.100	
	Voorzieningen gehandicapten	11.439	
	Huishoudelijke hulp	1.015.699	
	Begeleid, kortd. verblijf, pers. verz.	5.775	
	Volksgesondheid	35.480	
	PG&Z - Algemene gezondheidszorg	40.852	
		1.286.007	424.434
2	Wonen en Voorzieningen		
	Bibliotheek	3.000	
	Kunstzinnige, muzikale en culturele vorming	2.500	
	Stimulering kunst en cultuur	3.000	
	Lokale omroep	2.333	
	Woonstraten	-31.250	
	Wijkbeheer	513.647	66.105
	Verkeersvoorzieningen	5.664	
	Beleidsontwikkeling sport	16.359	
	Binnensportaccommodaties	21.900	
	Zwembaden	35.475	
	Stedelijke vernieuwing	90.747	
	Gebiedsontwikkeling Musselkanaal	60.616	26.034
	Volkshuisvesting		241.679
	Theater Geert Teis	83.712	14.905
		807.703	348.723
3	Jeugd en Educatie		
	Lokaal onderwijsbeleid	12.187	
	Onderwijshuisvesting	613.886	6.374
	Leerlingenvervoer	5.664	
	Indiv.voorzien.en opvang jeugd	5.775	140.057
		637.512	146.431
4	Economie en Arbeidsmarkt		
	Arbeidsmarktbeleid	23.525	17.023
	Re-integratie	7.613	
	Economische beleidsadviesing	5.358	
		36.496	17.023

Overzicht van incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele Lasten	Incidentele Baten
5	Ruimte en Milieu		
	Riolering	-10.000	61.493
	Beleidsadvisering milieu	39.750	39.750
	Wet bodembescherming - gasfabrieksterrein	271.910	218.220
	Energiebeleid	20.422	
	Wet bodembescherming	1.102.822	850.000
	Bestemmings- en structuurplannen	25.000	
	Grondexploitatie - afwaarderingen	28.447	
		1.478.351	1.169.463
6	Bestuur en Dienstverlening		
	Openbare orde en veiligheid	16.403	
	Verkiezingen	38.909	
	College	14.121	88.963
	Representatie	16.200	
		85.633	88.963
	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien		
	Gemeentelijke eigendommen	68.226	
	Uitkeringen gemeentefonds		122.000
	Overhead	134.417	
		202.643	122.000
	Totaal programma's	4.534.345	2.317.037

Overzicht van incidentele baten en lasten

Programma	Omschrijving	Incidentele Lasten	Incidentele Baten
	Mutaties reserves		
1	Eerstelijnsloket jeugd		193.165
1	Voorzieningen gehandicapten		5.775
1	Huishoudelijke hulp		1.032.459
1	Begeleid,kortd.verblijf,pers.verz.		5.775
2	Woonstraten	189.552	159.052
2	Kunstwerken	206.629	206.629
2	Wijkbeheer	20.000	200.000
2	Verkeersvoorzieningen	-3.678	-3.678
2	Beleidsontwikkeling sport		1.359
2	Stimulering kunst en cultuur		3.000
2	Theater Geert Teis		105.153
2	Stedelijke vernieuwing		125.329
2	Gebiedsontwikkeling Musselkanaal	0	
2	Volkshuisvesting	241.679	
3	Begel.&kortdurend verblijf		992.812
3	Onderwijshuisvesting		315.898
3	Indiv.voorz.en opvang jeugd		5.775
4	Promotie en acquisitie		5.358
4	Re-integratie		7.613
5	Afvalstoffenheffing		62.851
5	Riolering	10.000	59.821
5	Energiebeleid		20.422
5	Grondexploitatie - afwaarderingen		28.447
AD	Algemene uitgaven	4.423.549	4.423.549
	Overhead		108.828
	Totaal mutaties reserves	5.087.731	8.065.392
	Totaal	9.622.076	10.382.429

Overzicht van structurele mutaties reserves

Programma	Omschrijving	Structurele Lasten	Structurele Baten
1	Welzijn en Zorg Lokaal sociaal beleid Sociaal cultureel werk		7.543 174.040
		0	181.583
2	Wonen en Voorzieningen Woonstraten Verkeersvoorzieningen Sport Kunst, muziek en cultuur Theater Geert Teis Musea Stedelijke vernieuwing	15.859 22.685 201.345	1.498 1.478 79.125 5.566 187.311 8.248
		239.889	283.226
3	Jeugd en Educatie Brede scholen Onderwijshuisvesting Kinderopvang		10.500 401.518 13.850
		0	425.868
4	Economie en Arbeidsmarkt Recreatie en toerisme		13.169
		0	13.169
5	Ruimte en Milieu Afval Riolering Energiebeleid	737	1.936 57.517 3.041
		737	62.494
	Algemene dekkingsmiddelen Financiering en belegging Gemeentelijke eigendommen Overhead	356.948	10.620 23.796
		356.948	34.416
	Totaal	597.574	1.000.756

WNT-verantwoording 2017 Gemeente Stadskanaal

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op de gemeente Stadskanaal. Het voor de gemeente Stadskanaal toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 181.000,00 (Het algemeen bezoldigingsmaximum.).

Bezoldiging topfunctionarissen

Leidinggevende topfunctionarissen

bedragen x € 1	G.J. van der Zanden	K. Willems
Functiegegevens	Algemeen directeur / gemeentesecretaris	Raadsgriffier
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor in fte	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 132.370	€ 89.210
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 17.052	14.050
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 149.422</i>	<i>103.260</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 181.000	€ 181.000
-/- Onverschuldigd betaald bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging	€ 149.422	€ 103.260
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2016		
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Deeltijdfactor 2016 in fte	1,0	1,0
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	124.634	84.151
Beloningen betaalbaar op termijn	14.659	11.921
Totale bezoldiging 2016	139.293	96.072

C. Uitvoeringsinformatie

Verdelingsprincipe baten en lasten per taakveld - programma's

Taakveld	Omschrijving taakveld	Progr.	Omschrijving programma	Onderdeel	Omschrijving onderdeel	lasten	Baten
0.1	Bestuur	6	Bestuur en Dienstverlening	01.01	Raad en commissies	390.532,43	-588,62
				01.02	College van burgemeester en wethouders	568.900,14	88.963,23
				02.01	Bestuurlijke samenwerking	19.570,66	-0,34
				05.03	Lidmaatschap VNG	61.720,98	
				05.04	Advisering bestuur		0,00
				05.10	Onderzoeksfunctie	72.208,49	
				05.12	Raadsgriffie	114.858,34	
				06.01	Rechtsbescherming	17.022,09	
				66.02	Personeelskosten	142.885,93	
Totaal taakveld						1.387.699,06	88.374,27
0.10	Mutaties reserves					5.685.304,93	9.066.147,31
Totaal taakveld						5.685.304,93	9.066.147,31
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten						282.893,33
Totaal taakveld							282.893,33
0.2	Burgerzaken	6	Bestuur en Dienstverlening	08.01	Burgerlijke stand	62.366,28	28.715,00
				08.03	Persoonsadministratie	39.675,69	40.777,08
				08.05	Reisdocumenten	205.297,55	365.210,30
				08.06	Rijbewijzen	84.501,31	151.540,70
				08.07	Verkiezingen	39.059,05	
				66.02	Personeelskosten	405.379,34	
Totaal taakveld						836.279,22	586.243,08
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	AD	Algemene dekkingsmiddelen	66.02	Personeelskosten	0,00	
				68.01	Gemeentelijke eigendommen (niet voor de openbare dienst)	239.907,57	68.558,43
Totaal taakveld						239.907,57	68.558,43
0.4	Overhead					9.408.293,96	765.900,02
Totaal taakveld						9.408.293,96	765.900,02
0.5	Treasury	AD	Algemene dekkingsmiddelen	63.01	Financiering en belegging	285.891,61	2.016.804,08
				67.02	Deelnemingen	19.360,32	451.872,27
Totaal taakveld						305.251,93	2.468.676,35
0.61	OZB woningen	AD	Algemene dekkingsmiddelen	64.01	Belastingen	35.579,21	3.842.471,95
				64.02	Wet Waardering onroerende zaken	27.865,86	
				66.02	Personeelskosten	257.733,02	
Totaal taakveld						321.178,09	3.842.471,95

Taakveld	Omschrijving taakveld	Progr.	Omschrijving programma	Onderdeel	Omschrijving onderdeel	lasten	Baten
0.62	OZB niet-woningen	AD	Algemene dekkingsmiddelen	64.01	Belastingen	21.795,75	2.359.361,04
				64.02	Wet Waardering onroerende zaken	2.041,63	
				66.02	Personeelskosten	17.664,19	
						41.501,57	2.359.361,04
Totaal taakveld						41.501,57	2.359.361,04
0.64	Belastingen overig	AD	Algemene dekkingsmiddelen	64.01	Belastingen	0,00	
						0,00	
Totaal taakveld						0,00	
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	AD	Algemene dekkingsmiddelen	65.01	Uitkeringen gemeentefonds		73.114.624,99
							73.114.624,99
Totaal taakveld							73.114.624,99
0.8	Overige baten en lasten	AD	Algemene dekkingsmiddelen	65.01	Uitkeringen gemeentefonds	4.532,00	
				66.01	Algemene uitgaven	0,00	
				67.01	Algemene inkomsten		37.401,03
						4.532,00	37.401,03
Totaal taakveld						4.532,00	37.401,03
1.1	Crisisbeheersingen brandweer	5	Ruimte en Milieu	61.04	Brandbeveiliging	72.883,86	
				66.02	Personeelskosten	3.919,28	
						76.803,14	
		6	Bestuur en Dienstverle	10.01	Brandweer	1.668.472,81	42.909,00
				10.02	Rampenbestrijding	103.386,00	
				66.02	Personeelskosten	14.270,36	
						1.786.129,17	42.909,00
Totaal taakveld						1.862.932,31	42.909,00
1.2	Openbare orde en veiligheid	1	Welzijn en Zorg	57.01	Lijkbezorging	7.258,85	
						7.258,85	
		6	Bestuur en Dienstverlening	11.01	Vergunningen APV en bijzondere wetten	69.753,62	6.852,40
				11.02	Openbare orde en veiligheid	83.707,04	11.000,00
				66.02	Personeelskosten	385.780,29	
		539.240,95	17.852,40				
Totaal taakveld						546.499,80	17.852,40
2.1	Verkeer en vervoer	2	Wonen en Voorzieningen	12.01	Wegbeheer	83.879,89	31.473,87
				12.02	Woonstraten	1.029.342,11	161,70
				12.03	Wijkontsluitingswegen	348.597,50	49,23
				12.04	Wegen buiten de bebouwde kom	421.304,67	59,30
				12.05	Puin- en zandwegen	83.672,03	
				12.06	Vergunningen	23.397,33	30.802,00
				12.07	Kunstwerken	187.243,77	11.000,00
				12.08	Gladheidsbestrijding	213.432,01	8.360,24
				13.01	Wijkbeheer	4.020.255,31	151.959,69
				14.01	Openbare verlichting	500.909,92	12.299,24
				15.01	Verkeersvoorzieningen	21.009,63	
				15.02	Verkeersveiligheid	22.382,51	270,00
				15.03	Bewegwijzering	6.969,03	
				66.02	Personeelskosten	285.040,68	
		7.247.436,39	246.435,27				
Totaal taakveld						7.247.436,39	246.435,27

Taakveld	Omschrijving taakveld	Progr.	Omschrijving programma	Onderdeel	Omschrijving onderdeel	lasten	Baten		
2.2	Parkeren	2	Wonen en Voorzieningen	15.04	Vergunningen	2.850,00	3.350,00		
				45.01	Voorzieningen gehandicapten	6.552,50	0,00		
						9.402,50	3.350,00		
Totaal taakveld						9.402,50	3.350,00		
2.3	Recreatieve havens	4	Economie en Arbeidsmarkt	36.02	Vaarrecreatie	6.987,69	2.850,50		
						6.987,69	2.850,50		
				Totaal taakveld					
2.4	Economische havens en waterwegen	2	Wonen en Voorzieningen	12.07	Kunstwerken	79.737,50			
						79.737,50			
		4	Economie en Arbeidsmarkt	36.02	Vaarrecreatie	228.773,35	18.551,00		
						228.773,35	18.551,00		
		5	Ruimte en Milieu	66.02	Personeelskosten	1.611,17			
		Totaal taakveld						310.122,02	18.551,00
2.5	Openbaar vervoer	2	Wonen en Voorzieningen	15.05	Openbaar vervoer	1.828,57			
				66.02	Personeelskosten	1.841,32			
				Totaal taakveld					
3.1	Economische ontwikkeling	4	Economie en Arbeidsmarkt	07.03	Economische beleidsadvisering	5.357,50			
				66.02	Personeelskosten	23.530,53			
				Totaal taakveld					
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	4	Economie en Arbeidsmarkt	59.04	Gebiedsontwikkeling Musselkanaal	550,00			
						550,00			
				Totaal taakveld					
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	4	Economie en Arbeidsmarkt	07.04	Bedrijven Investeringszones (BIZ)	53.100,00	53.100,00		
				16.01	Markten	36.616,07	39.650,77		
				59.04	Gebiedsontwikkeling Musselkanaal	5.000,00			
				66.02	Personeelskosten	110.191,59			
		Totaal taakveld						204.907,66	92.750,77
		6	Bestuur en Dienstverlening	11.01		Vergunningen APV en bijzondere wetten		1.719,00	
							Totaal taakveld		
3.4	Economische promotie	4	Economie en Arbeidsmarkt	07.02	Promotie en acquisitie	68.450,07	13.273,68		
				36.03	Beleidsontwikkeling recreatie/toerisme	32.295,57			
				66.02	Personeelskosten	41.943,93			
		Totaal taakveld						142.689,57	13.273,68
		AD	Algemene dekkingsmiddelen			64.01	Belastingen	58,18	107.410,25
						66.02	Personeelskosten	48,22	
Totaal taakveld						106,40	107.410,25		
Totaal taakveld						142.795,97	120.683,93		

Taakveld	Omschrijving taakveld	Progr.	Omschrijving programma	Onderdeel	Omschrijving onderdeel	lasten	Baten
4.2	Onderwijshuisvesting	3	Jeugd en Educatie	21.01	Onderwijshuisvesting	3.024.050,73	9.704,69
				66.02	Personeelskosten	22.060,44	
						3.046.111,17	9.704,69
Totaal taakveld						3.046.111,17	9.704,69
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	3	Jeugd en Educatie	20.01	Lokaal onderwijsbeleid algemeen	105.501,68	
				20.02	Onderwijsachterstandenbeleid	504.179,00	431.203,68
				20.03	Brede scholen	73.600,00	
				22.01	Leerlingenvervoer	414.694,32	9.991,24
				23.01	Leerplicht	7.229,90	122.875,00
				49.02	Peuterspeelzalen	433.385,42	11.531,12
				66.02	Personeelskosten	339.070,25	
						1.877.660,57	575.601,04
Totaal taakveld						1.877.660,57	575.601,04
5.1	Sportbeleid en activering	2	Wonen en Voorzieningen	29.01	Beleidsontwikkeling sport	110.933,38	
				66.02	Personeelskosten	32.276,88	
						143.210,26	
Totaal taakveld						143.210,26	
5.2	Sportaccommodaties	2	Wonen en Voorzieningen	29.02	Binnensportaccommodaties	884.712,97	134.430,75
				29.03	Buitensportaccommodaties	856.431,69	39.444,80
				29.04	Zwembaden	373.520,61	26.584,00
				66.02	Personeelskosten	44.976,06	
						2.159.641,33	200.459,55
Totaal taakveld						2.159.641,33	200.459,55
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2	Wonen en Voorzieningen	31.01	Kunstzinnige, muzikale en culturele vorming	405.311,73	21.324,17
				31.02	Stimulering kunst en cultuur	43.449,88	
				31.04	Nationale gedenkdagen	385,00	
				32.01	Theater Geert Teis	2.051.169,31	1.236.484,30
				66.02	Personeelskosten	16.933,71	
						2.517.249,63	1.257.808,47
Totaal taakveld						2.517.249,63	1.257.808,47
5.4	Musea	2	Wonen en Voorzieningen	33.01	Musea	81.900,00	
				33.02	Musea - Exploitatie gebouwen	60.625,64	6.347,60
				66.02	Personeelskosten	5.291,77	
						147.817,41	6.347,60
Totaal taakveld						147.817,41	6.347,60
5.5	Cultureel erfgoed	2	Wonen en Voorzieningen	34.01	Monumenten	2.097,00	
				66.02	Personeelskosten	18.413,40	
						20.510,40	
Totaal taakveld						20.510,40	
5.6	Media	2	Wonen en Voorzieningen	25.01	Bibliotheek	829.200,00	80.100,00
				31.03	Lokale omroep	21.304,74	5.460,96
				66.02	Personeelskosten	15.072,53	
						865.577,27	85.560,96
Totaal taakveld						865.577,27	85.560,96
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2	Wonen en Voorzieningen	37.01	Speelplaatsen	204,76	
				66.02	Personeelskosten	17.453,65	
						17.658,41	
		4	Economie en Arbeidsmarkt	36.01	Openluchtrecreatie	57.389,06	10.668,90
				36.02	Vaarrecreatie	33.811,22	27.128,00
				91.200,28	37.796,90		
		5	Ruimte en Milieu	35.01	Natuur- en landschapsbescherming	340,32	
66.02	Personeelskosten			18.413,40			
						18.753,72	
Totaal taakveld						127.612,41	37.796,90

Taakveld	Omschrijving taakveld	Progr.	Omschrijving programma	Onderdeel	Omschrijving onderdeel	lasten	Baten		
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1	Welzijn en Zorg	38.01	Vrijwilligerswerk	45.285,11			
				42.01	Algemeen maatschappelijk werk	693.741,96			
				42.02	Mantelzorg	207.500,00			
				42.04	Asielzaken	130.913,30	148.770,00		
				45.02	Huishoudelijke hulp	1.009.923,85			
				46.01	Lokaal sociaal beleid	102.106,72	6.392,95		
				46.03	Wmo-regie	77.182,50	3.250,00		
				47.01	Sociaal cultureel werk	1.887.968,08	31.500,00		
				47.02	Sociaal cultureel werk - Exploitatie gebouwen	296.866,04	17.943,05		
				66.02	Personeelskosten	200.664,09			
								4.652.151,65	207.856,00
3	Jeugd en Educatie	49.01	Kinderopvang		93.380,90				
		66.02	Personeelskosten		6.186,92				
						99.567,82			
Totaal taakveld						4.751.719,47	207.856,00		
6.2	Wijkteams	1	Welzijn en Zorg	44.01	Jeugd	515.194,04	143.804,00		
				44.02	WMO	18.564,48			
				66.02	Personeelskosten	1.680.674,04			
						2.214.432,56	143.804,00		
Totaal taakveld						2.214.432,56	143.804,00		
6.3	Inkomensregelingen	1	Welzijn en Zorg	57.01	Lijkbezorging	2.270,00			
		4	Economie en Arbeidsmarkt	39.01	Bijstand	13.334.931,51	14.129.495,06		
				39.02	IOAW/IOAZ	978.285,32	523,92		
				39.03	BBZ	287.234,77	247.001,51		
				40.01	Bijzondere bijstand	1.053.222,36	29.801,76		
				40.02	Sociale participatie minima	980.230,23	14.554,99		
				66.02	Personeelskosten	1.250.953,70			
								17.884.857,89	14.421.377,24
		5	Ruimte en Milieu	51.01	Afval	151.439,40			
				52.01	Riolering	2.041,00			
								153.480,40	
		AD	Algemene dekkingsmiddelen	64.01	Belastingen		2.004,00		
						2.004,00			
Totaal taakveld						18.042.612,29	14.421.377,24		
6.4	Begeleide participatie	4	Economie en Arbeidsmarkt	41.01	Sociale werkvoorziening	19.821.120,00			
Totaal taakveld						19.821.120,00			
6.5	Arbeidsparticipatie	4	Economie en Arbeidsmarkt	41.02	Arbeidsmarktbeleid algemeen	57.144,58	61.035,79		
				41.04	Re-integratie	1.904.591,04	20.000,00		
				66.02	Personeelskosten	683.566,06			
						2.645.301,68	81.035,79		
Totaal taakveld						2.645.301,68	81.035,79		
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1	Welzijn en Zorg	45.01	Voorzieningen gehandicapten	1.193.183,36	170.236,31		
				66.02	Personeelskosten	95.760,02			
						1.288.943,38	170.236,31		
Totaal taakveld						1.288.943,38	170.236,31		

Taakveld	Omschrijving taakveld	Progr.	Omschrijving programma	Onderdeel	Omschrijving onderdeel	lasten	Baten
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	1	Welzijn en Zorg	40.04	Schuldhelpverlening	532.888,80	
				45.02	Huishoudelijke hulp	2.708.273,53	352.435,67
				45.03	Begeleiding, kortdurend verblijven persoonlijke verzorging	4.433.035,78	15.100,00
				66.02	Personeelskosten	341.453,94	
							8.015.652,05
		4	Economie en Arbeidsmarkt	40.03	Maatwerkvoorzieningen	1.020,00	
						1.020,00	
Totaal taakveld						8.016.672,05	367.535,67
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3	Jeugd en Educatie	48.01	Uitvoering algemeen	156.906,25	
				48.02	Begeleiding en kortdurend verblijf	11.139.149,50	140.937,00
				48.03	GGZ Jeugdzorg	0,00	
				66.02	Personeelskosten	101.325,43	
						11.397.381,18	140.937,00
Totaal taakveld						11.397.381,18	140.937,00
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	1	Welzijn en Zorg	43.01	Opvangen en beschermd wonen	199.772,06	501.940,00
				43.02	Begeleid wonen	52.000,00	
				66.02	Personeelskosten	33.849,34	
						285.621,40	501.940,00
Totaal taakveld						285.621,40	501.940,00
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	3	Jeugd en Educatie	48.04	Veiligheid, jeugdreclasseringen opvang	1.082.294,41	
				66.02	Personeelskosten	4.762,60	
						1.087.057,01	
Totaal taakveld						1.087.057,01	
7.1	Volksgezondheid	1	Welzijn en Zorg	50.01	Volksgezondheid	57.609,00	
				50.02	Publieke Gezondheid en Zorg (PG&Z)	901.992,84	
				66.02	Personeelskosten	30.145,13	
						989.746,97	
Totaal taakveld						989.746,97	
7.2	Riolering	5	Ruimte en Milieu	52.01	Riolering	2.309.583,17	3.007.898,92
				66.02	Personeelskosten	179.232,33	
						2.488.815,50	3.007.898,92
Totaal taakveld						2.488.815,50	3.007.898,92
7.3	Afval	5	Ruimte en Milieu	51.01	Afval	2.306.239,73	3.134.194,70
				66.02	Personeelskosten	132.901,97	
						2.439.141,70	3.134.194,70
Totaal taakveld						2.439.141,70	3.134.194,70
7.4	Milieubeheer	5	Ruimte en Milieu	53.01	Beleidsadvies milieu	47.592,85	39.750,00
				53.02	Wet bodembescherming	1.374.732,05	1.068.220,53
				53.03	Energiebeleid	25.183,09	0,00
				53.04	Omgevingsdienst	558.028,95	
				66.02	Personeelskosten	163.811,57	
						2.169.348,51	1.107.970,53
Totaal taakveld						2.169.348,51	1.107.970,53
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	1	Welzijn en Zorg	57.01	Lijkbezorging	333.414,01	241.323,81
				66.02	Personeelskosten	12.714,82	
						346.128,83	241.323,81
Totaal taakveld						346.128,83	241.323,81

Taakveld	Omschrijving taakveld	Progr.	Omschrijving programma	Onderdeel	Omschrijving onderdeel	lasten	Baten
8.1	Ruimtelijke ordening	5	Ruimte en Milieu	58.01	Bestemmings- en structuurplannen	41.566,01	300,00
				58.04	Plattelandsbeleid	97.400,00	
				66.02	Personeelskosten	174.779,62	
						313.745,63	300,00
Totaal taakveld						313.745,63	300,00
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	5	Ruimte en Milieu	62.01	Grondexploitatie	683.464,84	660.795,93
				66.02	Personeelskosten	5.778,41	
						689.243,25	660.795,93
Totaal taakveld						689.243,25	660.795,93
8.3	Wonen en bouwen	2	Wonen en Voorzieningen	59.01	Stedelijke vernieuwing	57.882,49	0,00
				59.03	Centrumontwikkeling Stadskanaal	90.747,24	
				59.04	Gebiedsontwikkeling Musselkanaal	55.065,87	26.034,35
				60.01	Volkshuisvesting algemeen	25.972,86	245.598,50
				60.03	Woonconsumenten	3.580,00	1.584,07
				60.04	Basisregistraties Adressen Gebouwen (BAG)	176.275,10	24.980,00
				66.02	Personeelskosten	481.684,85	
				891.208,41	298.196,92		
		5	Ruimte en Milieu	61.01	Bouwvergunningen en vrijstellingsprocedures	725.836,21	257.363,86
				61.02	Handhaving woningwet	78,87	
				66.02	Personeelskosten	40.113,62	
						766.028,70	257.363,86
				Totaal taakveld			
Totaal						120.143.799,56	120.143.799,56

D. Verantwoordingsinformatie SISA

		SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 10 januari 2018					
OCW	D9	<p>Onderwijsachterstandb eleid 2011-2018 (OAB)</p> <p>Besluit specifieke onderwijsachterstandb eleid 2011-2017</p> <p>Gemeenten</p>	<p>Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 01</p> <p>€ 0</p>	<p>Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en vroegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en neuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 03</p> <p>€ 0</p>	<p>Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)</p> <p>Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: D9 / 04</p> <p>€ 0</p>	<p>Correctie over besteding (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 06</p> <p>€ 0</p>	
	lenW	E3	<p>Subsidieregeling sanering verkeerslaaai</p> <p>Subsidieregeling sanering verkeerslaaai</p> <p>Provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen (Vlgr)</p>	<p>Hieronder per regel één gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 05</p> <p>1</p>	<p>Hieronder per regel één gemeente (code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: D9 / 07</p> <p>€ 0</p>	<p>Overige bestedingen (jaar T)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 03</p> <p>€ 0</p>	<p>Correctie over besteding (jaar T) door meenwerk dat o.b.v. art. 126 Wet geluidshinder ten laste van het Rijk komt</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 04</p> <p>€ 0</p>
				<p>Besteding (jaar T) ten laste van rijksmiddelen</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 02</p> <p>€ 0</p>	<p>Cumulative bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)</p> <p>Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 08</p> <p>€ 0</p>	<p>Cumulative Kosten ProRail tot en met (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen</p> <p>Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 10</p> <p>€ 0</p>	<p>Correctie over besteding (jaar T) als bedoeld in artikel 25 lid 4 van deze regeling ten laste van rijksmiddelen</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11</p> <p>€ 0</p>
			<p>Kopie beschikingsnummer</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 01</p> <p>1</p>	<p>Cumulative bestedingen ten laste van rijksmiddelen tot en met (jaar T)</p> <p>Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 09</p> <p>€ 0</p>	<p>Correctie over besteding kosten ProRail (jaar T)</p> <p>Aard controle R Indicatornummer: E3 / 11</p> <p>€ 0</p>	<p>Eindverantwoording Ja/Nee</p> <p>Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E3 / 12</p> <p>Nee</p>	

		Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstreking Sisa - d.d. 10 januari 2018									
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2017 Alle gemeenten verantwoordelijk hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een openbaar lichaam Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)				
		€ 12.994.961	€ 398.657	€ 831.930	€ 524	€ 146.355	€ 0				
		Aard controle R Indicatornummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 06				
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Besteding (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)				
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente				
		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)				
		€ 82.988	€ 17.560	€ 0	€ 141.731	€ 0	€ 0				
		Aard controle R Indicatornummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 11	Aard controle R Indicatornummer: G2 / 12				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2017 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)	
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
		I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)				
		€ 139.989	€ 26.000	€ 16.522	€ 104.602	€ 38.258	€ 0				
		Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06				
		Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) aan kapitaalverstreking (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstreking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob				
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente				
		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud gevestigde zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud gevestigde zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)				
		€ 139.989	€ 26.000	€ 16.522	€ 104.602	€ 38.258	€ 0				
		Aard controle R Indicatornummer: G3 / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 05	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 06				
		Besteding (jaar T) Bob (exclusief levensonderhoud gevestigde zelfstandigen)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering	Ja/Nee	Volledig zelfstandige uitvoering	Ja/Nee				
		Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente				
		I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud gevestigde zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud gevestigde zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)				
		€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0				
		Aard controle R Indicatornummer: G3 / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3 / 09						

SiSa Bijlage verantwoordingsinformatie 2017 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking SiSa - d.d. 10 januari 2018

lenW	EBB	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T) ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen	Besteding (jaar T) aan samenloop	Besteding (jaar T) exclusief samenloop	Aandeel provincie in de besteding (jaar T) na aftrek van de lasten van samenloop	Cumulatieve besteding ten laste van provinciale middelen of Wgr+ middelen tot en met (jaar T)
		Bodemsanering (excl. Bedrijvenregeling) 2005-2009 (SiSa tussen medeoverheden)					
		Tussen provincie en gemeenten afgesloten convenanten/overeenkomsten voor onderzoek en sanering van ernstig verontreinigde locaties					
		Gemeenten (SiSa tussen medeoverheden)					
1	2007-50082	Kopie beschikingsnummer	€ 44.290 Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 01	€ 0 Aard controle R Indicatornummer: E6B / 02	€ 86.580 Aard controle R Indicatornummer: E6B / 03	€ 44.290 Aard controle R Indicatornummer: E6B / 04	€ 1.653.903 Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 06
			Cumulatieve besteding aan samenloop tot en met (jaar T)	Cumulatieve besteding exclusief samenloop tot en met (jaar T)	Cumulatief aandeel provincie in de besteding na aftrek van de lasten van samenloop tot en met (jaar T)	Eindverantwoording Jar/Nee	Toelichting
			Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Deze indicator is bedoeld voor de tussentijdse afstemming van de juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie	Als u kiest voor 'ja', betekent dit voor het komende jaren geen bestedingen meer wilt verantwoord	
1	2007-50082		€ 0 Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 08	€ 2.927.434 Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 09	€ 1.653.903 Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 10	€ 44.290 Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 11	€ 1.653.903 Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E6B / 12
						Nee	